

Årsrapport 2009

Fylkesmannen i Oppland

Innhold

Kapittel 1 - Om embetet	Side 3
Kapittel 2 - Sentrale politiske føringer	Side 9
Kapittel 3 - Resultatområder	Side 17
Kongehuset	Side 17
Miljøverndepartementet	Side 17
Landbruks- og matdepartementet	Side 22
Kunnskapsdepartementet	Side 37
Barne- og likestillingsdepartementet	Side 53
Justis- og politidepartementet	Side 56
Kommunal- og regionaldepartementet	Side 61
Arbeids- og inkluderingsdepartementet	Side 65
Helse- og omsorgsdepartementet	Side 67
Statens Helsetilsyn	Side 80
Samferdselsdepartementet	Side 82
Utenriksdepartementet	Side 82
Kultur- og kirkedepartementet	Side 82
Fomyings- og administrasjonsdepartementet	Side 83

Kapittel 1 - Om embetet

1.1 Tilstanden i embetet og fylket – generelt

Utviklingstrekk i Oppland

Befolkningsutvikling

Det var en økning i folketallet i Oppland med 842 personer i 2009 til 185.130. Hadelandsregionen og de store byene Gjøvik og Lillehammer hadde betydelig vekst, og Lillehammer var den kommunen i fylket der folketallet økte mest (pluss 256). Disse tallene til tross, mange kommuner har en negativ befolkningsutvikling og befolkningsutvikling ses på som den største utfordringen i nesten alle kommuner.

Oppland har en høy andel ”eldre eldre”, altså over 76 år. Forventet levealder for menn i Oppland er nå 76 år, for kvinner 81 år. Dette gir selvsagt utfordringer innen helse- og omsorgssektoren, og Oppland toppe fylkesstatistikken over andelen av befolkningen som mottar pleie- og omsorgstjenester.

Arbeids- og næringsliv

Arbeidsledigheten har økt med 449 til 2.236, altså til 2,5 % av arbeidsstyrken, fra desember 2008 til desember 2009. Dette betyr at fylket hadde en økning i antallet ledige med 25 % på ett år. Av de ledigmeldte er 2,8 % menn og 1,8 % kvinner.

Et sunt og stabilt næringsliv er en forutsetning for livskraftige kommuner, og arbeidet med å trygge og tiltrekke seg arbeidsplasser har høy prioritet i kommunene. Det handler om å skape og bevare arbeidsplasser. Også Opplandskommunene merket finanskrisen siste halvdel av fjoråret, blant annet med en betydelig reduksjon av bygg og anleggsaktiviteten. Verst rammet ble kommunene Vestre Toten og Jevnaker.

Den typiske opplandsbedriften er enkeltmannsforetak eller småbedrift med 1 - 4 ansatte. Dette gjør at næringslivet totalt sett ikke er spesielt robust. Typiske næringer er landbruk, reiseliv, industri, bygg og anlegg. Oppland er blant fylkene i landet som har størst andel arbeidsplasser i offentlige, stort sett kommunale, tjenester.

Kommuneøkonomi

Oppland hadde ingen ROBEK-kommuner ved slutten av 2009, men sju kommuner i fylket avsluttet regnskapet for 2008 med regnskapsmessig underskudd. Samlet for kommunene i fylket var driftsresultatet i 2008 det svakeste som er registrert i perioden 1991-2008. Fylkesmannen har gitt en vurdering og analyse av den finansielle stillingen i alle kommunene i fylket. Utfordringen for kommunene i 2009 har i stor grad vært å gjennomføre driftskutt for å gjenopprette en økonomisk balanse. Inntrykket er at den finansielle stillingen i de fleste kommunene er bedret i løpet av 2009, men det har vært lite rom for økt innsats på prioriterte områder.

Kommunale planer

Planarbeidet i fylket ble i 2009 preget av at ny plan- og bygningslov (plandelen) trådte i kraft 1. juli. Kommunene ble veiledet og kurset i ny plandel gjennom et samarbeid med fylkeskommunen, andre regionale myndigheter og KS. Opplæringen vil fortsette. Fylkesmannen ønsker å være en tydelig og tidlig aktør i kommunenes planarbeid, ved å tilstrebe besøk eller befaringer i større saker, bred deltakelse i regionalt planforum og ved å vektlegge behandling av oppstartmeldinger.

Fylkesmannen mottok svært mange høringssaker etter gammelt lovverk første halvår av 2009. Fylkesmannen hadde 416 planuttalelser i 2009. Dette gjaldt 57 kommuneplaner, 346 reguleringsplaner og 13 planrelaterte saker. Det var totalt 35 planuttalelser med en eller flere innsigelser. Dette resulterte i tre meklingsmøter der Fylkesmannens fagområder var berørt. I 2009 ble en innsigelsessak sendt til Miljøverndepartementet. Denne samt tre tidligere saker ble avgjort av departementet løpet av året.

Det er stadig en utfordring for en del kommunale ledere at nasjonale føringer for arealbruk kommer i konflikt med ønsket bruk av areal for næringsutvikling, men kommunene opplever også støtte i arbeidet med planlegging etter nytt lovverk.

Likestilling

Ved sist kommunevalg ble det valgt inn 41 % kvinner i kommunestyrene i Oppland, dette er over landsgjennomsnittet. I fire kommunestyre er det rent kvinneflertall, mens det er sju kvinnelige ordførere i fylket.

I følge Statistisk sentralbyrå finner vi de mest likestilte kommunene hovedsaklig på det sentrale og indre Østlandsområdet. SSBs ti år gamle likestillingsindeks er nå revidert, og omfatter flere indikatorer enn tidligere. Den dekker dermed flere dimensjoner ved likestillingen mellom kvinner og menn. I tillegg er metoden endret. I likestillingsindeksen er ni av de 26 kommunene i Oppland i gruppen ”mest likestilte kommuner”, sju i gruppen ”middels høy likestilling”, ni i gruppen ”middels lav likestilling” mens én kommune er i gruppen ”minst likestilte kommuner”. Likestilling er tema i møter mellom Fylkesmannen og kommunene.

Fylkesmannen tilstreber også å støtte opp under konkrete tiltak som fremmer likestilling. Her nevnes:

Fylkesmannen støtter opp under arbeidet med å rekruttere menn i barnehagen, og har blant annet fått laget to videoer til dette formålet. Filmene er laget i samarbeid med Høgskolen i Lillehammer ved Senter for livslang læring.

Fylkesmannen oppfordret i brev form alle kommuner til å bidra til reduksjon av uønsket deltid i kommunal helse- og omsorgssektor. Dette var både ut fra arbeidskraftbehovet i denne sektoren, og ut fra et likestillingsperspektiv. Media tok tak i oppfordringen.

Utdanningsnivået

Oppland er stadig blant de fylker i landet som har innbyggere med lavest utdanningsnivå. Landssnittet for personer med høyere utdanning er nå 26,7 %, mens tilsvarende tall i Oppland er 10,1 %.

Hver tredje opplending har ”kun” grunnskole. 46,2 % har videregående skole, 16,7 % har inntil fire år høyere utdanning og 3,5 % har mer enn fire år høyere utdanning. Andelen kvinner med høyere utdanning er større enn for menn, henholdsvis 22,7 % og 17,5 %.

Fylket har to veldrevne høgskoler som arbeider for å bli et universitet i Innlandet sammen med Høgskolen i Hedmark. Dette arbeidet er nå utsatt. Det investeres betydelige midler i videregående skoler flere steder i fylket. I flere av kommunene har det vært strukturendringer på grunnskolenivå.

Utviklingstrekk i embetet

Rekruttering

Embetet hadde i 2009 betydelig færre eksterne utlysninger enn i året før. Totalt ble det utlyst 17 stillinger eksternt – mot 27 året før. I tillegg til eksterne utlysninger hadde vi fire 2. gangs utlysninger, tre interne kunngjøringer samt fire administrative tilsetninger. 14 fast tilsatte sluttet, hvorav seks gikk av med pensjon. Dette ga en turnover på 10,8 %.

Vi opplevde i løpet av året en positiv utvikling i forhold til antall søkere på utlyste stillinger. I snitt hadde vi 16,1 søkere per utlyst stilling i 2009.

IA- arbeid – sykefravær

Det totale sykefraværet er redusert det siste året. I 2007 var det totale sykefraværet på 5,59 %, i 2008 4,78 %, mens det i 2009 er redusert til 4,11 %.

Tverrfaglig arbeid

En rekke arbeidsområder fordrer tverrfaglig arbeid for å sikre samordning og helhetlige løsninger. Dette skjer daglig ad hoc mellom enkeltmedarbeidere eller grupper av medarbeidere fra forskjellige enheter. Det er også organisert gjennom arbeidsgrupper på tvers, slik som:

- Planteam som håndterer embetets plansaker
- Kommunegruppe som årlig utarbeider embetets vurdering av hvordan Opplandskommunene håndterer de lovpålagte oppgavene
- Tilsynsgruppe som koordinerer tilsyn embetets enheter foretar
- Klimagruppe som skal bli et kompetanseknutepunkt og pådriver for klimaarbeid
- Kommunikasjonsgruppe som har pådriver- og utviklingsansvar for alt kommunikasjonsarbeid

- Kultur og kompetansetiltak

Miljøskapende arbeid

Det gjennomføres årlig flere tiltak for å utvikle kulturen og engasjementet på arbeidsplassen, blant annet med en kulturdag, en skidag og en dag med felles utflukt. I 2009 var kulturdagen viet temaene ”entusiasme” og ”inkluderende arbeidsmiljø”, noe som resulterte i at medarbeiderne gruppevis, og på tvers av avdelinger, fikk ny kunnskap og ble utfordret på å fremføre kulturelle innslag. Nyvinningen var svært vellykket.

Det arbeides aktivt med frisklivsaktiviteter. Det er gjennomført gåtest, det har vært frisklivsgruppe, høypulsgruppe og nakke- og rygggruppe, samt en ”frisklivsskole” med introduksjon til ulike treningstyper. Samlet ga dette en rekordhøy nærværstatistikk, som også har gitt spalteplass i lokalmedia.

Det ble for 4. gang gjennomført en Human Kapital Indeks-undersøkelse (HKI) for embetets medarbeidere. HKIen viser en positiv utvikling. Det er gjennomført ti ”vannhull”. Vannhullene er månedlige lunsjarrangementer der ulike tema presenteres på tvers i embetet. I tillegg ble det gjennomført ett allmøte. Det ble lagt ut 249 saker på intranettet, og det er gjennomført en intern undersøkelse om interninformasjon

Alle medarbeidere i embetet -135 personer - gjennomgikk i 2009 et kurs i selvledelse. Dette ble skreddersydd for embetet av Høgskolen i Lillehammer. Det ble gjennomført avdelingsvis og over tre halve dager. Medregnet dette kurset, har embetet brukt vel 1,5 millioner i kunnskapsoppbygging de siste seks årene.

1.2 Rapportering på ressursbruk

1.2.1 Embetet som helhet

Fylkesmannen hadde et mindreforbruk på kr. 4667 på post 01. Merforbruk på post 21 var på kr. 31 897.

I regnskapsrapporten for 2. tertial 2009 ble det varslet en forventet merutgift på post 01 på ca. kr. 370 000. Avvik mellom prognose og regnskapsresultatet skyldes i hovedsak merinntekter fra sykepengerefusjoner, lærlingetillskudd og foreldrepenger. Samtidig ble det foretatt innstramminger på slutten av året, som bidro til at vi kom i balanse. Merutgifter på post 2 skyldes mindre inntekter enn forventet.

Sykefravær

Embetet hadde et sykefravær på 4,11 % i 2009. Av dette var følgende sykefravær registrert med mer enn tre måneders varighet innenfor disse avdelingene:

Miljø

En person som helt sykmeldt 3,5 mnd, og delvis sykmeldt (30 - 50%) resten av året. En person som var delvis sykmeldt (20 - 40 %) i 4,5 mnd

Administrasjon

En person som var helt sykmeldt 3 mnd. En person var 40 % sykmeldt i 6 mnd.

Sekretariatet

En person var helt sykmeldt i 7,5 mnd og delvis (40 - 50 %) i 1,5 mnd.

Helse og sosial

En person 40 % sykmeldt hele året. En person delvis (40 - 50 %) sykmeldt i 3,5 mnd og helt sykmeldt i 1mnd.

Juridisk

En person helt sykmeldt i 3,5 mnd og delvis sykmeldt (60 %) i 1 mnd.

Landbruk

En person sykmeldt helt og delvis (80 %) hele året.

Departement	FMOP		Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Kongehuset	8		8	0
Miljøverndepartementet	851	231	851	231
Landbruks- og matdepartementet	1065		1065	0
Kunnskapsdepartementet	318	110	318	110
Barne- og likestillingsdepartementet	234		234	0
Justis- og politidepartementet	268		268	0
Kommunal- og regionaldepartementet	257		257	0
Arbeids- og inkluderingsdepartementet	224		224	0
Helse- og omsorgsdepartementet	260	71	260	71
Statens Helsetilsyn	179		179	0
Samferdselsdepartementet	4		4	0
Utenriksdepartementet	2		2	0
Kultur- og kirkedepartementet	11		11	0
Fornyings- og administrasjonsdepartementet	0		0	0
Administrasjon	1030		1030	0
Embetsledelse	90		90	0
Sum:	4801	412	4801	412

1.2.2 Det administrative området

Område	FMOP		Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Embetsledelse (FM og ass. FM)	90		90	0
Administrativ ledelse (adm sjef el. tilsvarende)	45		45	0
Arkiv	276		276	0
Regnskap og lønn	121		121	0
Personal	50		50	0
IKT	87		87	0
Informasjon	47		47	0
Ekspedisjon/forværelse	33		33	0
Statens hus (vaktmester, kantinge, sentralbord, renhold mm)	369		369	0
Landsdekkende oppgaver på administrativt område	2		2	0
Sum:	1120	0	1120	0

1.3 Andre forhold**Handlingsplan for miljø- og samfunnsansvar i offentlige anskaffelser**

Høsten 2009 ble det konstituert en styringsgruppe for arbeidet med Handlingsplan for miljø- og samfunnsansvar i offentlige anskaffelser. Styringsgruppa er sammensatt med representanter fra Fylkesmannen i Oppland, Oppland fylkeskommune, NAV Oppland, LO Oppland, Forsvaret, Statens vegvesen region øst, NHO Innlandet og KS Oppland. Fylkesmannen leder styringsgruppa.

Styringsgruppa har valgt å legge knutepunktansvaret til Oppland fylkeskommune. Det er utarbeidet en overordnet plan for arbeidet i 2010, og det er utlyst stilling som prosjektleder for dette arbeidet. Inntil prosjektleder er ansatt, vil knutepunktfunksjonen bli ivaretatt av innkjøpsmiljøet hos Oppland fylkeskommune.

Bruker-/medarbeiderundersøkelser

Fylkesmannen i Oppland benytter brukerpanel i sitt fornyingsarbeid. Ordførere og rådmenn inviteres til å delta i hvert sitt brukerpanel. Disse gruppene rullerer slik at alle har fått tilbudet i løpet av en treårs periode. I tillegg plukkes det hvert år ut ett sektorområde, hvor ledere/saksbehandlere i kommunene inviteres til å gi sine

tilbakemeldinger i et eget brukerpanel. I brukerpanelene får deltakerne uttale seg om ulike arbeidsområder hos Fylkesmannen, herunder informasjon, samhandling og dialog, tilgjengelighet, myndighetsutøvelse og fornyingsarbeid. Brukerpanelerfaringene fra 2008 ble implementert i embedets virksomhetsplanlegging i 2009.

Videre er det gjennomført to eksterne spørreundersøkelser knyttet til politikkformidling og kjennskap til Fylkesmannen i Oppland. Resultatene er bearbeidet og presentert av Perduco/Norstat:

24 ordførere og 20 rådmenn ble intervjuet om politikkformidling. 300 opplendinger over 15 år ble intervjuet om sin kjennskap til Fylkesmannen. Svarene var relevante både på embets- og avdelingsnivå.

Det ble satt i verk en prosess for en organisasjonsevaluering. Denne fortsetter i 2010.

Teknisk planleggingstjenester

I forbindelse med Jordbruksoppgjøret 2008 ble partene enige om at ansvaret for de tekniske planleggingstjenestene i landbruket overføres fra fylkesmannsembetene til Norsk Landbruksrådgivning fra 1. januar 2010. Som en konsekvens av dette, ble de teknisk planleggingstjeneste hos Fylkesmannen i Oppland overført til Hedmark landbruksrådgivning fra denne datoen. Embetet hadde to medarbeidere innen dette fagområdet. Begge medarbeiderne ønsket å fortsette i embetet, og Fylkesmannen har funnet andre arbeidsoppgaver for disse medarbeiderne.

Forvaltningsreformen

Fylkesmannen og de hovedtillitsvalgte har holdt hverandre gjensidig oppdatert i denne saken. Forvaltningsreformen har vært et fast punkt på sakslisten i alle møtene i samarbeidsutvalget siden saken ble satt på agendaen fra sentralt hold. Som en konsekvens av reformen, er aktuelle oppgaver overført fylkeskommunen. Det er inngått en avtale mellom Fylkesmannen i Oppland og Oppland fylkeskommune om kjøp av tjenester innenfor overførte oppgaver for 2010. Fylkesmannen vil bistå faglig i en overgangsperiode.

Innkjøp

Embetet har etablert rutiner for innkjøp inntil 500 000 kroner, over 500 000 kroner og over EØS terskelverdi. I 2009 ble det inngått rammeavtaler innen to områder - hotellavtaler for kurs- og konferanser i Oppland, samt en avtale for IKT-utstyr. I tillegg inngikk embetet i 2008 en rammeavtale for innkjøp av kontorrekvisita som må ut på ny anbudsrunde i 2010. Embetet inngikk i 2008 en samarbeidsavtale om strøm med flere andre offentlige instanser i Hedmark og Oppland.

Plattform for ledelse i Staten

Fylkesmannen i Oppland inviterer årlig de regionale etatssjefene til en samling. Avd.dir Marit Reiersud fra DIFI presenterte blant annet den nye "Plattform for ledelse i Staten". Lederplattformen har videre vært tema på to ledersamlinger i embetet, hvor ledergruppen med nestledere, har arbeidet med dilemmaer og oppgaver hentet fra heftet "Uten tvivel er man inte klok". Heftet er utgitt av DIFI som et supplement til lederplattformen, og er ment som et verktøy for å understøtte de prinsipper og verdier lederplattformen bygger på.

Lærlinger

Embetet hadde i løpet av året tre lærlinger. En lærling avsluttet sin 2-års periode innen IKT-driftsfaget høsten 2009. Fra samme tidspunkt fikk embetet inn to nye lærlinger. En lærling knyttet til salg, service og sikkerhetsfaget og en ny IKT-service lærling.

Kvalitetssystem

Det er satt i gang et arbeid med å utvikle et eget kvalitetssystem for embetet. Basert på en ROS-analyse i avdelingene, er det utarbeidet rutinebeskrivelser. Systemet vil bli videreutviklet i løpet av 2010, blant annet med fokus på avvikshåndtering og ytterligere utvikling av rutiner.

Håndtering av influensa A (H1N1)

Arbeidet med rutinebeskrivelser og ROS-analyser ble ytterligere aktualisert i forbindelse med utbruddet av influensa A (H1N1) da embetet måtte gå gjennom egne beredskapsplaner. I dette arbeidet identifiserte vi blant annet hvilke funksjoner som til en hver tid må være bemannet. Videre ble det utarbeidet planer for å sikre drift av embetet i perioder med et høyt fravær.

Kapittel 2 - Sentrale politiske føringer

2.1 Generelle samordningsoppgåver. Fornyning av offentlig sektor

Kommunene i Oppland arbeider kontinuerlig med tiltak for å forbedre og fornye offentlig sektor og tjenestene til innbyggerne. Fylkesmannen er en aktiv bidragsyter i dette arbeidet, og støtter mange ulike tiltak med veiledning, kurs og konferanser. Et betydelig tiltak for å støtte kommunene i omstilling og utvikling er Fylkesmannens tildeling av skjønnsmidler til fornying. Midlene fordeles til kommunene etter søknad, og utgjør en betydelig motivasjonsfaktor for fornyingsarbeid i kommunal sektor.

For 2009 ble det fordelt 9,05 millioner kroner til i alt 33 ulike prosjekter. Det kom inn 88 søknader, en sterk vekst fra 2008. Av de 33 prosjektene som ble støttet var 13 regionale prosjekter, 4 interkommunale og 16 kommunale. Fornyingsprosjekter er viktige bidrag til økt fokus på effektivisering og kvalitet i den kommunale tjenesteproduksjonen. Stadig flere kommuner går sammen om regionale prosjekter, noe som bidrar til større grad av samarbeid og erfaringsdeling. Evalueringer viser at kommunene i all hovedsak er fornøyd med ordningen med tildeling av skjønnsmidler til fornying, og at den fungerer etter hensikten.

De siste syv årene er det fordelt i overkant av 63 millioner kroner til fornyingsprosjekter.

Samarbeid med KS

Fylkesmannen arrangerte sammen med KS Oppland for andre gang en Fornyingskonferanse i 2009. Konferansen har blitt veldig godt mottatt av kommunene, og er gjort til en årlig begivenhet. Tema på årets konferanse ”Innbygger 2.0” var framtidens utfordringer og muligheter, med fokus på globalisering, fornyingsarbeid og velferdsteknologi. 60 ledere deltok og 23 av fylkets 26 kommuner var representert. Fylkesmannens fornyingspris tildeles en kommune som har utmerket seg i sitt fornyingsarbeid ved å være aktive, ha forankret utviklingsprosjekter i kommuneledelsen, nådd mål og resultater, ha vektlagt dialog, oppnådd læring, formidlet og delt erfaringer og resultater med andre, vært synlige i relevante fora, nyttiggjort seg ny teknologi og nye metoder, samt vært en pådriver i nytenking og inspirert andre gjennom sitt arbeid. Fylkesmannens fornyingspris for 2009 ble tildelt Jevnaker kommune og mottatt på konferansen av en stolt ordfører!

Fylkesmannen arrangerte sammen med KS Oppland våren 2009 en konferanse hvor tema var samhandlingsreformen. Statssekretær Ketil Lindseth presenterte status for reformen med 90 påmeldte til stede.

I samarbeid med KS ble den årlige kommuneproposisjonssamlingen gjennomført for kommunene i Oppland. Proposisjonen ble presentert av statsråd Magnhild Meltveit Kleppa.

Det ble i samarbeid med KS høsten 2009 arrangert en konferanse for kommunene om informasjonssikkerhet. Konferansen hadde fokus på at vi har blitt avhengige av datateknologi, men at denne avhengigheten også har gjort oss sårbare. Konferansen vil bli årlig, hvor tema vil være å skape og opprettholde en bevisst holdning til datasikkerhet ute i kommunene.

Det er tatt initiativ i forhold til KS og Høgskolen i Gjøvik i forhold til et samarbeid med fokus rettet mot ny velferdsteknologi, arbeidskraftbehov og demografisk utvikling. Det er interesse for en koordinert satsing for å være oppdatert på status og fremtidige muligheter og utfordringer.

Fylkesmannen har sammen med KS Oppland gjennomført et fulltegnet styringsnettverk med flere samlinger for kommunene også i 2009. Over 40 politikere, rådmenn og kommunalsjefer deltok med sikte på å bli bedre og mer effektive på tjenester til innbyggerne. Hensikten med kurset er å gi nettverksstøtte til deltakerne i forhold til å utvikle bedre styringssystemer i egen kommune. Styringsnettverket er et etterspurt tilbud og til sammen har nesten 90 kommunale ledere deltatt i løpet av 2008 og 2009. Tilbudet er evaluert og har oppnådd svært gode tilbakemeldinger fra deltakerne.

Det er gjennomført regionvise møter med kommunene også i 2009, hvor fylkesmannen sammen med ledergruppen møter politisk og administrativ ledelse i kommunene. Møtene er et ledd i styringsdialogen. Til regionmøtene utarbeides det ”kommunebilder” som i hovedsak baserer seg på KOSTRA-data og tilsynsresultater. Dokumentet er omfattende og beskriver status på sentrale tjenesteområder i den enkelte kommune og region. Regionmøtene evalueres gjennom tilbakemeldinger fra regionlederne i ettertid, og både kommunebildene og møtene i seg selv oppnår stadig bedre tilbakemeldinger, og anses av kommunene som svært nyttige.

Fylkesmannen gjennomførte i 2009 en kommuneundersøkelse med tema politikkformidling – hvor effektive er

vi? Målgruppen var ordførere og rådmenn i alle kommunene i Oppland og det ble gjennomført 44 telefonintervjuer (Norstat). 4 av 10 kommunale ledere i Oppland sa de oftest fikk informasjon om statlig politikk fra Fylkesmannen, noe som viste at embetet er den mest brukte informasjonskanalen for statlige styringssignaler for de fleste kommunale ledere.

Undersøkelsen viste også at det varierer mye fra kommune til kommune hvordan statlige styringssignaler brukes. Alle de som svarte sa de var daglig innom e-post og internett, og at sms og e-post er effektive kommunikasjonsmidler for kommunal ledelse.

Brukerpanel er ikke gjennomført i 2009, men blir avholdt i januar 2010. Ordningen er et ledd i styringsdialogen med kommunene, hvor et utvalg kommuner hvert år inviteres til dialog og tilbakemeldinger på embetet. Innspill og tilbakemeldinger fra panelet tas med inn i den strategiske virksomhetsplanleggingen i embetet. Tilbakemeldingene til embetet fra kommunene i brukerpanel 2008 ble tatt med inn i den strategiske planleggingen for 2009.

Den gode kontakten mellom Fylkesmannen og KS Oppland er videreført med faste treffpunkt hvor det utveksles erfaringer og planlegges felles tiltak og støtte ut mot kommunene. Både Fylkesmannen og KS har avsatt faste kontaktpersoner som ivaretar den løpende kontakt og oppdatering. Det oppleves et stadig større behov for koordinering og samordning.

På samme måte opplever Fylkesmannen stadig økende etterspørsel fra kommunene etter råd og veiledning i forbindelse med utviklings- og fornyingsprosesser. Kommunene har i stadig større grad fokus på effektivitet, kvalitet og generell tjenesteutvikling. Fylkesmannen møter dette behovet ved å utvikle samarbeidsarenaer, treffpunkt for kommunal dialog og tilbakemelding, samt utvikling av nettverksstøtte. Embetet ønsker å være en offensiv aktør i fornyingsarbeidet i fylket, og legge til rette for samordning og koordinering av tiltak slik at en oppnår størst mulig effekt. Erfaringer og resultater skal deles, overføres og videreutvikles for å gi læring.

Samordning

Fylkesmannen ivaretar samordning på flere områder og dette arbeidet evalueres og utvikles fortløpende. Fylkesmannen leder NAV-forum Oppland, et viktig samarbeidsorgan for å sikre god samordning og gjennomføring av reformen i Oppland. Tilbakemeldinger fra kommunene viser at Fylkesmannen oppleves å ha en viktig og tydelig rolle i forumet, og at rollen utøves på en god og hensiktsmessig måte.

Fylkesmannen leder også Tilsynsforum Oppland, et organ som ivaretar samordningen av statlige tilsyn rettet mot kommunene i henhold til kommunelovens kapittel 10A § 60 e. Forumet samordner tilsynsplanlegging og utarbeider felles tilsynskalender, noe som blant annet innebærer en vurdering av tilsynsbelastningen i den enkelte kommune. Det er utarbeidet egen rutine for å ivareta lovkravet som gjelder ved iverksetting av vedtak om pålegg og sanksjoner av vesentlig betydning for tilsynsobjektet. Det arbeides fortsatt med å utvikle en egen nettside for felles tilsynsrapportering for å lettere tilgjengeliggjøre rapportene. Fylkesmannen mener mange har mye å lære fra egne og andres tilsyn, og kommunene oppfordres til å bruke tilsynsrapporter som grunnlagsmateriale i eget forbedringsarbeid. Formålet er at kommunene skal måle en forutsigbar og samordnet stat, og at læringseffekten av gjennomførte tilsyn skal bli større og mer effektiv.

Fylkesmannen avvikler månedlige planforummøter med Oppland fylkeskommune, det arrangeres etatssjefsmøte for de statlige etatssjefene i fylket, og det gjennomføres møter i fylkesberedskapsrådet.

Fylkesmannen har i flere år ledet et samarbeid med åtte andre statlige etater i Oppland under navnet Dialog StatBedrift. Gjennom denne satsingen arbeider etatene for å styrke samhandlingen og den gjensidige rolleforståelsen mellom stat og næringsliv. Staten ønsker å framstå enhetlig og samordnet der det er naturlig, og målet er at staten skal oppleves som en enda bedre tilrettelegger for næringslivet. Dialog StatBedrift har arrangert flere samlinger og konferanser i 2009.

2.2 Velferd, helse og personleg tenesteyting

Helse- og sosialavdelingen og Helsetilsynet i Oppland har videreført og økt produksjonslinjen gjennom de siste årene. 20 årsverk har en omfattende portefølje innenfor alle de tre hovedområdene barnevern, helse- og sosialtjeneste. Vi ser at vi med aktiv medvirkning i en god balanse mellom områdene, kan skape grunnlag for endringer og forbedringer i befolkningens levekår enten på individuelt grunnlag eller overfor grupper av samfunnet. I forhold til systemene på alle nivåer av samfunnet, er det kvalitetsforbedring og kompetansehevning som står i fokus for vår virksomhet.

Avdelingens mål for 2009 var ambisiøse og omfattende. Fortsatt avdekker tilsynene for mange og alvorlige avvik. Vi må stille spørsmål ved læringseffekten av tilsynene. Vi må også arbeide mer med å skille mellom grove forsvarlighetsfeil og mer tekniske skjønnhetsfeil som man kan finne i enhver organisasjon. For å få til dette må vi være mer innstilt på brukerinnyflytelse og dialog med tilsynsobjektene.

Avdelingen deltok i 2009 aktivt med forskjellige aktiviteter i kommunenes forberedelser til innføringen av samhandlingsreformen. Både tilsynsmessig og i vår rådgivning har vi lagt vekt på de positive erfaringene andre kommuner har med interkommunalt samarbeid. Dette har allerede startet opp i mange av regionene i Oppland og gjelder for barnevern, helse- og sosialtjenesten. Betydningen av interkommunalt samarbeid for legevaktjenesten kan ikke overvurderes når det bl.a. gjelder å rekruttere leger til utkantstrøkene.

Barnevernstjenesten i kommunene har fortsatt lav og delvis utilstrekkelig kapasitet i kommunene. Flere kommuner har store fristoversittelser både for meldinger og undersøkelser. Dette går ut over rettsikkerheten til barna og må ses som en større utfordring for kommunene i fremtiden.

Den nye Pasientrettighetsloven kap. 4a ble innført fra 1. januar 2009. Den skal hjelpe personer som ikke har samtykkekompetanse til å få den helsehjelpen de trenger. I slike tilfelle skal det fattes vedtak av behandlerne etter visse regler som eventuelt kan overprøves av Helsetilsynet i fylket. Vi fikk færre slike saker til behandling i 2009 enn andre fylker og det er grunn til å tro at det rundt omkring foretas tvang overfor personer på en måte som ikke har lovlig hjemmel.

Det psykiatriske tjenestetilbudet ble betydelig opprustet både i kommunene og i spesialisthelsetjenesten gjennom opptrappingsplanen. Denne utløp i 2008. Det ser ut til at opptrappingen fortsetter etter planlagte linjer selv om midlene nå er lagt inn i kommunenes rammebevilgninger. Dette vil også neste år være gjenstand for overvåking fra vår side. Rusarbeidet trenger fortsatt en statusheving i det kommunale lavterskeltilbudet. Vi vil opprettholde vårt fokus på om rusmisbrukere får den helsehjelpen som de har krav på etter loven.

Det ble gjennomført en rekke kurs og seminarer i løpet av året. Blant disse var jusskonferanse for barnevernstjenesten, fagsamlinger for barnevernsledere, kurs og veiledning for turnuskandidater, rusforebyggende arbeid, tiltaksplanen mot fattigdom, NAV og boligsosialt arbeid.

Influensapandemien krevde en betydelig oppmerksomhet fra Fylkesmannens side i løpet av året. Beredskapsavdelingen bisto med god kommunikasjon med kommunene. Tilbakemeldingen fra kommunene var positiv i forhold til den støtten de hadde fått fra Fylkesmannen. Pandemien viste at beredskapen for kriser er god og i dette perspektivet var pandemien en god øvelse.

Det ble i 2009 startet en prosess i forhold til NAV Oppland for å få til bedre samarbeid rundt informasjon og kompetanseutvikling for ledere og ansatte i NAV.

Oppland har mulighetene til å bli et godt "folkehelsefylke". Frisklivssentralene fungerer bra, god ernæring og mosjon står i fokus og fylket har en unik natur. Det er viktig å innarbeide fokehelsesdimensjonen i strategidokumenter og planverk slik at grunnlaget for trivsel og gode levekår sikres for alle.

2.3 Oppvekst, barnehagar, utdanning og likestilling

Fylkesmannen i Oppland legger stor vekt på sitt samordningsansvar. Dette ivaretas bl.a. gjennom et tverrfaglig sammensatt planteam som behandler plansaker etter plan- og bygningsloven. Fylkesmannen ønsker gjennom dette arbeidet bl.a. å jobbe forebyggende i forhold til et trygt fysisk oppvekstmiljø, universell utforming og mulighet for fysisk utfoldelse for barn og unge.

Fylkesmannen har i samling med de barnehageansvarlige tatt opp behovet for å etablere gode rutiner i barnehagene for bekymringsmeldinger til barnevernet. Dette er også drøftet med helse- og sosialavdelingen hos Fylkesmannen. Dette arbeidet blir fulgt opp i 2010.

I samarbeid med helse- og sosialavdelingen og med Fylkesmannen i Hedmark arrangerte Fylkesmannen høsten 2009 en konferanse om et godt psykososialt miljø uten mobbing og om elevers psykiske helse. Konferansen vil bli fulgt opp med tilsyn innenfor samme tema i 2010.

Det er også jobbet mye med veiledning av ansatte i aktuelle kommuner når det gjelder rettigheter for EMA -

barna. Her har vi også hatt et samarbeid med helse- og sosialavdelingen om felles strategi i veiledning mot kommunene.

Med hjemmel i lov om barneverntjenester § 2-3, 3. ledd bokstav c og samme lov kapittel 5 ble det i 2009 ført tilsyn med fylkets sju barneverninstitusjoner. Samtlige institusjoner, unntatt 2, tar imot barn etter lov om barneverntjenester §§ 4-24 og 4-26. Fylkesmannen utførte i 2009 samtlige, 23, forskriftfestede individtilsyn og systemrevisjoner ved fylkets barneverninstitusjoner. Det ble også gjennomført tilsyn ved Statlig omsorgssenter for mindreårige asylsøker og fylkninger, private omsorgssentre og avdelinger som tar imot barn fra denne målgruppen. Fylkesmannen mottok og behandlet i alt 18 klager fra beboere på barneverninstitusjonene. I tillegg ble flere henvendelser fra beboere og pårørende behandlet.

Fylkesmannen har behandlet 35 tilsynsklager etter barnevernloven § 2-3 fjerde ledd.

Fylkesmannen arrangerte i 2009 en juskonferanse for barneverntjenestens ansatte og en fagsamling for barneverntjenestens ledere.

Den kommunale barneverntjeneste rapporterer halvårlig om saksmengde m.m og kvartalsvis om overholdelse av frister i saksbehandling. Rapporteringen gjennomgås og følges opp av Fylkesmannen.

Fylkesmannen har arrangert samlinger for barnehageansvarlige i alle kommuner i Oppland der bl.a. utbygging har vært fokusert. Videre har utbygging/retten til barnehageplass vært tema gjennom løpende veiledning, dialog og møter med kommuner. Alle kommunene rapporterer at de oppfyller den lovfestede retten til barnehageplass og har full barnehagedekning.

Fylkesmannen har veiledet kommunene og private aktører løpende og gjennom å arrangere en rekke fagdager og samlinger. Veiledningen er i hovedsak knyttet til nasjonale føringer for sektoren; jf. Stortingsmelding nr. 41, overføring av rammetilskudd, fagområder i rammeplanen, tilskudd og barnehagejuss.

Fylkesmannen i Oppland har gjennomført tre stedlige tilsyn i 2009 og fire skriftlige tilsyn med fire tilskuddsordninger. Systemrevisjon er benyttet som metode i de stedlige tilsynene. Temaene for tilsynene har vært kommunenes tilsyn med barnehagene, pedagogisk bemanning og om kommunen oppfyller kravet i kommunelovens § 23 nr. 2- andre punktum vedrørende disse bestemmelsene.

I regionmøtene, møter med politisk og administrativ ledelse i kommunene, har Fylkesmannen siste år hatt spesiell oppmerksomhet mot økende andel elever med spesialundervisning og forsøkt å skape bevissthet om denne situasjonen. Dette er fulgt opp i møter med skole- og barnehageansvarlige, noe som har bidratt til analyse og debatt i mange kommuner. Vi ser bl.a. at dette har ført til konkrete prosjekter der målet er å snu denne utviklingen, der tverrfaglig innsats for de med størst hjelpebehov er en del av strategien.

På utdanningsområdet er det brukt svært mye ressurser på tilsyn og oppfølging av regelverk i 2009. Det er gjennomført tilsyn i tråd med det nasjonale oppdraget fra Utdanningsdirektoratet. Utover dette er det gjennomført egeninitierte tilsyn slik som beskrevet i kap 3., resultatområde 31.1. Disse tilsynene er gjennomført på grunnlag av ROS- analyse med bakgrunn i nasjonale prøver, grunnskolestatistikk, oppslag i lokalavisene og kunnskap som ellers har tilflytt Fylkesmannen.

Det ble startet opp en serie med regionale seminarer om skoleeiers ansvar for systematisk oppfølging av læringsresultater i 2008. Disse seminarene er videreført i 2009, slik at de nå er gjennomført i alle regionene, og en tilsvarende samling er holdt for de private grunnskolene. Dette er en oppfølging av resultatene fra tilsynet i 2007 og 2008 om tilpasset opplæring. Det er i kap. 3 gjort rede for ressursbruk og tilsynsmetode.

Fylkesmannen har aktivt fulgt opp St.meld. nr. 31 (2007-2008) gjennom sitt samarbeid med skoleeiere, høyskoler og lærerorganisasjoner i en strategisk gruppe på fylkesplan, gjennom to skoleledersamlinger, egne møter med lærerorganisasjonene, med fylkeskommunen, med pp-tjenesten i fylket. I tillegg til vurdering har bl.a. ny formålsparagraf og kapittel 9a i opplæringsloven om et godt psykososialt skolemiljø vært tema.

Fylkesmannen har i samarbeid med Senter for livslang læring laget to videoer med tema Menn i barnhage. Dette er korte videoer som bl.a ligger på Fylkesmannens hjemmeside til fri bruk. Målsettingen er å motivere gutter til å gå inn i barnehageyrket.

Fylkesmannen har bidratt med penger til tre lokale prosjekter med overskrift "Samarbeid barnehage og gutter i ungdomsskolen". Guttene deltar i barnehagens aktiviteter på ettermiddag eller i ferier. Det har vært svært stor interesse for disse prosjektene.

2.4 Arealdisponering og byggjesaker

Planarbeidet i fylket ble i 2009 preget av at ny plan- og bygningslov (plandelen) trådte i kraft 1. juli. Opplæringssteam med medlemmer fra kommune, fylkeskommune og Fylkesmann arrangerte seminar for regionale myndigheter og en større todagers konferanse for kommunene med Miljøverndepartementet til stede.

Det ble også arrangert samlinger om helse i plan, barn og unges interesser i planleggingen og utforming av planer/ny kartforskrift. Sistnevnte kurs ble gjennomført i regi av ”Plansatsing Hedmark og Oppland”, som er et samarbeidsprosjekt mellom fylkeskommunene og fylkesmennene i Hedmark og Oppland, Statens vegvesen og Statens kartverk. Fylkesmannen hadde redaktøransvaret for nettstedet planoppland.no i 2009 og startet oppdatering av sidene etter ny plandel. Planoppland vil bli en viktig formidlingskanal i det videre opplæringsarbeidet.

Fylkesmannen mottok svært mange høringssaker etter gammelt lovverk første halvår av 2009. Tallet på plansaker holder seg på et høyt nivå sett i forhold til antall kommuner og befolkningsutvikling. Hovedårsaken til dette er den omfattende hytte- og reiselivssatsingen i fylket. Fylkesmannen uttalte seg til 416 plansaker i løpet av året, fordelt på 57 kommune(del)planer, 346 reguleringsplaner og 13 andre plantyper. I 35 av uttalelsene ble det fremmet en eller flere innsigelser og det ble holdt tre meklingsmøter der Fylkesmannens fagområder var involvert. En av sakene ble sendt videre til Miljøverndepartementet. Denne samt tre tidligere saker ble avgjort av departementet i løpet av året.

Innsigelsestemaene var i 2009 spredt på de fleste av Fylkesmannens ansvarsområder, og det var få store konflikter. Det oppfattes likevel som en utfordring for en del kommuner at nasjonale føringer for arealbruk kommer i konflikt med ønsket bruk av areal for næringsutvikling. Antall innsigelser grunnet formelle feil var større enn vanlig, noe som sannsynligvis skyldes overgang til nytt lovverk.

Kommunene la i 2009 vekt på overordnet planlegging og på utarbeiding av klima og energiplaner. Uvanlig mange, rundt halvparten av kommunene, arbeidet med å revidere sine arealdeler. Fylkesmannen ønsker å være en tydelig og tidlig aktør i kommunenes planarbeid og har prioritert å besøke/befare større saker og å tilby egne veiledningsmøter om utforming av planer etter ny plandel. Oppstartmeldinger er viet mer oppmerksomhet enn tidligere.

Alle fagavdelinger hos Fylkesmannen deltar i ukentlige møter i planteamet. Fylkesmannen arbeider for at samfunnsikkerhet, folkehelse, universell utforming og barn og unge skal komme tydeligere fram i innspillene til kommunale planer. Fylkesmannen har i 2009 også prioritert å møte med bred faglig representasjon på de månedlige møtene i regionalt planforum. Regionalt planforum er en viktig arena for dialog med kommunene og samordning av statlig politikk.

Jordvernpolitikken er innskjerpet, dette har kommet tydelig fram både i Fylkesmannens planuttalelser, bruk av innsigelsestinstituttet og i dialogen med kommunene. Norges ansvar for villreinen innebærer en særlig utfordring for Oppland. Kommunalt planarbeid avventer nå arbeidet med revidering av fylkesdelplan for Rondane. Regional plan for Rondane og Sølknkletten vil legge premissene for ivaretagelse av den europeiske villreinstammen i området for lang tid framover og dette arbeidet vil bli svært viktig i 2010.

Andre tema for oppfølging fra Fylkesmannens side har vært kommunenes klima- og energiplanlegging, areal- og transportplanlegging inkludert lokalisering av varehandel, ivaretagelse av vassdrag/strandsone, biologisk mangfold, landskap og nærmiljø.

Fylkesmannen har i 2009 ellers bidratt i utprøving av planstrategiarbeid etter ny plandel som følge av at fylkeskommunen og to kommuner i fylket var piloter for dette. Fylkene Oppland og Hedmark fikk pilotfylkestatus for universell utforming, og Fylkesmannen har bidratt til revidering av regionplan for samfunnsikkerhet og beredskap.

Byggesakene spenner over et vidt spekter av problemstillinger, men en stor del av sakene knytter seg til spørsmål om dispensasjon fra arealplaner eller bestemmelser i plan- og bygningsloven. For kommuneplaner gjelder det som regel dispensasjon fra arealbruksformålet LNF, mens det ved reguleringsplaner ofte er spørsmål om dispensasjon fra byggegrenser eller tomteutnyttelse.

2.5 Landbruksbasert forvaltning og næringsutvikling, naturressursforvaltning og miljøvern

Fylkesmannen har både gjennomført og deltatt i ulike tiltak innenfor landbruksbasert næringsutvikling knyttet til jord- og skogbruk, både for å utvikle tradisjonelt jord- og skogbruk, og for å få fram ny næringsvirksomhet med utgangspunkt i landbrukets ressurser. Arbeidet med næringsutvikling målrettes gjennom de ulike strategiene:

- Strategier for landbruksrelatert næringsutvikling i Oppland 2009
- Strategi for skog- og tresektoren i Hedmark og Oppland 2008-2011
- Jordvernstrategier for Oppland
- Handlingsplan for økologisk landbruk i Hedmark og Oppland
- Regionalt miljøprogram

Landbruksforum i Oppland - et rådgivende utvalg for behandling av strategier - har som oppgave å komme med innspill til næringsutviklingsarbeidet m.m. Forumet er sammensatt av representanter fra Fylkesmannen i Oppland, Oppland Bondelag, Oppland Bonde- og småbrukerlag, Mjøsen skog BA, Innovasjon Norge, kommunene, Oppland fylkeskommune og NHO.

Fylkesmannen har bl.a. gjennom sitt tilbud om kurs og møter til kommunene bidratt til å videreutvikle og styrke kommunene som landbrukspolitisk aktør og som pådriver innen nærings- og samfunnsutvikling.

Kulturlandskap har også vært et prioritert arbeidsområde. Særlig har arbeidet med forvaltning av Nordherad i Vågå som utvalgt kulturlandskap vært omfattende og krevende. Beitebruksprosjektet som startet opp i 2009 vil se gjengroing av kulturlandskap i sammenheng med rovviltproblematikk og driftsforhold i beitebruken. Oppfølging av det nye tilskuddsformålet ”skjøtsel av automatisk freda kulturminner” i regionalt miljøprogram har også vært en viktig oppgave.

Det er videreført tiltak innen bioenergi/tre, reiseliv/utmark, Inn på tunet (grønn omsorg) og småskala matproduksjon. Landbruks- og matdepartementet sin 5-årige seter-/støtssatsning er fulgt opp, og dette er gjort i samarbeid med fylkesmennene i Hedmark og Møre og Romsdal.

Økologisk landbruk har vært et satsingsområde i 2009. Handlingsplan for utvikling av økologisk landbruk i Innlandet 2010-2015, ble revidert i 2009. Handlingsplanen er felles for Oppland og Hedmark. Handlingsplanmidlene er fordelt, og tretten spesifikke tiltak er gjennomført. Økoløftprosjektet i 3 kommuner er fulgt opp. Antall økologiske produsenter og areal er det samme som i fjor.

Jordvern har vært et prioritert arbeidsområde. *Jordvernstrategier for Oppland 2007 - 2011* er fulgt opp gjennom forvaltningen av arealsakene. Jordressursene er grunnlaget for langsiktig næringsutvikling, og Fylkesmannen er med og legger til rette for at kommunene bruker arealene i tråd med jordvernstrategien.

Videreføringen av arena bioenergi innen ”Innlandet 2010” resulterte i opprettelsen av prosjektet Arena Bioenergi Innlandet fra 2008. Fylkesmannens nåværende rolle er som observatør i styringsgruppa.

Kontroll med tilskuddsforvaltningen er videreført i 2009, og det har vært et økende fokus på dette fagområdet fra flere hold. Foretaks- og forvaltningskontroller er gjennomført som planlagt.

Fylkesmannens ulike satsinger er i stor grad gjennomført innen det regionale partnerskapet, dvs. i samarbeid med Oppland fylkeskommune og Innovasjon Norge, og ellers i samarbeid med kommuner/regionråd, høyskoler/forskning, landbruksorganisasjoner og private virksomheter m. fl. Kontakten mot regionene/kommunene er spesielt godt ivaretatt gjennom regionstillinger. Fylkesmannen har opprettholdt slike stillinger i alle de seks regionene.

Valdres og Nord-Gudbrandsdal har fortsatt i forsøksordningen med lokal forvaltning av bygdeutviklingsmidlene. Forsøksordningen er utvidet med årene 2008, 2009 og 2010.

Verneplanarbeidet har hatt høy prioritet også i år. Oppland er i dag fylket det fylket i Norge som har mest vernet areal (6616 km²) og størst prosentvis andel verna areal (ca 26 %). Breheimen nasjonalpark med tilliggende mindre verneområder ble vedtatt i 2009. Verneplanforslaget for utvidelse av Ormtjernkampen ble sendt på høring i desember 2009. Forvaltningsplanen for Rondane ble godkjent av DN. Fylkesmannen sendte også forslag på tre nye skogreservater til DN.

Rovviltforvaltningen i fylket er blant annet fulgt opp gjennom sekretariatsfunksjonen for Rovviltnemnda. Det er arbeidet med forebyggende og konfliktdempende tiltak i samarbeid med kommunene. Det ble registrert 6,5

familiegrupper av gaupe og tre ynglinger av jerv i Oppland i 2009. Bestandsmålene er på henholdsvis fem familiegrupper av gaupe og fire ynglinger av jerv årlig. Seks jerver ble felt under lisensfelling og ti gauper ble skutt under kvotejakta. 29 vedtak om skadefelling ble behandlet. Én bjørn ble felt på lisensfelling i 2009.

Fylkesmannens tilsynsarbeid på miljøområdet er omtalt under kapittel 3, pkt. 07.3.

Arbeidet med å ferdigstille tillatelser og følge opp deponiene etter avfallsforskriften kapittel 9 har vært arbeidskrevende. Alle fire deponiene som skal videreføres har fått nye tillatelser i 2009. Det er utarbeidet en tillatelse til mottak og gjenvinning av bygg og anleggsavfall, en tillatelse til mottak og sortering av EE-avfall, samt en midlertidig tillatelse til mellomgraving av lysstoffrør.

Det har vært mange henvendelser fra kommuner og privatpersoner vedrørende ulovlige avfallsplasser, forsøpling og brenning. Kommunene er fulgt opp med informasjon og veiledere. Det har også vært mange henvendelser vedrørende eksisterende og planlagte biobrenselanlegg, samt planlagt avfallsforbrenningsanlegg på Gjøvik.

Innen arbeidet med vanndirektivet har fylkesmannen bidratt som forutsatt i arbeidet med videreutvikling av forvaltnings- og tiltaksplaner for vannområder i første planperiode. Arbeidet med organisering av vannområdene i andre planperiode er startet, og vannområdene Mjøsa og Randsfjorden er organisert og er i gang med arbeidet. Vannområde Valdres som er det siste store vannområdet i Oppland gjenstår å organisere. Karakteriseringsarbeidet fram mot andre planperiode er påbegynt. Begrenset tilgang på grunnlagsdata er en utfordring for klassifiseringsarbeidet, og det er derfor et betydelig behov for problemkartlegging i 2010.

Fylkesmannen har etablert en intern klimagruppe. Internt i embetet vurderes miljøsertifisering, transport- og energiløsninger. Fylkesmannen har gitt uttalelser til 15 klima- og energiplaner i 2009. Klima, energi- og transportløsninger er vurdert ved høring av arealplaner. Klima er tatt opp som tema i dialog med kommunene bl.a. i regionalt planforum og Fylkesmannens regionmøter. Fylkesmannen i Oppland har i samarbeid med Fylkesmannen i Hedmark, KS og fylkeskommunene i Oppland og Hedmark arrangert klimaseminar for kommuner og næringsaktører med vekt på skog- og trebruk. Det er etablert egne temasider på fylkesmannens hjemmeside og Miljøstatus for Oppland med informasjon om klimagassutslipp i Oppland, Klifs system for frivillig kvotekjøp, veiledningsmateriell som Klifs klimakalkulator, Enovas veiledere etc..

Fylkesmannen satte i gang et prosjekt kalt ”bruk og vern” høsten 2008. Prosjektet har som målsetting å øke lokal verdiskaping basert på naturen uten at naturkvalitetene forringes. Fylkesmannen samarbeider med Direktoratet for naturforvaltning om prosjektet. Prosjektet samsvarer godt med målsettingene i verdiskapingsprogrammet for naturarven, målstyrt forvaltning, utviklingen av bevaringsmål i vernede områder, forvaltningsplanarbeid i store og små verneområder og Fylkesmannens arbeid med verneplanprosesser ift. Breheimen og Ormtjernkampen. Fylkesmannen arrangerte i 2009 to regionale samlinger for kommunene med tema avløp i fritidsbebyggelse.

Nettstedet **Miljøstatus i Oppland** ble videreutviklet. Eksisterende tema ble oppdatert og nye temasider ble etablert. Se www.fylkesmannen.no.

2.6 Samfunnstryggleik og beredskap

Fylkesmannen i Oppland har egen stab som har ansvar for beredskapssarbeidet i embetet. Staben består av fylkesberedskapssjef og tre medarbeidere, tilsammen fire årsverk. I tillegg har informasjonssjefen ansvar for opplæring av kommunene innen kriseinformasjon og deltar også på kommuneøvelsene.

Det er i samarbeid med Oppland fylkeskommune utarbeidet Regionplan for samunnssikkerhet og beredskap 2010 - 2013. Denne fungerer også som risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS), og danner grunnlaget for oversikt over risiko og sårbarhet i fylket. Regionplanen er vedtatt i fylkestinget. I tillegg får Fylkesmannen oversendt ROS fra kommunene og statlige etater. Sammen med tilsyn, øvelser og møter med kommunene og etatene i fylket, danner dette tilsammen en helhetlig oversikt over risiki og sårbarheter.

Beredskapsstaben har en representant i planteamet for å ivareta beredskapshensyn i samfunnsplanleggingen (BIS). Fylkesmannen har gjennom sin planbehandling av i alt 57 kommuneplaner/ delplaner og 346 reguleringsplaner fremmet innsigelse til tre reguleringsplaner for manglende risiko- og sårbarhetsvurderinger i beslutningsgrunnlaget.

Pandemisituasjonen har preget samfunnssikkerhet- og beredskapsarbeidet i 2009. Dette arbeidet har også medført at rutiner mot den kommunale helsetjenesten og helseforetakene har blitt oppdatert og prøvet. Samarbeidet med kommunene har gått meget bra.

Klimautfordringene poengteres i alle møter og seminarer, og Fylkesmannen har anbefalt at klimautfordringer innarbeides i risiko- og sårbarhetsanalyser både kommunalt og statlig.

I løpet av 2009 ble det gjennomført seks tilsyn med kommuner innen samfunnssikkerhet og beredskap. Dette er i tråd med virksomhetsplanen og bestillingen fra DSB.

Det ble i løpet av perioden avholdt fire kommunale beredskapsøvelser. Dette er som planlagt. Det er i tillegg gjennomført to øvelser i samarbeid med politiets øvingsutvalg. Dette var fullskalaøvelser der også det kommunale apparat ble involvert. Det er også gjennomført tre øvelser hos Fylkesmannen for å møte forbedringspunkter etter DSBs tilsyn av Fylkesmannen i 2008. Den siste av disse øvelsene ble gjennomført i regi av DSB.

Det er arrangert en konferanse innen informasjonssikkerhet. Denne konferansen vil avholdes årlig. Konferansen hadde fokus på trusselbildet, samt foredrag som fokuserte på kommunenes tilnærming til informasjonssikkerhet. Konferansen var et samarbeid med Kommunenes sentralforbund (KS) i Oppland, NorSIS og Datatilsynet.

Fylkesmannen ivaretar 200 personer på fritaksordningen.

Fylkesmannen har i perioden gjennomført to møter i fylkesberedskapsrådet, og har arrangert to møter med de beredskapsansvarlige i kommunene, samt to møter med brannsjefene i Oppland der det ene møtet var tilegnet skogbrannberedskap. I tillegg har beredskapsstaben vært representert ved fire kommunale beredskapsråd. Beredskapssaben har også deltatt på flere planleggingsmøter for planlegging av øvelser, utvikling av ROS og arealplaner.

Fylkesmannen har revidert sin beredskapsplan for å møte forbedringspunkter fremmet etter DSBs tilsyn med Fylkesmannen i 2008.

Kapittel 3 - Resultatområder

Kongehuset

00.1 Kongelige besøk

I 2009 har Oppland hatt to besøk fra Kongehuset. H.M. Dronningen var på åpningen av en kunstutstilling på Lillehammer og H.M. Kongen var på NM på ski på Gjøvik.

00.2 Tildeling av ordener og medaljer

18 personer i Oppland ble i 2009 tildelt H.M. Kongens fortjenstmedalje. 14 av disse var sølvmedaljer og fire gullmedaljer. Til sammenligning ble det i 2008 delt ut 20 sølvmedaljer og ti gullmedaljer.

Ressursrapportering

Resultatområde	FMOP	Sum
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Resultatområde 00.1 og 00.2	8	8
Sum:	8	8

Miljøverndepartementet

Resultatområde 01 Naturen mangfold og friluftsliv

01.1 Bærekraftig bruk og beskyttelse av leveområder

Arealvern og forvaltning. Tiltråding om verneplan for Breheimen samt skisse til forvaltningsplan ble sendt til DN. Breheimen nasjonalpark med tiliggende mindre verneområder ble vedtatt i 2009. Verneforslag med skisse til forvaltningsplan for Ormtjernkampen-Skaget ble sendt på høring i desember 2009. Forslag til reviderte forskrifter for Jotunheimen nasjonalpark og Utladalen landskapsvernområde ble sendt til DN. Forvaltningsplanen for Rondane ble godkjent av DN. Forslag om tre nye skogreservat ble sendt til DN. I tillegg ble det gjennomført naturfaglige registreringer i ti nye områder. Det ble inngått avtaler for to områder innen skogvern.

Utarbeiding av forvaltningsplaner for de mindre verneområdene har ikke vært i tråd med forventningene for 2009.

Biologisk mangfold. Fylkesmannen har gjennomgått viltdataene i Naturbase i henhold til oppdraget (01SO16). Fylkesmannen har gjennomført kvalitetssikring av en rekke datasett fra ulike rapporter og kartleggingsprosjekter som er gjennomført senere år. Disse dataene er overført til Naturbasen. Det er i 2009 kartlagt naturtyper i kommunene Lesja, Ringebu, Nord-Fron og Sør-Fron. Dataleveranser for denne katleggingen kommer i 2010.

Bruk/vern. Arbeidet med besøksstrategi for Jotunheimen nasjonalpark har kommet godt i gang. Et stort forsøksprosjekt på naturveiledning i Jotunheimen er gjennomført. Mange tiltak er gjennomført i både store og

mindre verneområder (informasjon, tilrettelegging, skjøtsel). Fylkesmannen har styrka samarbeidet med andre aktører som jobber med bruk-vern i Lillehammer-regionen.

Målstyrt forvaltning. Fylkesmannen har deltatt i pilotprosjektene for Skottvatnet naturreservat og Dokkadeltaet våtmarkssenter, samt i arbeidsgruppe nedsatt av DN.

Motorferdsel i utmark. I 2009 kom det inn i alt 24 saker, hvorav 17 var klagesaker. I de klagesakene som er ferdigbehandlet, har Fylkesmannen stadfestet kommunenes vedtak. Fylkesmannen har også behandlet som førsteinstans søknad om fornyelse av tillatelse til bruk av beltebil på Høvringen i Sel kommune etter beltebilforskriften av 7. november 2005. Søknaden ble innvilget. Fylkesmannen mottar ellers flere ganger ukentlig i vinterhalvåret henvendelser pr. telefon, e-post m.v. fra statlig organer, kommuner, organisasjoner og enkeltpersoner om hvem som er myndighetsorgan og om lovforståelsen av motorferdselslovgivningen.

01.2 Bærekraftig bruk og beskyttelse av arter, bestander og genressurser

Rovvilt. Fylkesmannen har funksjonen som faglig sekretariat for rovviltnemnda. Fylkesmannen administrerte jakt og felling på rovvilt i tråd med forventninger. De største konfliktene i 2009 var knyttet til tapssituasjoner til bjørn og ulv i Gudbrandsdalen. Fylkesmannen behandlet i underkant av 400 erstatnings-saker på sau og 4 på tamrein og utbetalte omlag 9 mill kr i erstatninger.

Bestandsmålet for gaupe ble nådd (6,5 registrerte familiegrupper i 2009 - mål om 5). For jerv derimot ble bestandsmålet for første gang ikke nådd (3 registrerte ynglinger - mål om 4).

Viltforvaltning. Tilskuddsmidlene er fordelt ihht retningslinjer. Fylkesmannen i Oppland er hovedkontakt for villreinnemnda for Rondane og Sønkkletten. Samarbeid med nemnda er god og oppdragene knyttet til nemndas virksomhet er utført.

Vassdragsforvaltning. Den største utfordringen innen vassdragsforvaltningen er knyttet til Gudbrandsdalslågen med Otta og Mjøsa. Dette utgjør et stort sammenhengende vassdragsområde og er det vassdrag som representerer de største miljøverdiene i Oppland. Vassdraget er under stadig inngrepspress, som truer med å fragmentere og forringe vassdragets helhetsverdi. Særlig utfordrende nå er planer om flere store elvekraftverk i hovedvassdraget og etablering av ny E6 gjennom Gudbrandsdalen.

Handlingsplaner. Et forslag til handlingsplan for naturtypen kalksjøer er sendt på høring i 2009, og vil bli ferdigstilt på nyåret 2010. Forslag til handlingsplan for dvergmarinøkkel sendt til DN etter høring i 2009. Handlingsplan for storporet flammetjuka er under utarbeidelse.

01.3 Fremmede arter og GMOer

Fylkesmannen har bidratt til oppstart av kartlegging og bekjemping av kjempebjørnekjeks, tromsøpalme og kjempespringfrø i kommunene Lillehammer, Gausdal og Øyer. DN har gitt midler til et prosjekt. Det er søkt om midler for 2010 for arbeid med kartlegging og bekjemping i ytterligere to kommuner.

01.4 Friluftsliv

Fylkesmannen har utført oppgavene knyttet til jegerprøven. Nettstedet Jakte småvilt og fiske i Oppland (<http://www.jaktfiske-oppland.no/>) er mye benyttet og vi bidrar til å holde siden oppdatert.

Tildeling av friluftsmidler er gjennomført iht oppdraget, og i samarbeid med fylkeskommunen. Det var en økning i antall søknader om friluftsmidler i 2009.

Resultatområde 03 Rent hav og vann og giftfritt samfunn

03.1 Helhetlig hav- og vannforvaltning

Innen arbeidet med vanndirektivet har fylkesmannen bidratt som forutsatt i arbeidet med videreutvikling av forvaltnings- og tiltaksplaner for vannområder i første planperiode fram mot oversendelsen til fylkeskommunene. Arbeidet med organisering av vannområdene i 2. planperiode er startet, og vannområdene Mjøsa og Randsfjorden er organisert og er i gang med arbeidet. Vannområde Valdres som er det siste store vannområdet i Oppland gjenstår å organisere. Karakteriseringsarbeidet fram mot 2. planperiode er påbegynt. Begrenset tilgang på grunnlagsdata er en utfordring for klassifiseringsarbeidet, og det er derfor et betydelig behov for problemkartlegging i 2010.

03.2 Overgjødning og nedslamming

Aksjon avløp 2008 ble gjennomført med kontroll i 4 kommuner, Lillehammer, Gjøvik, Vestre Toten og Ringebu, og brevkontroll i de andre kommunene med renseanlegg som kommer under kap. 14 i forurensningsforskriften. Det er 21 kommuner i Oppland som kommer inn under kravet om akkreditert prøvetaking. Av disse er det 18 kommuner som har inngått avtale med Driftsassistansen i Oppland (DiO). 3 kommuner har inngått avtale med Mjøslab. Prøvetaking etter de nye kravene er gjennomført og bedømt av Norsk Akkreditering. Svarene på overløpsregistrering var mangelfulle, men etter ny runde og forlenget frist har alle gitt tilfredsstillende svar.

03.3 Oljeforurensning

Fylkesmannen har ikke prioritert arbeidet med MOB Land kartlegging i 2009. Vi deltar som miljøfaglige rådgivere ved aksjoner og øvelser, og i IUA Oppland gjennom styredeltakelse.

03.4 Miljøgifter

Fylkesmannen har kontrollert 2 galvanobedrifter med tillatelse, Hydro Aluminium Profiler og Dokka Fasteners.

Innen grunnforurensning i Oppland er det ingen lokaliteter i prioritet 1. I prioritet 2 er det 3 lokaliteter. Aktuelle tiltak for prioriterte 2 lokaliteter er gjennomført for Skurvadalen skytebane i Lillehammer, og delvis for Nygard renovasjonsanlegg. For Kverner Mesna er det ikke funnet grunnlag for å gjennomføre tiltak.

03.5 Avfall og gjenvinning

Arbeidet med å ferdigstille tillatelser og følge opp deponiene etter avfallsforskriften kapittel 9 har vært arbeidskrevende, men er gjennomført. 4 interkommunale avfallsselskap har fått nye tillatelser i 2009, som omfatter alle anleggets aktiviteter.

2 anlegg har tatt i bruk nytt og bunttettet deponi i 2009. De gamle deponiene på disse anleggene er avsluttet og til dels tildekket. Fylkesmannen har stilt krav til avslutning og etterdrift. Ett av disse anleggene har store luktproblemer, og Fylkesmannen har stilt flere krav til utbedringer som skal utføres i 2009 og 2010.

Deponiaksjonen ble gjennomført i september og oktober, og alle deponiene (1 inert og 4 ordinære) ble kontrollert. I tillegg ble ett interkommunalt avfallsselskap og ett privat avfallsselskap uten eget deponi kontrollert.

Fylkesmannen mottok 2 søknader om dispensasjon fra deponiforbudet og begge søkere fikk delvis dispensasjon. Vedtakene ble påklaget begge veier, og resultatet ble at SFT strammet inn på dispensasjonene.

Det er utarbeidet en tillatelse til mottak og gjenvinning av bygg og anleggsavfall, en tillatelse til mottak og sortering av EE-avfall, samt en midlertidig tillatelse til mellomlagring av lysstoffrør.

Det har vært mange henvendelser fra kommuner og privatpersoner vedrørende ulovlige avfallsplasser, forsøpling og brenning. Kommunene er fulgt opp med informasjon og veiledere.

Det har også vært mange henvendelser vedrørende eksisterende og planlagte biobrenselanlegg, samt planlagt avfallsforbrenningsanlegg på Gjøvik. Noen henvendelser har kommet som følge av den nye industriforskriften for brenning av rene brensler.

Det ble gjennomført tilsyn med avfallshåndtering i bygg- og anleggsbransjen. Alle kommuner ble kontaktet og informert om krav til avfallsplaner og miljøsaneringsbeskrivelser.

Resultatområde 04 Et stabilt klima og ren luft

04.1 Klimaendringer

Fylkesmannen har etablert en intern klimagruppe med mandat å foreslå tiltak internt i embetet og mot kommunene. Internt i embetet vurderes miljøsertifisering, transport- og energiløsninger.

Embetet har gitt uttalelser og innspill til 15 klima- og energiplaner i 2009. 13 kommuner i Oppland har vedtatt kommunal klima- og energiplan. I tillegg foreligger regional plan for Valdres og for Nord-Gudbrandsdal. Klima, energi- og transportløsninger er vurdert ved høring av arealplaner. Klima er tatt opp som tema i dialog med kommunene bl.a. i regionalt planforum og Fylkesmannens regionmøter.

Fylkesmannen i Oppland har i samarbeid med Fylkesmannen i Hedmark, KS og fylkeskommunene i Oppland og Hedmark arrangert klimaseminar for kommuner og næringsaktører med vekt på skog- og trebruk.

Det er etablert egne temasider på fylkesmannens hjemmeside og Miljøstatus for Oppland med informasjon om klimagassutslipp i Oppland, Klifs system for frivillig kvotekjøp, veiledningsmateriell som Klifs klimakalkulator, Enovas veiledere etc.

04.4 Lokal luftkvalitet og støy

Fylkesmannen etterspør støyutredninger i plansaker og henviser til ny veileder og retningslinjer. Fylkesmannen har ikke prioritert lokal luftkvalitet eller veiledning av kommunene i deres arbeid på dette området.

Resultatområde 06 Planlegging for en bærekraftig utvikling

06.1 Ansvar for at nasjonal politikk formidles og ivaretas

Planarbeidet hos Fylkesmannen i Oppland er organisert i et planteam med deltagelse fra alle fagavdelinger; miljøvern, landbruk, oppvekst/utdanning, helse/sosial, beredskap og juridisk. Dette sikrer en god dialog mellom de ulike fagområdene og bidrar til at ulike hensyn ivaretas i plansaksbehandlingen.

Saksmengden på plan var svært stor første halvår 2009. Etter at ny plandel trådte i kraft 1. juli avtok den noe. Fylkesmannen uttalte seg til 416 plansaker i løpet av året, fordelt på 57 kommune(del)planer, 346 reguleringsplaner og 13 andre plansaker. Dette inkluderer blant annet uttalelser til 14 klima- og energiplaner. 12 kommuner har igangsatt eller avsluttet revidering av kommuneplanens arealdel. Fylkesmannen fremmet innsigelse(r) i 35 planuttalelser og gjennomførte 3 meklingsmøter. I tillegg er det mottatt 263 søknader om dispensasjon fra kommune- eller reguleringsplaner på høring i løpet av 2009.

Fylkesmannen har deltatt i arbeidet med utforming av en Regional planstrategi for Oppland, samt i arbeidet med Fylkesdelplan for utvikling av sivilt beredskap og Fylkesdelplan for Rondane og Sønkkletten.

Det ble gjennomført informasjonsmøter/seminar om ny plan- og bygningslov våren 2009. Først for regionale etater i Oppland og deretter for kommunene/planleggere. Seminarene er gjennomført i samarbeid med Oppland fylkeskommune og KS, og med innledere blant annet fra Miljøverndepartementet.

Nettsida www.planoppland.no er en viktig informasjonskanal ut til kommunene. Fylkesmannen har hatt redaktøransvar for planoppland i 2009. Revidering av nettsida etter ny pbl. ble igangsatt 2. halvår. På grunn av bemannings situasjonen innenfor plan 2. halvår har dette arbeidet ikke kommet skikkelig i gang. Det blir satt av

ressurser til dette arbeidet i 2010.

Fylkesmannen har deltatt i prosjektet *Plansatsing Hedmark og Oppland*, som er et samarbeidsprosjekt mellom Fylkesmannen i Hedmark og Oppland, Hedmark og Oppland fylkeskommune, Statens Vegvesen og Statens kartverk. Hovedmålsettingen med prosjektet er at alle relevante arealplaner innen 2012 skal være digitale og tilgjengelige på nett. I 2009 har prosjektet hatt hovedfokus på ny plan- og bygningslov, og det er gjennomført seminarer for regionale etater og for kommunene om ny kartforskrift og om utforming av planer etter ny pbl.

06.2 Fylkesmannen som styringsmessig bindeledd og rettssikkerhetsgarantist

06.3 Samordning av statlige interesser

Planarbeidet i fylket ble i 2009 preget av at ny plan- og bygningslov (plandelen) trådte i kraft 1. juli. Opplæringsteam med medlemmer fra kommune, fylkeskommune og Fylkesmann arrangerte seminar for regionale myndigheter og en større todagers konferanse for kommunene med Miljøverndepartementet til stede.

Alle fagavdelinger hos Fylkesmannen deltar i ukentlige møter i planteamet. Fylkesmannen arbeider for at samfunnssikkerhet, folkehelse, universell utforming og barn og unge skal komme tydeligere fram i innspillene til kommunale planer. Fylkesmannen har i 2009 også prioritert å møte med bred faglig representasjon på de månedlige møtene i regionalt planforum. Regionalt planforum er en viktig arena for dialog med kommunene og samordning av statlig politikk.

Fylkesmannen har i 2009 ellers bidratt i utprøving av planstrategiarbeid etter ny plandel som følge av at fylkeskommunen og to kommuner i fylket var piloter for dette. Fylkene Oppland og Hedmark fikk pilotfylkestatus for universell utforming, og Fylkesmannen har bidratt til revidering av regionplan for samfunnssikkerhet og beredskap.

06.4 Kart og geodata

Resultatområde 07 Tverrgående virkemidler og oppgaver

07.2 Kunnskapsoppbygging og miljøinformasjon

Databasen **Forurensning** følges opp fortløpende og tillatelser og kontroller tilbake t.o.m 2005 er også lagt inn. Data fra egenrapportering for deponier for 2006 og 2007 foreligger ikke elektronisk, og er følgelig ikke kvalitetssikret.

Miljøstatus. Fylkesmannen bygger opp miljøinformasjon på fylkesmannen.no og miljøstatus slik at de to nettstedene sammen gir en mest mulig helhetlig informasjon på miljøområdet. I 2009 er miljøinformasjonen på begge nettsteder videreutviklet og oppdatert.

Skjønnsmidler på miljøområdet. Fylkesmannen ga 2 mill kr til Gjøvik kommune for opprydding i forurenset grunn (Toten Cellulose-saken). Kommunene Vågå, Østre Toten og Gran fikk i alt 3 mill kr til vann- og avløpsinvesteringer. Lillehammer har fått midler ifm forurensning i Mjøsa. Ni kommuner med store oppgaver knyttet til vern i nasjonal sammenheng er tildelt skjønnsmidler, dette er en videreføring fra foregående år.

07.3 Virkemidler og prosesser

Tilsyn

Fylkesmannen i Oppland har deltatt i HMS-etatens felles risikoaksjon i 2009.

Landsomfattende kontrollaksjoner. I kontrollaksjonen bygg og avfall / farlig avfall ble 24 virksomheter kontrollert på byggeplasser i fylket. Dette er entreprenører og utbyggere. Mange av disse manglet skriftlige rutiner for avfallshåndtering og -sortering. Det var også mangelfull vurdering av substitusjon av helse- og miljøskadelige stoffer i byggebransjen.

Kontrollaksjon avfallsdeponier. Alle de 5 deponiene (det ene inert) i fylket ble kontrollert. I tillegg ble det kontrollert avfallsvirksomheter som skal basiskarakterisere avfall, som sorteringsanlegg. Deponiene hadde generelt ikke god nok kontroll med hva slags avfall som gikk til deponi. Basiskarakterisering og oppfølging med testing var mangelfullt. De skriftlige rutiner var også mangelfulle.

Kontrollaksjon galvano. Vi har kontrollert de to bedriftene som har tillatelse fra FMOP og er i drift; Hydro Aluminium Profiler og Dokka Fasteners. Fylkesmannen har også deltatt sammen med Klif ved tilsyn på Nammo Raufoss og det felles avløpsreaseanelgget hos Veolia Vann for industriområdet på Raufoss. Dokka Fasteners hadde avvik, Hydro Aluminium Profiler fikk kun anmerkninger. Hydro Aluminium Profiler er en IPPC-bedrift, og tillatelsen etter forurensningsloven skal oppdateres. Bedriften er informert om dette.

Ellers ble en biloppsamlingsplass kontrollert og det ble tatt EE-kontroller i forretninger for å undersøke mottaksinformasjonsplikten ang. mottak av kasserte elektriske og elektroniske produkter.

Kommuneundersøkelsen miljøvern 2009. 2 kommuner ble undersøkt i 2009, Skjåk og Gausdal, ang. utøvelse av myndighet på miljøområdet. Tema er avløpsaker og motorferdsel i utmark. Avvik ble påvist hos begge kommuner ang. motorferdselsaker. I Gausdal ble dispensasjonssøknader behandlet av organ som ikke har myndighet til dette. I Skjåk var det vedtatt lokal forskrift om bruk motorbåt på vatn mindre enn 2 kvadratkilometer, uten at det var en særlig grunn for dette. Dette er ikke i samsvar med kravene i nasjonal forskrift. På avløpsområdet er kommunenes tilsynsansvar ikke fulgt opp godt nok. Den tredje kommunen, Vang, kontrolleres i februar 2010.

Det er i 2009 brukt noe mindre ressurser på tilsynsområdet enn planlagt pga sykdom, vakanser og permisjoner.

Ressursrapportering

Resultatområde	FMOP		Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Resultatområde 01	306	173	306	173
Resultatområde 02			0	0
Resultatområde 03	136	35	136	35
Resultatområde 04	18	1	18	1
Resultatområde 05			0	0
Resultatområde 06	288		288	0
Resultatområde 07	103	22	103	22
Sum:	851	231	851	231

Landbruks- og matdepartementet

Resultatområde 21 Landbruksbasert næringsutvikling

21.1 Jordbruk

Utviklingen på jordbruksområdet

Landbruket er en viktig næring i Oppland. Sysselsettinga i primærproduksjonen i jord- og skogbruk utgjør 6,2 %

av den totale sysselsettingen (4. kvartal 2008 iflg. SSB). Det er imidlertid store regionvise forskjeller, med Nord-Gudbrandsdalen 12,6 % og Lillehammerregionen 4,1 % som ytterpunkter.

Antall foretak som søkte produksjonstillegg gikk ned fra 5344 i 2008 til 5225 i 2009, en nedgang på 2,2 %. Det er en nedgang som er litt større enn året før da den var bare 1,9 %. Nedgangen for landet under ett var 1,6 %. Gjennomsnittlig jordbruksareal per foretak i 2009 var 198,9 dekar i Oppland.

Produksjonen av kumjølke er viktigste enkeltproduksjonen i jordbruket i Oppland. I 2008 var det slik produksjon på 1507 foretak, dvs. 29 % av foretakene i Oppland. Nedgangen i antall mjølkebruk fra 2008 til 2009 var 109 eller 6,7 %. Nedgangen i landet som helhet var 7,6 %. Antall ku per bruk i Oppland var 20,0 i 2009. Innføringen av ordningen med mulighet til leie av kvote førte til at antall samdrifter i fylket gikk ned fra 401 i 2008 til 333 i 2009.

Valdres og Nord-Gudbrandsdal videreførte i 2009 ordningen med interkommunale BU-midler. Den opprinnelig 4 år lange forsøksperioden ble forlenget for årene 2008, 2009 og 2010. Til sammen disponerte de 2 regionene ca 40 % av fylkets BU-midler (tilskottsmidler) i 2009. Midlene forvaltes etter strategier basert på egne fortrinn og utfordringer, innen rammen av de regionale strategiene for fylket som helhet.

Rovvilt

Landbruksavdelingen har i samarbeid med miljøvernavdelingen sekretariatsfunksjon for rovviltnemnda i region3/Oppland.

Landbruksavdelingen har ansvaret for fordelingen av midler til forebyggende og konfliktdempende tiltak (FKT), og behandler sammen med miljøvernavdelingen søknader om erstatninger for rovviltskader. Det er godt samarbeid mellom landbruks- og miljøvernavdelingen.

Midler til forebyggende og konfliktdempende tiltak fordeles etter retningslinjer gitt i regelverk og med prioriteringer gitt av rovviltnemnda. Rammen for 2009 var i utgangspunktet 4, 7 millioner kroner som var en økning på 1 million kroner fra 2008. Per 1.juli 2009 mottok nemnda en tilleggsbevilgning på kr. 1.000 000,-. Halvparten av midlene ble brukt til forebyggende tiltak som ekstraordinært tilsyn, tidlig nedsanking m.m i nært samarbeid med kommuner og beitelag. 35 % av midlene gikk til konfliktdempende tiltak som ulike hundekurs, kompetanseheving, informasjonstiltak, bestandsregistrering, prosjekter m.m. 15 % ble benyttet til akutte tiltak i beitesesongen.

Rovviltnemnda fordeler midlene i mars etter søknader fra kommunene. Kommunene har i forkant hatt søknadsprosess med lokale beitelag. Beitelagene i Oppland organiserer 95 % av alle småfeprodusenter i fylket og er et velfungerende organisasjonsledd mellom enkeltbesetninger og kommune. 70 % av FKT-midlene fordeles via kommunene, og så å si alle 26 kommunene er involvert i FKT-arbeidet. Etter endt beitesesong rapporterer kommunene om gjennomførte tiltak og vurderer effekt.

Nær 1/3 av alle saueprodusenter i Oppland søker årlig om erstatning for sau drept av fredet rovvilt. I 2009 søkte 384 produsenter om erstatning for 7179 søyer og lam, og 4259 søyer og lam ble erstattet. Utbetalt erstatningssum var kr. 8 923 865,-. (2008 – 412 søknader, omsøkt 7372 søyer og lam, 4431 søyer og lam ble erstattet og utbetalt erstatningssum var kr. 9 053 871,-) Det er tydelig nedgang i antall omsøkte grunnet jerv, omtrent som i fjor grunnet gaupe, og en økning i antall omsøkte grunnet bjørn, ulv og kongeørn. Med andre ord, skadeomfanget totalt er ikke redusert.

Beitebruk i utmark

Oppland er av landets største beitefylker med 235 000 sau på utmarksbeite fordelt på 1264 produsenter. I tillegg beiter i utmark 40 000 storfe fordelt på 1312 brukere, 5300 geiter fordelt på 78 brukere og 876 hester fordelt på 196 brukere.(Tall fra SLF pr. 31.07.09.)

De aller fleste produsenter med dyr på utmarksbeite er medlem av et lokalt beitelag. Oppland har i alt 126 beitelag, de aller fleste for sau, gjerne i kombinasjon med andre beitedyr, særlig storfe. Antall dyr på utmarksbeite har vært noenlunde stabilt de siste år. Noe økning av ammekuer, storfeungdyr og hest. Siste år har reduksjonen i sauetall stoppet. Derimot går antall produsenter stadig ned. Denne nedgangen er en utfordring for beitebruk i utmark som har tradisjon for drift gjennom fellesskap med beitelag og kollektiv samarbeid og ansvarsfordeling.

Organisert beitebruk med sau 2009

93 % av alle saueprodusenter i Oppland er med i beitelag tilsluttet organisert beitebruk. Med det er 95 % av all sau på utmarksbeite med i statistikkgrunnlaget for OBB. Siden 2005 er det gitt tilskudd til leid tilsyn innen

organisert beitebruk gjennom regionale miljøtilskudd i jordbruket. (RMP) Vel 30 % av lagene benytter seg av dette.

Beiteopptaket i utmarka i Oppland har en verdi på ca. 100 millioner kroner. I tillegg kommer ikketallfestede verdier som opprettholdelse av kulturlandskapet i inn og utmark. Tross stort antall av beitedyr i utmark, er gjengroing også et voksende problem i Oppland.

Tap av sau på beite i Oppland 2009

I 2009 ble det registrert nedgang i antall tapte dyr på utmarksbeite i forhold til 2008 og 2007. Tapsprosent registrert gjennom organisert beitebruk er for hele fylket 4,97 % mot 5,06 % året før. Det er store forskjeller i tap mellom kommuner, beitelag og besetninger.

Ansvar for dekning av veterinære tjenester er overført til kommunene. Så langt fylkesmannen kjenner til, fungerer ordningen godt.

Radioaktivitet i Oppland

Oppland har fremdeles mange småfebesetninger som er underlagt radioaktivitetsovervåking gjennom Mattilsynet etter Tsjernobylulykken i 1986. 281 sauebesetninger fra 11 kommuner (Valdres, Nord- og Midt-Gudbrandsdal) deltok på måling høsten 2009, og 112 besetninger ble pålagt nedforing fra 1 til 6 uker. Det er en økning i forhold til 2008 hvor 262 besetninger ble målt og 98 besetninger pålagt nedforing. Til sammenlikning kan det nevnes at i Hedmark er 23 besetninger pålagt nedforing og i Nord-Trøndelag 34 besetninger.

Radioaktivitetsovervåking i Oppland sommer 2009

Det blir som tidligere, etter søknad, gitt kompensasjon for kostnader ved målinger og erstatning for nedforingskostnader mv. som følge av radioaktivitet, samt erstatning for sau krepert eller nødslakta i nedforingsperioden.

Tapsstatistikk sau på utmarksbeite

Embeter	Antall sau sluppet (innen organisert beitebruk)		% tilslutning til org. beitebruk i fylket	Tapsprosent		Total tapsprosent	
	Sau	Lam		Sau	Lam	2008	2007
FMOP	80793	142707	93	3,11	6,02	4,97	5,06
Sum	80793	142707	93	0	0	0	

21.2 Skogbruk

Skogbruksplanlegging med miljøregistrering

Det er stor aktivitet innen skogbruksplanlegging med miljøregistrering i Oppland. Med de prosjektene som er i gang vil hele fylket være dekket med miljøregistreringer. Takstene blir i hovedsak utført som områdetakster og følger hovedplanen for skogbruksplanlegging. I 2010 bør hovedplanen revideres.

Rutine for utbetaling av tilskudd er innskjerpet. Det går nå tydeligere fram at tilskuddet blir gitt til den enkelte skogeier. Dersom tilskuddet skal utbetales/delutbetales til takstselskapet, er det nå presisert i kontrakten som signeres av skogeieren.

Prosjektene følger stort sett framdriftsplanen, men overgangen fra Prevista til Viken førte til noe forsinkelse på takstene i Valdres. Prosjektet i Midt-Gudbrandsdal utsettes ett år på grunn av dårlig fotograferingsvær i sommeren 2009.

- Sel kommune – skogeierne har fått planer og det er arrangert kurs. Prosjektet avsluttes.
- Nord-Fron, Sør-Fron og Ringebu har innhentet tilbud og valgt takstselskap. Prosjektet kan bli litt forsinket da flyfotografering/laserscanning måtte utsettes til neste år.
- Østre Toten kommune – skogeierne har fått planer og prosjektet avsluttes.
- Sør Aurdal kommune – Prosjektet er i gang og vil ferdigstilles i 2011.
- Etnedal kommune – Utvalgsmøter for miljøregistreringer i november d.å. Planene vil bli sendt ut ved årsskiftet og prosjektet forventes å avsluttes første kvartal neste år.
- Øystre Slidre og Nord Aurdal kommuner - Utvalgsmøter for miljøregistreringer i november d.å. Planene vil bli sendt ut ved årsskiftet og prosjektet forventes å avsluttes første kvartal neste år.
- Vang og Vestre Slidre kommuner – Planer er sendt ut til skogeierne og prosjektet forventes avsluttet ved

årsskiftet.

Skogbruk

Skogbruket i Oppland har som ellers i landet hatt store utfordringer i forhold til avsetning og avvirkning av virke. Regjeringens tiltakspakke og ekstra tildelinger til energiflis, utsiktsrydding, skogkultur og taubane har virket positivt og gitt god effekt. Skogen har også fått en mer tydelig rolle i klimasammenheng.

NMSK skogkultur, tynning og miljøtiltak

Kommunene melder om god aktivitet innen skogkultur. Mange kommuner samarbeider med skogandelslagene i skogkulturprosjekter. Disse prosjektene gir tydelige resultater, samtidig oppnås det kontakt med skogeierne ved informasjonsformidling. En har fått gode rutiner på opplæring av arbeidskraft, og kvaliteten på utført skogkulturarbeidet er tilfredsstillende.

Oppland fikk for 2009 bevilget kr 5 200 000,-. Dette er midler som blir videre fordelt i kommunene ut i fra innmeldt behov. Det er kommunene selv som foretar lokale prioriteringer og hva det gis tilskudd til. Det er fortsatt ønskelig å gi tilskudd til planting og det er kun i enkelte kommuner dette gjøres. I all hovedsak gis kommunale tilskudd til ungskogpleie og markberedning.

Fylkesmennene fikk også en ekstra tildeling til skogkulturmidler av SLF. For Oppland utgjorde dette kr 900 000,-. Total bevilgning for 2009 var på kr 6 100 000,-.

Når det gjelder utbetaling til miljøtiltak i skog har det vært beskjedent i 2009. Ut fra signaler fra kommuner som har avsluttet/er i ferd med å avslutte skogbruksplanprosjekter, vil det bli stort behov for midler til miljøtiltak neste år. Tildelingen av midler for 2010 vil være avgjørende for hvordan det kan prioriteres. Fylkesmannen ser det som uheldig at skogkultur og miljøtiltak ses i sammenheng, da behovet for midler til miljøtiltak varierer mye. I 2009 er det utbetalt ca 60 000 til miljøtiltak, mens behovet for 2010 sannsynlig vil være over kr 1 500 000.

Fylkesmannen forutsetter at aktiviteten innen skogkultur opprettholdes.

Behov skogkultur	kr 6 100 000
Behov miljøtiltak	kr 1 500 000
Behov skogkultur/miljøtiltak	kr 7 600 000

Områdetakster

Kommune	Areal	Ferdigstilt
Østre Toten	290 000	2009
Sel	237 000	2009 (2010)
Vang/Vestre Slidre	75 000	2010
Nord-Aurdal/Øystre Slidre	418 000	2010
Etnedal	250 000	2010
Sør-Aurdal	600 000	oppstart 2009
Nord-Fron/Sør-Fron/Ringebu	557 000	oppstart 2009
Enkelttakst		
Mathisen Eidsvold Værk	63 000	ferdig 2009

Det er store prosjekter som skal avsluttes/er i gang.

Skogbruksplanlegging i Oppland 2009 Tilskudd

Tildelt 2009	1 800 000
Saldo på ansvar 01.01.2009	1 740 663

Utbetalt 2009	804 782
Saldo på ansvar 01.01.2010	2 735 881
Rest ubenyttet	0

Oppgaver for 2010

- Følge opp skogbruksplanprosjekter som er i gang
- Deltakelse i igangsetting av nye prosjekter samtidig følge opp GEO-vekstprosjektene
- Revidering av Hovedplan for skogbruksplanlegging i Oppland 2004 – 2019
- Godkjenning og avslutning av gamle skogbruksplanprosjekter (T-SKOG – Skog og landskap)

Skogbrannovervåkning med fly

Skogbrannovervåkning med fly er organisert samarbeid med 110-sentralen på Gjøvik,

Gjøvik & Toten flyklubb og Valdres flyklubb. Fylkesmannen har stått for regnskapet og fakturering til kommunene. For neste år vil beredskapsstaben overta ansvaret for skogbrannovervåkingen. Det vil bli lagd nye avtaler med flyklubbene og kommunene med forutsetning om at alle kommuner deltar. Fylkesmannen har da intensjon om å bruke skjønnsmidler til å finansiere ordningen.

Hest og taubane

Det er få hestedrifter i fylket, men noen drifter er det hvert år. Det ble utbetalt kr 4 189,- i tilskudd til ei drift på 120 m³ i Søndre Land kommune.

Driftene med taubane har gått hovedsakelig i Gudbrandsdalen. Men for første gang på flere år har Toten hatt taubanedrift. Det ble avvirket 4 453 m³ på Toten i 2009.

Oppland har to lokale entreprenører som holder til i Gudbrandsdalen. Virkeområdet til S&B Skogsdrift er primært innen Nord Fron kommune, mens Solberg opererer fra Ringeby og sørover. En annen taubaneentreprenør, T. Frivik Taubanedrift, fra Sogn, hadde et taubanelag på Dovre fra nyttår for deretter å flytte virksomheten til Skjåk og Vågå i Ottadalen. Frivik har også gjennomført taubanedrifta på Toten. Det er også avvirket noe kvantum med lett taubaneutstyr lokalt i Valdres og i Gudbrandsdalen.

Taubanetilskuddet har i 2009 vært differensiert på banelengde, men også kalendermessig.

For lengder inntil 200 meter har Fylkesmannen gitt tilskudd på kr 80,- pr framdrevet m³. For lengder over 200 meter har tilskuddet vært kr 100,-/ m³. Dette gjaldt drifter som var i gangsatt i januar og februar. For drifter etter 1. mars økte satsene til kr 100,- for korte banelengder og kr 150,- for lengre strekk over 200 meter.

Flere steder i fylket er det oppdaget skader etter barkbilleangrep. Mjøsen Skog handlet raskt og inviterte aktuelle skogeiere for informasjon om problemet. Det resulterte i at Frivik flyttet mannskapet sitt til Øyer kommune på slutten av høsten for å gjennomføre ”billehogster” utover vinteren i områder som er vanskelig tilgjengelige.

I alt er det utbetalt kr 2 105 643,- i tilskudd til drift i bratt terreng. Noe av dette er etterbetaling for drifter gjennomført på slutten av 2008. Totalt er det avvirket omkring 15 000 m³ med taubane, fordelt på 19 drifter. Alt dette er ikke kommet til utbetaling på grunna av at det tar noe tid med inntransport, virkesmåling og saksbehandling i kommunene.

Fylkesmannen i Oppland ble i 2009 tildelt kr 1 300 000,- i en ekstraordinær bevilgning fra Landbruks- og matdepartementet til driftstilskudd til taubanedrift. Grunnet avsetningsvansker på Vestlandet har taubaneentreprenører flyttet sin virksomhet til Oppland. I tillegg er det flere lokale taubaneentreprenører i fylket. Dette har medført en uvanlig stor taubaneaktivitet inneværende år. NMSK-midlene som Fylkesmannen i Oppland er blitt tildelt for å bruke til driftstilskudd taubane og skogsveger er ikke dimensjonert for denne ekstraordinære aktiviteten

I samråd med Mjøsen Skog vedtok Fylkesmannen å justere tilskuddsnivået for å kompensere for synkende tømmerpris. Vi anså viktigheten av at taubanemiljøet, som består av få aktører, ble opprettholdt og at deres kompetanse ble ivaretatt. Mjøsen Skog garanterte avsetning på virke fra taubanedrifter.

Responser blant skogeierne og entreprenørene har vært stor. Det er åpenbart at tiltaket med økt tilskuddssats har hatt den virkning som var ønskelig i en periode med sterkt fallende tømmerpriser. Før årets tilskuddsnivå ble fastsatt kansellerte skogeiere sine taubaneavtaler med Mjøsen Skog grunnet lav tømmerpris. Den økte tilskuddssatsen medførte at taubanedriftene ble opprettholdt. Samtidig ble Norges største taubaneentreprenør T. Frivik fra Sogn, sikret sysselsetting.

Økt sysselsetting er også en effekt av den særskilte bevilgingen Fylkesmannen ble tildelt, både nasjonalt og lokalt. Lokale entreprenører har i år gjennomført taubanedrifter i eget nærområde i Valdres og Gudbrandsdalen. Dette er entreprenører som ikke har vært aktive de senere år.

Taubanemiljøet i Norge er lite og sårbart og består av få entreprenører. Det har derfor vært viktig å opprettholde sysselsettingen innen taubanenæringen slik at næringen ikke skulle bli varig svekket. Å sikre kunnskap og kompetanse innen miljøet, nasjonalt og lokalt er av stor betydning, samt å gi skogeiere mulighet til avvirke utilgjengelige områder.

Skogsveger

Skogsvegbyggingen i Oppland var kjennetegnet av stor aktivitet i 2009, til tross for en generelt rolig periode i skogbruket.

Det ble ferdigstilt 33 skogsbilveganlegg bygd med tilskudd, derav 12 nyanlegg.

Det ble ferdiggodkjent 8 060 meter ny skogsbilveg bygd med tilskudd og 54 670 meter med ombygd skogsbilveg, bygd med tilskudd. I alt ble 3 bruer rustet opp eller byttet ut.

Det ble investert for 13 211 502 kroner i skogsbilveger i 2009.

Det er bygd 15 945 meter traktorveg. Derav er 12 595 meter bygd uten tilskudd.

Veiplanleggerordningen som har fungert utmerket i mange år med Øivind Lundberg er over. Han er blitt pensjonist og i 2009 har han bistått med planlegging av enkelte anlegg. Dette er en stor svakhet for fylket. En vegplanlegger vil kunne dekke hele fylket og er meget viktig for å sikre en god tilrettelegging av veibyggingen, både med hensyn på å ivareta miljøverdier og å sikre vegteknisk gode veier. Det foreligger ingen konkrete planer om ny vegplanlegger.

Vedlikeholdskontroll

Det investeres årlig store summer i skogsbilveger. Det er i skogbrukets og skogeierens interesse at disse vegene vedlikeholdes slik at investeringene ikke går tapt. I ”*Forskrift om tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket*” av 4. februar 2004 står det derfor at ”**vegen skal vedlikeholdes til den standard som den opprinnelig ble bygd.**” Det henvises også til denne forskriften på søknadsskjema om statstilskudd (SLF 903), og er en forpliktelse skogeierne tar på seg ved å motta tilskuddet.

Fylkesmannens landbruksavdeling har de siste årene foretatt systematisk kontroll av vedlikeholdet på alle skogsveger som er fem år gamle, en såkalt 5-årskontroll. Kontrollen foregår som en varslet befarings, der det er ønskelig at en representant for vegforeningen deltar sammen med skogbrukssjef og kontrollør fra Fylkesmannen. Etter befaringsen blir det skrevet en kort statusrapport med konkrete råd om vedlikehold, eventuelt med frist for utbedring av skader etc.

Det ble i 2009 foretatt kontroll av 27 skogsveger i 8 kommuner.

Hogst i vernskog

I 2009 mottok kommunene i Oppland 97 meldinger om hogst i vernskog. I alt ble det meldt om hogst på 46 300 m³ skogsvirke over et areal på mer enn 7 100 daa. Mer enn 23 600 m³ av meldingene er avvirking av furu, snaut 20 000 m³ er hogst av gran og omkring 3100 m³ er lauvtrevirke.

Det foreligger ikke eksakte tall for hvor store vernskogarealer vi har i fylket, men det har vært anslått til å være omkring 20 % av barskogarealet.

Det er grunn til å forvente at en på landskapsnivå vil opprettholde et sammenhengende skogbilde over tid. Samtidig er aktiviteten såpass høy, at det er grunn til å overvåke aktiviteten, slik også kravpunktet Fjellskog i den nye enigheten i Levende Skog legger opp til.

Litt i underkant av halve arealet er meldt hogd som gjennomhogst/ fjellskoghogst. Her vil deler av arealet være areal som skal produsere videre på gjenstående skog.

Av arealet som skal forynges, er planting som eneste foryngelsesmetode meldt på 25 % av arealet. 27 % av arealet er forynget med en kombinasjon av planting og naturlig foryngelse.

Arealet som er meldt skal forynges utelukkende med naturplanter er på 46 %. Det resterende er rydding av arealer til ulike formål som for eksempel beite. Oppfølging av foryngelsen er meget viktig i en bærekraftig forvaltning av verneskogen, der foryngelsesforholdene er vanskelige.

Produksjon av skogsflisråstoff

Som en del av regjeringens tiltakspakke i 2009 er det åpnet for å gi driftstilskudd til uttak av skogsvirke fra skog og kulturlandskap, når dette virket brukes til energiproduksjon. SLF forvalter tilskuddsordningen og søknader behandles i kommunen. Fylkesmannen har vedtaksmyndighet og ansvaret for å sluttgodkjenne søknadene før utbetaling. Ordningen hadde i starten som intensjon at den skulle virke raskt og ha en klar effekt i primærskogbruket, der flere entreprenører hadde problemer med sysselsettingen.

Hovedmålsetningen er å bidra til å nå målet i regjeringens bioenergi-strategi om en økt utbygging av bioenergi med 14 TWh innen 2020, samtidig som man bidrar til å stimulere sysselsettingen i næringen. Det er et mål å gjøre det lønnsomt å få fram energiråstoff som ellers ikke ville blitt utnyttet. Målsetting var at tilskuddet skulle bidra med 10-12 øre/kWh inn i verdikjeden. For Oppland har et tilskuddet ligget hovedsakelig mellom 5-8 øre/kWh.

Tilskuddsordningen dekker skogsvirke/skogflisråstoff for energiproduksjon som tas ut fra ulike tiltak.

Det er i Oppland utbetalt pr medio desember kr 2 882 611,-.

Utsiktsrydding langs vei: kr 850 000

En ny investeringspakke på 15 mill. kroner ble i 2009 bevilget av Regjeringa. Tilskuddet gikk til utsiktsrydding langs veier. Aktuelle tiltak var rydding av trevirke og kratt langs veier, utsiktspunkt og veinært kulturlandskap. Hovedformålet var å bidra til utsikt og fremme verdier knyttet til landskapet, med vekt på sysselsettingseffekt SLF har fordelt midlene til Fylkesmannen basert på aktuelle prosjekter.

Rask oppstart var ønsket og Fylkesmannens rolle var å fordele midler til innmeldte aktuelle prosjekter i fylket. Oppland har gjennom fordeling i to omganger blitt til delt kr 850 000,-. Fylkesmannen har videre allokert midlene til prioriterte prosjekter i fylket. Tilsagn til ni prosjekter er gitt og ut i fra innkomne søknader var behovet omtrent det dobbelte av det Oppland fikk bevilget.

21.3 Bygde- og næringsutvikling

”Strategier for landbruksrelatert næringsutvikling i Oppland 2009” har vært styrende for arbeidet.

Landbruksforum i Oppland som foruten Fylkesmannen består av næringsorganisasjonene, fylkeskommunen/fylkespolitikere, kommunene og Innovasjon Norge, har hatt 2 møter med fokus på næringsutvikling, kompetanseutvikling og miljø. Landbruksforums mandat er å bidra til utviklingen og gjennomføringen av alle strategiene som Fylkesmannen har ansvar for på landbruksområdet.

Å følge opp intensjonene i næringsstrategien om økt fokus på rekruttering og kompetansebygging har vært vektlagt. Særlig har fylkeskommunens kompetansesatsing og omleggingen av ordningen med tilskott til etter- og videreutdanning i landbruket som følge av regionreformen vært drøftet.

De tidligere etablerte faste møtepunktene med Innovasjon Norge og næringsorganisasjonene har fortsatt. Her drøftes særlig prinsipielle og større BU-saker (inkl. saker for verdiskapningsprogrammene) og disse vurderes opp mot næringsstrategien i fylket.

Fylkesmannens landbruksavdeling har hatt regionale medarbeidere i alle fylkets regioner med unntak av Hadeland der medarbeideren sluttet første halvår og Lillehammer-regionen som har vært vakant. Disse har spesialansvar innen temaer som næringsutvikling i nasjonalparkområder, lokal mat, stølssatsing, Inn på tunet og økologisk landbruk. Dessuten deltar de aktivt i gjennomføring av prioriterte tiltak på landbruksområdet i egen region. Mange av disse tiltakene inngår i regionens partnerskapsavtale med fylkeskommunen.

Regionforsøket med interkommunale BU-midler i Valdres og Nord-Gudbrandsdal har fortsatt. Forsøket ble bestemt forlenget for 2 + 1 år (2008, 2009 og 2010). Regionenes egne næringsstrategier er samordnet med

fylkets samlede næringsstrategi.

Bygdeutviklingsmidlene til utredning og tilrettelegging har vært sterkt etterspurt i 2009. De er brukt bredt til å understøtte satsingsområdene, bl.a. kompetansesatsing (bl.a. agronomutdanning for voksne), Inn på tunet, bioenergi, reiseliv, økologisk landbruk og noen spesielle utfordringer i grøntsektoren (f.eks. forskningsretta arbeid i kålrotproduksjonen).

Det er igangsatt et tre-årig beitebruksprosjekt med egen prosjektleder finansiert fra bl.a. SLF. Målet er optimal utnyttning av beiteressursene både for landbruk, miljø og landskap.

Fylkesmannens landbruksavdeling har en god dialog med Mattilsynet på næringsutviklings-området.

21.4 Verdiskapingsprogrammene

Verdiskapingsprogrammet for mat, Trebasert innovasjonsprogram og Bioenergiprogrammet er rettet delvis mot landbruket, men også mot andre aktører i verdikjeden. I Oppland har det også i 2009 vært stor interesse for tiltak innen bioenergi, 36 saker (i 2008 var det 37 saker). Innen matprogrammet hadde Oppland 7 saker (5 i 2008). For trebasert innovasjonsprogram hadde Oppland 6 saker (3 i 2008). Samarbeidet med IN Oppland innen matsektoren har fungert godt, spesielt når det gjelder satsingen på vekstbedrifter under VSP- mat.

Samarbeidsprosjektet "Entreprenørskap innen Bioenergi" ble fullført hos Fylkesmannen i 2009. Et oppfølgingsprosjekt i regi av Mjøsen skog BA fører arbeidet videre, med prosjektleder kontor plassert i Nord-Gudbrandsdal. Hovedfokuset har gått ut på å være en tilrettelegger i etableringen av fjern- og nærvarmeanlegg i Oppland.

Prosjektet "Inn på tunet i Oppland" ble avsluttet hos Fylkesmannen i juni 2009. Dette var et samarbeidsprosjekt med Oppland fylkeskommune og kommunene i Lillehammerregionen. Intensjonen har vært å gi informasjon til landbruksnæringa og kommuner, NAV med flere om omsorgs-, arbeids- og pedagogiske tiltak der landbruket kan benyttes som arena. Fylkesmannen deltar i et videreføringsprosjekt av noe mindre omfang. Dette kom i gang i september 2009 og en prosjektleder på deltid er ansatt i Gausdal kommune.

Resultatområde 22 Miljøtiltak i landbruket

22.3 Miljøprogram og miljøplan

Om miljøutfordringer og regionalt miljøprogram

Regionalt miljøprogram ble rullert i forkant av 2009. SLF godkjente nytt miljøprogram for Oppland i brev av 13.02.2009 etter samråd med avtalepartene i jordbruksoppgjøret. Vi viser til tidligere innsendt regionalt miljøprogram for 2009-2012.

I Oppland legger vi stor vekt på kulturlandskapet i seterområdene. Det omfatter å videreføre kulturhistorien gjennom setring som en aktiv driftsform i jordbruket og samtidig sikre biologisk mangfold og redusert gjengroing gjennom beiting i innmark og utmark. Seterområdene legger vi innunder landskapsregionene Fjellskogen i Sør-Norge og Lågfjellet i Sør-Norge. Ut fra Norsk Institutt for skog og landskap sin arealfordeling av landskapsregioner, vil andre prioriterte kulturlandskap i Oppland ligge innenfor regionene Innsjø- og silurbygdene på Østlandet og Øvre dal- og fjellbygder.

Økende gjengroing og dermed forringelse av både beite, biologisk mangfold og landskapsopplevelser for folk, er andre utfordringer i dette landskapet. Det er også en utfordring å videreføre driftsformer basert på mye utmarksbeite. Det fører med seg store tilsyns- og andre ekstra arbeidsoppgaver. Det forsøker vi å møte med ulike virkemidler som støtter oppunder beitebruk i både innmark og utmark. Vi legger spesielt stor vekt på god tilrettelegging for organisert beitebruk.

Vi ser det også som en utfordring å holde vedlike biologisk mangfold på mindre og spesielt verdifulle områder og videreføre genressurser innenfor husdyrholdet. Her har vi avgrenset tiltakene til å gjelde områder i innmark som er spesielt kartlagt i hht. DN sin mal og til bevaringsverdige saueraser. Tiltak på forurensningssida er også med på

å bevare det biologiske mangfoldet.

I det nye miljøprogrammet er skjøtsel av kulturmiljøer og bevaringsverdige bygninger tatt inn som både utfordringer og tiltak. Bygningsdelen er overlatt til SMIL-ordningen, mens skjøtsel av areal med freda kulturminner er tatt inn i RMP.

Innenfor forurensning er hovedutfordringen knyttet til avrenning til vann og vassdrag og tap av klimagasser til luft. Det er åpnet for å kunne differensiere virkemidlene ut fra tilstanden i vassdragene. Det vil bli gjort ut fra resultatet av karakteriseringen og tiltaksplan i hht. vanndirektivet. Tiltaket utsatt jordarbeiding gjelder både åker og eng. Det er et mål at mer av husdyrgjødselspredninga dermed også blir flyttet til våren og vekstsesongen. Av nye tiltak er det økt innsats for å få etablert flere grasdekte soner mot vassdrag og i dråg i terrenget for å redusere direkte avrenning. Kantsoneproblematikk står sentralt i vårt arbeid med forurensning og vanndirektivet.

En ny utfordring som er tatt opp i det reviderte programmet, er å få til redusert bruk av plantevernmidler. Det er innført ulike tiltak for mekanisk og termisk bekjempelse.

Om forurensning og vanndirektivet

Til arbeid med første planperiode under vanndirektivet, ble det valgt ut to områder i Oppland som har komplekse problemstillinger. En stor, aktiv og variert jordbruksdrift var noen av kriteriene. Områdene som ble valgt ut var Hunnselva i vannregion 1. Her er nedslagsfeltet til Einafjorden det største jordbruksområdet. I vannregion 2 ble vannområde Hadeland valgt, med Vigga som det største vassdraget.

Vi har i prosessen prøvd å få bidrag fra forskningen på avrenning av næringsstoffer fra disse områdene. Vi har etterlyst bakgrunnsdata fra jordarter og områder som ligger over marin grense. Det er en erkjennelse av at morene og annen jord over marin grense har mindre erosjon og avrenning av spesielt fosfor, men det er lite dokumentert og det er vanskelig å få kvalitetssikret beregningene. Her er det et stort kunnskapshull som Fylkesmannen ikke har midler til å bestille større forskningsoppdrag på.

En av de største utfordringene i dette arbeidet har nettopp vært å kvantifisere utslippene fra de enkelte kildene. Det gjelder alle kilder, inkl. landbruk. Det er nødvendig kunnskap for å kunne utlede og prioritere tiltak og beregne kostnader.

Jordbruket er beregnet til å være en forholdsmessig stor bidragsyter i disse to områdene. Den andre store kilden til næringsstofftilførsel er kommunal og spredt avløp. Husdyrholdet er over de senere år gått tilbake i begge områdene. Fokus er derfor satt på åpenåker-drift.

Tilskudd fra regionalt miljøprogram utbetalt 2008 etter søknadsomgang 2007 - kroner utbetalt til hovedområder

Embeter	Gjengroing	Avrenning til vassdrag	Kulturminneverdier	Tilgjengelighet og friluftsverdier	Verdifulle kulturlandskap	Plantevernmidler	Avfallsinnsa
FMOP	14957000	14160000			22221000		
Sum	14957000	14160000	0	0	22221000	0	

22.4 Økologisk landbruk

I forbindelse med revisjon av "Handlingsplanen for utvikling av økologisk landbruk i Innlandet 2010-2015", la Rådet for handlingsplanen ned mye arbeid i å søke om at Hedmark og Oppland skulle bli foregangsfylker. Søknaden nådde ikke opp. Den reviderte Handlingsplanen ble derfor forenklet, med en statusdel, mål, strategier, satsingsområder og organisering av arbeidet framover.

Fylkesmannen har fordelt kr. 425 000 i handlingsplanmidler. Videre er det fulgt opp 12 ulike tiltak, i tillegg til arbeid og bidrag til direkteoppfølging av andre tiltak:

- Bioforsk Apelsvoll startet opp 3 årig prosjekt *Effekt av etterkultur som fangvekst i korn og grønnsaker i innlandet.*
- Bioforsk Apelsvoll oppfølging av økologisk bærproduksjon
- Vestoppland forsøksring Storskalafelt *Best mulig bekjempelse av rotugras i økologisk landbruk*
- Øko-Gudbrandfagdager "økofjøs" og *Rotugras i korn* og *Videreføring av samarbeidsgrupper/dyrkingsgrupper i ulike produksjoner, husdyr og planter.*
- Valdres forsøksring utprøving av *produksjon av sjukdomsfrie settepoteter i fjellet 800-900 moh.*

- Valdres forsøksring videreføring av *Økologisk gulrot og matkålrotproduksjon i Valdres*.
- Hedmark forsøksring informasjon og rådgivning ifbm *"Fellesløft for norsk økologisk matkorn"*
- Hedmark forsøksring feltforsøk med måling av N-frigjøring fra husdyrgjødsel i grønnsak kulturer i vekstsesongen.
- Oikos Innlandet videreføring av arbeidet med lokal markedsføring og salg. Arbeid for å starte Mentor-prosjekt
- FM – Oslo og Akershus bidrag til *"Fellesløft for norsk økologisk matkorn"*
- Regional oppfølging av *"Fellesløft for norsk økologisk matkorn"*
- Støtte til Ren Mats spesialutgave
- Støtte til Biodynamisk forening – Markdag om *Økologisk gardsdrift*
- Bevilget BU-midler til utvikling av økologisk settepotetproduksjon.
- Deltatt aktivt i "fylkesmannsgruppa" knyttet til fellesløftprosjektet.

Fylkesmannen har vært pådriver og veileder for gjennomføring av produsentmøter for de to prosjektene i økokornsatsinga. Mange viser interesse ved å møte opp, for så å be om førsteråd. Mange tenker på å legge om, men modningsprosessen trenger tid. Det er viktig å forsette arbeidet med grendemøter og andre fagmøter for å holde interessen oppe.

Videreføringa av økoløftprosjektet i tre kommuner er i positiv utvikling.

Fylkesmannen følger opp ved å:

- være diskusjonspartner og veileder i styringsgruppa
- bidra med midler, forelesere, og mentoraktivitet i forbindelse med EB-kurs for grøntprodusenter.
- tildele BU-midler og være deltaker i styringsgruppa i prosjektet økologisk mat i SFO og skolekjøkken, og ha bidratt til etablering av økologisk skolehage ved Lunner Barneskole.
- bidra til at prosjektet "levering av lokal- og økologisk mat" nå inngår i et innkjøpssamarbeid

Fylkesmannen arbeider aktivt for å stimulere til økologisk veksthusproduksjon ved å arrangere fagmøter og gartnerivandringer for produsentene.

Ett mellomstort potteplantegartneri ble Debio-godkjent i 2009.

Fylkesmannen har deltatt aktivt i samarbeid med Lillehammer kommune i et prosjekt for få fram en meny av sunn og god mat. Maten er basert på økologiske råvarer. Den selges i ungdomsklubben i Lillehammer i samarbeid med Mesna vgs. Den største utfordringen er prisene. Planene er at prosjektet også skal videreføres til kurs for brukerne for å lage sunn, god og spennende mat (økologisk basert) i bofelleskap for funksjonshemmede i Lillehammer kommune.

22.5 Tre og miljø

Fylkesmannen er pådriver for økt bruk av tre i Oppland. Trebruk og bioenergi er vektlagt i "Strategi for skog- og tresektoren i Hedmark og Oppland 2008-2011".

Bruk av trevirke

Prosjektet "Trevekst i Oppland" startet opp i 2008 og ble lagt til Landsbyen Næringshage. Det er et treårig prosjekt og formålet er å bistå trebedrifter med innovasjon. Prosjektet har også engasjert seg i større byggeprosjekter, bla byggingen av den nye videregående skolen på Hadeland og driftsbygninger i tre innen landbruket. Det er behov for kartlegging av planlagte byggeprosjekter i fylket for å komme tidlig inn i prosessen og for å kunne påvirke materialvalget.

Satsing på bioenergi

Kompetanseprosjektet "Entreprenørskap innen bioenergi" drives sammen med flere aktører og ble videreført i 2009. Prosjektet kjøres ut 2010 og samarbeider med Arena Bioenergi Innlandet. Det ble arrangert flere gårdsvarmekurs og resultatet vises bla i antall søknader til Bioenergiprogrammet. Det ble til sammen 41 søknader i 2009 og 36 ble innvilget. Det ble arrangert bioenergikurs for kommunene i samarbeid med Høgskolen i Hedmark og flere aktører.

Klimaseminaret "Alle gode ting er tre – også for klimaet" ble arrangert på Honne i samarbeid med eierne av Skog- og trestrategien. Intensjonen med seminaret var å synliggjøre skogens betydning og muligheter i klimasammenheng. Det ble over 100 deltakere og seminaret var rettet mot politikere, kommuner og næringen.

Energi- og klimaplaner

Fylkesmannen har arbeidet aktivt for å synliggjøre skogens rolle i klimasammenheng gjennom kommunenes energi- og klimaplaner. Viktige fokusområder er økt bruk av bioenergi og tre som byggemateriale, og i tillegg blir optimal skogskjøtsel vektlagt. Generelt inntrykk er at planer om økt bruk av bioenergi som regel er godt ivarettatt. Landbrukets mulighet som produsent og leverandør av råstoff og varme kunne vært mer synlig. Vurdering av tre som byggemateriale er på vei inn.

Resultatområde 23 Eiendoms- og bosettingspolitikk

Lovsaker rapporteres i eget skjema.

Fylkeslandbruksstyret hadde 6 møter 2009 og behandlet totalt 48 saker. Sakene fordelte seg slik:

Type sak	Antall
Uttalelser til plansaker etter plan og bygningsloven	9
Klage deling §12	17
Klage omdisponering jordloven §9	1
Klage bo- og driveplikt	13
Klage konsesjon	1
Førsteinstans deling	2
Omgjøring/klage på omgjøring	5
SUM	48

Av plansakene behandlet fylkeslandbruksstyret fem kommuneplaner og tre kommunedelplaner. De var og ute på befaring på noen av planene.

Når det gjelder utfordringer i forhold til kommunenes praktisering av regelverket gjenspeiles dette delvis i omgjøringssakene. Omgjøringene som har blitt tatt opp i Oppland har vært saker etter jordlovens delings- og omdisponeringsbestemmelser, § 12 og § 9. Antallet slike saker har økt, og årsaken til dette kan være flere. I årene etter 1.1.2004 hvor kommunene fikk vesentlig utvida myndighet på landbrukslovområdet skulle det svært mye til før en gikk inn og omgjorde kommunenes avgjørelser. Kommunene skulle få mulighet til å utvikle sin politikk på området, men innafor rammen av de nasjonale føringene. Dette medførte at en fikk svært forskjellig praksis i kommunene, og det ble til dels avgjørelser som gikk på tvers av de nasjonale føringer. Dette har en nå tatt noe tak i og stramma inn praksisen. Fylkesmannen har imidlertid ikke oversikt over alle avgjørelser og er avhengig av å bli kjent med saker, og det skjer normalt gjennom omtale av saker i lokalaviser.

Det er rapportert direkte til Statens landbruksforvaltning om jordfondet.

Resultatområde 24 Inntekts- og velferdspolitiske tiltak

Om kontroll av tilskuddsordninger

Arbeidet med forvaltnings- og foretaks kontroll innenfor tilskuddsordningene er organisert med en kontrollansvarlig som koordinerer arbeidsoppagavene.

Landbruksavdelingen har utarbeidet kontrollplan. Det ble da også pekt ut aktuelle kommuner for forvaltningskontroll.

Kontrollansvarlig har vært representant i prosjekt med risikomatrikse i regi av SLF. Kontrollansvarlig og en som skal være kontrollansvarlig i 2010 deltok på kontrollseminaret til SLF på Gardermoen i nov. 2009.

Forvaltningskontroller

Fylkesmannen har gjennomført forvaltningskontroller på fire landbrukskontor, hvorav ett regionalt landbrukskontor som betjener tre kommuner. Følgende ordninger har vært med i kontrollen i 2009: Produksjonstilskudd i jordbruket (inkl. kommunens gjennomføring av stikkprøvekontroll), regionale miljøtilskudd i jordbruket, sjukdomsavløsning, spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL, 2 kommuner) og nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK, 1 kommune).

Rapportene etter forvaltningskontrollene er ikke ferdigstilt. Vi har etterspurt dokumentasjon knyttet til mangelfulle søknader om sjukdomsavløsning fra ligningsmyndighetene og venter fortsatt på svar. Kontrollen avdekker svakheter i forvaltningen av alle ordningene. Det er gjort funn som tilsier avvik i alle kontrollene, og det blir gitt flere merknader til alle kommunene. Dette viser at det er svakheter ved den kommunale forvaltningen. Kontrollen viser at mange saksbehandlere har et svært vidt arbeidsfelt med mange ordninger som hver har et detaljert regelverk. Den enkelte saksbehandler har ofte delegert alt ansvar og myndighet innen en tilskuddsordning. Det er ofte dårlige rutiner for rapportering til nærmeste leder.

I sluttmøtet blir funn av avvik og merknader diskutert. Det inkluderer oppfølging av avvik. I sluttrapporten angir Fylkesmannen hvordan avvik skal lukkes og setter krav til tilbakemelding der det er nødvendig.

Foretakskontroller

Det er plukket ut fem aktive foretak og et avsluttet foretak til foretakskontroll innenfor tema driftsfellskap. Det er innhentet relevant dokumentasjon, men det er ikke trukket noen konklusjoner i form av vedtak. Fylkesmannen har imidlertid valgt å stoppe utbetalingene av produksjonstilskudd til de aktive foretakene for søknadsomgangen pr. 31. juli 2009.

Foretakskontrollene som startet i 2008 er nå slutført. Det ble konstatert driftsfelleskap mellom to foretak, samt brudd på konsesjonsregelverket for slaktegris. Videre ble det vedtatt å avkorte tilskudd til foretakenes regnskapsfører, som også var husdyrprodusent, da han var med på å fordekke overproduksjon av slaktegris. Fylkesmannens vedtak er ikke påklaget.

Kontrollen medførte også beregning av standardisert erstatning innenfor konsesjonsregelverket. Dette følges også opp i 2009 da det er rapportert om noe overproduksjon også i dette året.

Utfordringer i 2010

Foretakskontroller:

Hovedproblematikken innenfor produksjonstilskudd er den tilpasningen foretakene gjør for å maksimere tilskuddsutbetalingen. Dette kan gjøres ved å opprette flere foretak som har en slik grad av samarbeid at de rammes av regelen om driftsfelleskap. Når regelverket er åpent for et visst skjønn, er det vanskelig å trekke konklusjoner i hver enkelt sak. Videre er det viktig med en relativt enhetlig forståelse av mulige sanksjoner innenfor driftsfellesskapsproblematikken. De som arbeider med kontrolloppgavene hos Fylkesmannen i Oppland og Fylkesmannen i Hedmark vil i 2010 ha møter for å søke en felles forståelse av mulige sanksjoner.

Det er også ønskelig med et klarere regelverk og retningslinjer innenfor problemområdet.

Ny landbruksvikarordning fra 1. jan. 2008

Oppland ble tildelt 25 årsverk á 270 200 kroner i 2009, og det ble utbetalt 6 036 183 kroner til avløserlag, fordelt på 16 lag. Videre ble det i 2009 også utbetalt 826 875 kroner til kommunal landbruksvikar. Dette var gjenstående tilskudd etter overgangsåret 2008 da både avløserlag og kommuner kunne søke på ordningen. (Kommunen søkte på landbruksvikartilskuddet etterskuddsvis med søknadsfrist innen 15 mars året etter).

Status i fylket: I Oppland er det 18 avløserlag, hvorav 16 lag benyttet seg av tilskuddet i 2009. De 16 lagene dekker behovet for landbruksvikar i 24 kommuner i fylket. Det er to kommuner som ikke blir dekket av tilbudet, det er Ringebu og Sør-Aurdal. Det er avløserlag i begge kommuner, men de har så langt ikke søkt om tilskudd til landbruksvikar.

Sjukdomsavløsning

I 2009 ble det innvilget 44 dispensasjoner, mens 6 ble avslått. 1 er påklaget, og vil bli sendt inn til SLF for endelig avgjørelse.

Ferie og Fritid

Her ble det gitt 3 dispensasjoner , mens 5 ble avslått. 2 av disse er påklaget og er sendt SLF til endelig avgjørelse i januar 2010.

Oversikt over behandling av klager og dispensasjonssøknader 2008 - antall

Klagebehandling

Embeter	Produksjonstilskudd		Miljøvirkemidler		Andre tilskuddsordninger	
	Innvilget	Avslått	Innvilget	Avslått	Innvilget	Avslått
FMOP	16		16		3	
Sum	16	0	16	0	3	0

Dispensasjonssøknader

Embeter	Produksjonstilskudd			Miljøvirkemidler			Andre tilskuddsordninger		
	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått
FMOP	28		2	5			58		11
Sum	44	0	18	5	3	0			

Resultatområde 25 Kommunene som landbrukspolitisk aktør

Fylkesmannen har fokus på rollen som kompetansesenter generelt, og i forhold til kommunene spesielt. Med noe redusert bemanning og skifte av medarbeidere på landbrukskontorene er behovet for kompetanseheving ute i kommunene stort. Gjennom forvaltningskontrollen som Fylkesmannen har gjennomført i 12 av fylkets kommuner de 2 siste årene avdekker vi at det på visse områder ikke gjøres en god nok jobb. Årsakene til dette er en kombinasjon av ressursknapphet og noe manglende kompetanse på enkelte fagområder.

For å heve kompetansen ute i kommunene gjennomfører Fylkesmannen en rekke tiltak. Fylkesmannen har i likhet med tidligere år arrangert kurs, møter og seminarer for kommunene. Tilbudet dekker et bredt fagområde og presenteres i en egen kurskatalog i begynnelsen av året. Erfaringen er imidlertid at den løpende kompetanseoverføringen og veiledningen som skjer via telefon, e-post, rundskriv og Fylkesmannens hjemmeside er den viktigste måten å formidle kunnskap på.

Landbruksavdelingens regionale stillinger er etablert på felles landbrukskontor eller regionråd og er aktive bidragsytere overfor kommunenes og regionenes utfordringer.

Fylkesmannen prioriterer også opplæring i nasjonal landbrukspolitikk til kommune- og fylkespolitikere. Arealforvaltning/jordvern, jord-og konsesjonsovgivingen er de områdene vi prioriterer høyest i denne opplæringen. Det er imidlertid en utfordring å finne møtearenaer som politikere prioriterer. Den viktigste arenaen for politikeropplæringen er den årlige 2-dagers samlingen vi har for alle kommunene i fylket.

Som nevnt ovenfor legger Fylkesmannen stor vekt på å involvere administrativ og politisk ledelse i kommunene. På Fylkesmannens årlige regionmøter med kommunenes politiske og administrative ledelse blir sentrale politiske temaer behandlet. Landbruksdirektøren får her anledning til gjennom "kommunebildene" å fokusere på de utfordringene de ulike kommuner og regioner står overfor. Av viktige ting disse "kommunebildene" beskriver er utviklingen når det gjelder utviklingen i bruksstruktur, tilskuddskontroll, avgang av dyrka mark, næringsutvikling m.m.

I rapporten for 2009 beskrev vi ressursbruken i kommunenes landbruksforvaltning med å oppgi hvor stor prosent av tildelingen kommunene får på grunnlag av landbrukskriteriene, som faktisk ble brukt til landbruksforvaltning. I gjennomsnitt var dette i underkant av 80%. I stedet for å beregne ressursbruken på denne måten har vi i 2009 innhentet oversikt fra kommunene over hvor mange årsverk som arbeider i landbruksforvaltningen. Resultatet ble 74,6 årsverk. Denne oversikten vil vi heretter innhente hvert år slik at vi i framtida bedre vil kunne følge med på utviklingen i kapasitet og ressursbruk i kommunenes landbruksforvaltning.

Samarbeidet med KS regionalt er godt, men noe begrenset på grunn av små ressurser i KS-sekretariatet. KS er representert i forum for strategier for landbruket i Oppland "Landbruksforum" hvor Fylkesmannen er sekretariat.

Dessuten inviteres KS til diverse samlinger og kurs som Fylkesmannen arrangerer.

Fylkesmannen i Oppland mottok for 2009 kr. 362.000 over kap.1144 post 77 til rovviltkompensasjon, kommuneretta arbeid og oppfølging av vannrammedirektivet (fullmaktsbrev fra LMD datert 8.1.09).

Midlene er brukt slik:

Rovviltkompensasjon

Midlene blir overført Fylkesmannens driftsbudsjett som kompensasjon for det arbeidet Fylkesmannen (les landbruksavdelingen) gjør når det gjelder forebyggende og konfliktdempende tiltak i rovviltforvaltningen, og som sekretariat for rovviltneemnda.

Kommuneretta arbeid

Fylkesmannen arrangerer en rekke kurs, seminarer og møter for kommunal landbruksforvaltning. Følgende kurs er gjennomført i 2009:

- Motivasjon til økologisk korndyrking
- Rekruttering til økologisk mjølk-og kjøttproduksjon
- Grunnkurs i grønnsak-og bær dyrking
- Utfordringer og løsninger for beitebruk i utmark -4 regionale kurs
- Inn på tunet - kommunikasjon, motivasjon, bedriftsutvikling
- Bioenergikurs
- Inn på tunet – natur og dyrs effekt på mennesker som sliter i hverdagen
- Regionmøter (2 stk.) om SMIL-ordningen
- Skjøtsel av kulturmiljø
- Vårsamling for skogbruket i Oppland
- Høstsamling for skogoppsynet
- Landbruksfaglig samling (2 dager)
- Klimakonferanse

Vannrammedirektivet

Midlene er her brukt til kompetanseheving av fagperson i landbruksavdelingen, samt arbeid i vannområdeutvalg og karakteriseringsarbeid i kommunene i nært samarbeid med miljøvern avdelingen.

Resultatområde 26 Jord- og landskapsressurser

26.1 Jordvern og kulturlandskap

Når kommuner har vært i prosess med rullering av kommuneplanens arealdeler har både Fylkesmannen og fylkeslandbruksstyret hatt kontakt med kommunene. Både skriftlig og i møter med kommunene er nasjonal politikk på jordvernområdet formidla, og det er og vist til Jordvernstrategi for Oppland. Fylkesmannen synes at en aktiv dialog både med politikere og administrasjon i kommunene fører til en bedre forståelse og aksept for viktigheten av jordvern, men det er viktig at en i alle plansammenhenger har fokus på jordvern. En mer aktiv bruk av innsigelse er i mange tilfeller nødvendig, og dette har vært tilfelle de seinere åra.

I perioden 1979 til 2003 ble det på landsbasis omdisponert totalt 238 180 daa dyrka mark og 172 829 daa dyrkbar mark. I Oppland ble det i samme periode omdisponert henholdsvis 11 796 daa dyrka mark (4,95 % av totalt omdisponert dyrka mark) og 20 924 daa dyrkbar mark (12,11 % av totalt omdisponert dyrkbar mark).

Mål om en halvering av omdisponering av dyrka mark i Oppland betyr:

- Mindre enn 5 % av årlig omdisponering av dyrka mark på landsbasis.
- Mindre enn 285 daa dyrka mark/år omdisponert innen 2010.

KOSTRA-tall viser en omdisponering av dyrka mark i Oppland på 587 daa dyrka mark i 2006, 478 daa i 2007 og 326 daa i 2008. Dette viser at vi er på veg mot målet om en halvering innen 2010, men da det kan være store variasjoner mellom år, må en se nivået i et litt lenger tidsperspektiv. I kommuneplaner og kommunedelplaner ligger det fortsatt inne betydelige arealer som er godkjent omdisponert men som ikke har blitt regulert slik at de

har kommet med i Kostrapporteringa. For Opplands del vil det og komme betydelig omdisponering i forbindelse med utbygging av E6 i Gudbrandsdalen.

Utvalgt kulturlandskap

I det utvalgte kulturlandskapet Nordherad i Vågå har det vært naturlig å prioritere restaurering av bygninger i startfasen. Hovedparten av de avsatte midlene, ca. 520 000 kroner, er fordelt på slike tiltak. Her har også kulturminnefondet kommet inn som en viktig bidragsyter. Tiltakene settes i gang først i år. For landskap/arealer vil vi fortsette i 2010 med de komplekse utfordringene knyttet til langsiktig, effektiv skjøtsel for å få et godt grunnlag for flerårige drifts- og skjøtselstilskudd som har reell effekt. I 2010 vil vi bruke erfaringer med skjøtsel-/driftsutfordringer kartlagt i 2009 til å arbeide fram mer helhetlige planer for eiendommer som grunnlag for flerårige avtaler.

Det er opprettet ei styringsgruppe (tre fra Nordherad, leder av landbrukskontoret, representant fra regionkontoret og Fylkesmannen) for arbeidet med utvalgte kulturlandskap. Område-representantene er utpekt av Nordherads-prosjektet, som er en frittstående organisasjon åpen for alle innbyggere i grenda. Mandatet for gruppa er: Prioritering av de øremerkede midlene, informasjonsplan, styre arbeidet med planlegging/rådgivning/tiltak/avtaler i området, revisjon/oppdatering av forvaltningsplanen, drøfte kompetanseoppbygging i området og dokumentasjon av tiltak/erfaringer, delta i nettverksarbeid med andre områder.

Biologisk mangfold dvs. spesielt karplanter/sopp er meget godt kartlagt i Nordherad. Etterreformatoriske kulturminner (utenom bygninger) er ikke systematisk kartlagt. Det er gjort nyere funn som indikerer et potensial for nyregistrering av bosettingsspor og andre kulturminner fra før 1537. For ikke-freda bygninger er SEFRAK-materialet er utdatert/mangelfullt og blir nå oppdatert med fotografering av alle bygninger.

26.2 Samfunnsplanlegging

Landbruksavdelingen er internt i embetet representert i Fylkesmannens planteam. Eksternt møter vi i faste regionale planmøter som gjennomføres i regi av Oppland fylkeskommune. Dette er en viktig arena for orientering om statlig politikk.

Kommunene kan i møtet presentere sine planer på et tidlig stadium i planprosessen og få tilbakemelding fra Statens vegvesen, NVE, Jernbaneverket, fylkeskommunen, Fylkesmannen og andre statlige etater.

For utdypende informasjon viser vi til egen rapportering til Statens landbruksforvaltning.

Bruk og nytte av data fra Geovekst og "Norge digitalt"

Fylkesmannen i Oppland har i et geodatasamarbeid med Fylkesmannen i Hedmark, Oppland Fylkeskommune, Hedmark Fylkeskommune og Statens kartverk Hamar etablert en kartinnsynsløsning via webgrensesnitt, "InnlandsGIS", til bruk i saksbehandlingen hos etatene.

InnlandsGIS blir kontinuerlig oppdatert med ajourførte basis- og temadata fra Norge Digitalt og Geovekstsamarbeidet.

I tillegg til utstrakt bruk av InnlandsGIS i avdelingene, benyttes programvare fra ESRI til mer avanserte analyser og presentasjoner. Også i slikt arbeid benyttes data fra Geovekst og Norge Digitalt.

Kort, og ikke fullstendig oppsummering av bruk i de enkelte avdelingene:

Miljøvernavdelingen

Uttalelser i plan- og enkeltsaker, konflikt- og sårbarhetsanalyser, utarbeiding av verneplaner, temakart, div. prosjekter.

Landbruksavdelingen

Uttalelser i plansaker (fradelinger, konsesjoner og omdisponeringer), konfliktanalyser (bortgang av dyrka/dyrkbar mark), dokumentasjon av endringer i arealbruk, temakart fastsetting av tilskudd i form av regionalt miljøprogram (bl.a. beregning av bratt dyrka mark), skogbruksplanlegging, div. prosjekter.

Beredskapsstaben

Uttalelser i plansaker, krisehåndtering.

Juridisk avdeling

Klagesaker etter plan- og bygningsloven.

Oppvekst- og utdanningsavdelingen, helse- og sosialavdelingen

Liten/sporadisk bruk. Et arbeid gjøres mot helse- og sosialavdelingen for å presentere ulike temaer i form av kart.

Ressursrapportering

Resultatområde	FMOP	Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	
Resultatområde 21	565	565	0
Resultatområde 22	125	125	0
Resultatområde 23	148	148	0
Resultatområde 24	126	126	0
Resultatområde 25	52	52	0
Resultatområde 26	49	49	0
Sum:	1065	0	1065 0

Kunnskapsdepartementet

Resultatområde 31 Tilsyn og forvaltningsoppgaver på utdanningsområdet

31.1 Tilsyn og oppfølging av regelverk

Måloppnåelse, kompetanse, metode

Fylkesmannen vurderer at oppdraget innenfor tilsyn og oppfølging av regelverk på grunnskoleområdet er gjennomført på en tilfredsstillende måte i Oppland.

I 2009 gjennomførte Fylkesmannen i Oppland ni tilsyn på grunnskoleområdet i tillegg til det nasjonale tilsynet. I alt ble det gjennomført tilsyn med 12 av 26 kommuner, med fylkeskommunen og med en av åtte private skoler. I 2008 ble det ført tilsyn med åtte kommuner, fylkeskommunen og en av syv private skoler. Fylkesmannen i Oppland har økt antall stedlige tilsyn fra 12 i 2008 til 14 i 2009.

De gjennomførte tilsynene i 2009 avviker noe fra tilsynsplanen som ble sendt til Utdanningsdirektoratet. Ett tilsyn med opplæring i asylmottak, som skal gjennomføres i samarbeid med fylkesmannens helse/sosialavdeling, er utsatt til 2010. Ett tilsyn med timetallet på fotballinjen ved en videregående skole ble ikke gjennomført av kapasitetshensyn. Det ble heller ikke ført tilsyn med læreplan og voksnes rett til opplæring. Disse temaene ble tatt ut i påvente av nærmere avklaring av regelverket.

Fylkesmannen gjennomførte to tilsyn som ikke var ført opp i planen, ett ekstra tilsyn med opplæring til elever i smågruppetiltak/i alternativ opplæringsarena og ett om ressurstildelingen gjør det mulig å oppfylle lovens krav til organisering av elever, og at elevene får det opplæringstilbudet de har krav på.

Kontorets kompetanse med tanke på å føre tilsyn avhenger bl.a. av regelverksforståelse, metodekunnskap,

kapasitet og personlig egnethet. Fylkesmannen har søkt å øke tilsynskompetansen gjennom samarbeid med andre fylkesmenn om tilsynsmetode og regelforståelse, deltakelse i regelverksamlinger, i direktoratets arbeidsgruppe for tilsynsmetodikk, bruk av observatør i tilsyn og gjennom å involvere hele avdelingen i prinsipielle diskusjoner om viktige tilsynsystema. Fylkesmannen i Oppland vurderer det slik at selv om kompetansen er økende, er det et stadig behov for videreutvikling og vedlikehold av denne kompetansen for at tilsynene skal tjene hensikten; å skape en god skole for elevene.

I alle de egeninitierte tilsynene er systemrevisjon benyttet som metode. I enkelte tilsyn er det gjennomført gruppesamtaler med foreldre og med elever i forkant av intervju i ansvarslinja. Dette har blitt oppfattet som nyttig for å få innblikk i elevrelaterte forhold. Informasjon framkommet i samtalene med elevene ble ikke benyttet som grunnlag for avvik, men har gitt grunnlag for å stille mer ”spissa” spørsmål til intervjuobjektene.

I 2009 har Fylkesmannen i Oppland gjennomført fire ”prøvetilsyn”. I de fire tilsynene med opplæring i smågruppetiltak/i alternativ opplæringsarena ble det på forhånd varslet at det ikke skulle gis avvik. Tilsynene var tenkt som tiltak for å bygge kunnskap om temaet og å bygge kompetanse i å føre tilsyn med det. Det ble i sluttmøtet framlagt funn som var gjort, det ble gitt veiledning om lovforståelsen på relevante områder, og det ble påpekt områder der fylkesmannen mente at loven ikke var fulgt. Det ble dessuten varslet at tilsyn med samme tema vil bli gjennomført i de samme kommunene i 2010.

Det nasjonale tilsynet ble gjennomført med tilsynsgrupper som besto av to personer i hver. Fylkesmannen hadde gjennomført tilsyn på § 8-2 også i 2008 og vurderte det derfor som tilstrekkelig med to personer i hver gruppe siden temaet ikke var nytt. Når det gjelder de egeninitierte tilsynene, har tilsynsgruppene variert mellom to og tre personer avhengig av tema. I enkelte tilfeller er det satt inn en tredje person i tilsynsgruppa for å lære opp nye medarbeidere eller for å spre kompetansen på flere personer.

Ressursbruk

I 2009 har Fylkesmannen i Oppland brukt 132 ukesverk på tilsyn og oppfølging av regelverk. Av dette gikk ca 20 ukesverk til det nasjonale tilsynet. Siden de egeninitierte tilsynene delvis har vært innenfor ”nye” lovområder i tilsynssammenheng, og det delvis har vært tre personer i tilsynsteamene, har disse vært mer ressurskrevende enn de nasjonale. I de 132 ukesverkene ligger også oppfølging av tilsyn og annen oppfølging av regelverk.

Oppfølging av tidligere tilsyn

I tillegg til de stedlige tilsynene som er ført opp i tabellen, har Fylkesmannen med hjemmel i sitt tilsynsansvar hatt møter med noen skoleeiere der hensikten har vært å følge opp tilsyn gjennomført i 2008. Temaene har vært som følger:

- Spesialpedagogisk hjelp i Lillehammer kommune
- Gratisprinsippet i Østre Toten kommune
- Opplæring for innsatte i Gjøvik fengsel (møte med Oppland fylkeskommune)

Høsten 2008 ble det dessuten satt i gang en serie med regionale seminarer for

skoleeiere, rektorer og flere representanter fra skolene om skoleeiers ansvar for å følge opp de nasjonale kvalitetsvurderingene, herunder de nasjonale prøvene. Disse seminarene er videreført i 2009 slik at de nå er gjennomført i alle regionene. I seminarene ble kravene i § 13-10.2. ledd gjennomgått og eksemplifisert med utgangspunkt i nasjonale prøver. Seminarene var en oppfølging av resultatene fra tilsynene i 2007 og 2008 som viste manglende system for tilpasset opplæring.

Et tilsvarende seminar ble holdt for de private grunnskolene i Oppland i desember 2009. I tillegg til systemkravet ble regelverket om psykososialt skolemiljø og endringer i privatskoleloven gjennomgått.

Grunnlag for valg av tilsynsystema og tilsynsobjekt

Ved valg av tilsynsobjekt til det nasjonale tilsynet om organisering av elever i grupper benyttet Fylkesmannen informasjon om følgende:

- resultater fra nasjonale prøver på 5. og 10. årstrinn høsten 2008
- ressursituasjonen ved skolene og i kommunen målt ved ordinære årstimer per elev
- hvilke tilsyn som nylig er gjennomført i kommunen
- hvilke andre ”veilednings”-grep som er gjort i forhold til kommunen

Når det gjelder valg av tema for egeninitierte tilsyn, ble det lagt vekt på at tema skulle være vesentlig i forhold til

elevenes læring og læringsmiljø. Valg av tilsynsobjekt har skjedd på grunnlag resultater på nasjonale prøver, informasjon fra Elevundersøkelsen, GSI-/KOSTRA - tall, oppslag i media og henvendelser fra foreldre og andre og generell kunnskap om kommunene.

Tilsynsystemet *alternativ opplæringsarena* ble valgt fordi det hadde kommet fram gjennom media og gjennom tilsyn at det i noen kommuner ble praktisert opplæring utenfor den ordinære undervisningen. Tilsynsobjektene ble valgt ut fra de samme oppslagene og tall fra GSI over elever som får undervisning i grupper utenfor skolen.

Tilsynet med Lillehammer kommune var også igangsatt på grunn av en rekke oppslag i media og henvendelser fra foreldre og politikere om situasjonen i grunnskolen i Lillehammer. Fylkesmannen gjennomførte da først et møte med kommunen om lovforståelsen i forbindelse med § 8-2 og for å bli orientert om ressursberegningsmodellen i kommunen. Etter møtet ble det bestemt at det skulle gjennomføres et tilsyn.

Når det gjelder tilsynene innenfor *spesialundervisning*, ble tilsynsobjektene valgt ut fra andel elever med spesialundervisning kombinert med kunnskap om frafall i videregående skole. To kommuner med høy andel elever med spesialundervisning på ungdomstrinnet, men ulik profil på frafall i videregående skole ble valgt.

Ellers er det ikke til å komme bort fra at det ved valg av tilsynsobjekt vil bli tatt noe hensyn til geografi og hvilke kommuner som nylig har hatt tilsyn på grunnskoleområdet eller på andre områder som fylkesmannen har ansvar for.

Samlet vurdering av tilsynsfeltet

Alle pålegg på grunnskoleområdet er fulgt opp av skoleeier, og Fylkesmannen har opplevd at godt gjennomført tilsyn er et viktig virkemiddel i forhold til å sikre regelforståelse og – etterlevelse. Det er likevel viktig å se tilsynsvirkningen i sammenheng med andre virkemidler slik som veiledning og kompetanseutvikling og vurdere hvilket tiltak som er mest hensiktsmessig for å skape en god skole for elevene. Målsettingen om at tilsyn skal være Fylkesmannens hovedoppgave på grunnskoleområdet gjør at denne vurderingen ikke alltid blir reell.

Kurs og konferanser/oppfølging av regelverk

Fylkesmannen arrangerte våren 2009 en høringskonferanse for skoleeiere og skoleledere om *vurderingsforskriften*. Konferansen hadde 62 deltakere. Høsten 2009 er det arrangert to konferanser i samarbeid med Utdanningsdirektoratet om ny vurderingsforskrift. Til sammen hadde disse konferansene 340 deltakere, hovedsakelig representanter fra grunnskolen i Oppland, men også noen fra videregående skole. Fylkesmannen har dessuten holdt kurs om vurderingsforskriften for alle lærerne i én kommune, og for de skolefaglig ansvarlige og pedagogiske konsulenter i én region og for lærere i helse- og sosialfag i videregående skole.

Det er gjennomført to to - dagers samlinger for skolefaglig ansvarlige og pedagogiske konsulenter i kommunene, én våren 2009 og én høsten 2009. Tema i disse samlingene har bl.a. vært regelverk knytta til:

- Spesialundervisning, ny veileder om spesialundervisning og NOU-en "Rett til læring"
- Elevers rett til et godt skolemiljø
- Elevvurdering
- Skoleeiers plikt til å ha et forsvarlig system for å vurdere og å følge opp at lov og forskrift følges
- Ny formålsparagraf
- Klager på spesialundervisning og skoleskys
- Fritak i forbindelse med nasjonale prøver
- Skoleeiers plikt til å utarbeide en årlig tilstandsrapport

I møter med fylkeskommunen har bl.a. regler i forbindelse med inntak til videregående skole og klager på dette vært tema.

Fylkesmannen gjennomførte høsten 2009 en egen samling for pp - tjenestene i grunnskolen og de videregående skolene. Regelverk rundt spesialundervisning, den nye veilederen om spesialundervisning og NOU - en "Rett til læring" var tema. Fylkesmannen har dessuten forelest om spesialundervisning og sakkyndig vurdering i en egen samling for pp - tjenesten i én region.

Fylkesmannen har også deltatt i noen kommunestyremøter der utfordringer knyttet til tilsyn og skoleeiers plikt til regel etterlevelse har vært diskutert.

Når det gjelder fagdager og sensorskolering, se kap 31.5.

Fylkesmannen i Oppland har i 2009 hatt høy aktivitet når det gjelder oppfølging av regelverk. I tillegg til

tilsynsvirksomheten og de kurs og konferanser som er beskrevet, går det mye tid til veiledning om lov og regelverk på telefon og e-post.

Godkjenning av lokalene til de private skolene

Fylkesmannen har på oppdrag fra Utdanningsdirektoratet innhentet opplysninger om godkjenning av lokalene til de private skolene. Skolene har godkjente lokaler, men Steinerskolen på Lillehammer er godkjent for så lenge siden at dokumentasjonen mangler. Skolen vil sørge for at godkjenningen bekreftes. Etter avtale med Utdanningsdirektoratet har ikke Fylkesmannen purret på dette.

Lukking av avvik ved de private skolene

Fylkesmannen bekrefter at avvik gitt til private skoler i perioden 2007-2009 er lukket.

Tilsynsoversikt utdanningsområdet

	Tilsynsobjekt	Tema/Myndighetskrav	Avvik	Merknad	Pålegg	Metode
FMOP	Lunner kommune	Opplæring til elever med smågruppetiltak/alternativ opplæringsarena			■	Systemrevisj
FMOP	Jevnaker kommune	Opplæring til elever i smågruppetiltak/alternativ opplæringsarena			■	Systemrevisj
FMOP	Nord-Aurdal kommune	Opplæring til elever i smågruppetiltak/alternativ opplæringsarena			■	Systemrevisj
FMOP	Ringebu kommune	Opplæring til elever i smågruppetiltak/alternativ opplæringsarena			■	Systemrevisj
			Oppland			

FMOP	Oppland fylkeskommune/Kringsjåtunet	Opplæring til barn i helseinstitusjon, Oppl.§ 13-3a	fylkeskommune har ikke utarbeidet et forsvarlig system for å sikre at ansvaret i § 13-3a i opplæringsloven blir oppfylt for barn og unge ved Kringsjåtunet.	☒	Systemrevisj
FMOP	Nordre Land kommune	Elevers psykososiale miljø, §§ 9a-1, 9a-3		☐	Systemrevisj
FMOP	Etnedal kommune	Elevers psykososiale miljø, §§ 9a-1, 9a-3		☐	Systemrevisj
FMOP	Dovre kommune	Gjennomføring av spesialundervisning, kap 5 i oppl		☐	Systemrevisj
FMOP	Lom kommune	Gjennomføring av spesialundervisning, kap 5 i oppl		☐	Systemrevisj
FMOP	Lillehammer kommune	Gjør kommunens ressurstildeling det mulig å oppfylle opplæringslovens krav til organisering av elever og at elevene får det årstimetallet/opplæringstilbudet som de har krav på?	Lillehammer kommune har ikke sørget for "særleg høg lærartettleik" i norsk og matematikk på 1.-4. årstrinn. og Lillehammer kommune har ikke et forsvarlig system for å vurdere og å følge opp at elever med enkeltvedtak om spesialundervisning får det opplæringstilbudet de har krav på.	☒	Systemrevisj

31.2 Klagesaksbehandling

Klager på grunnskoleområdet

Når det gjelder *skoleplassering*, behandlet Fylkesmannen i 2008 12 klager, og i 2009 var antallet elleve klager.

Når det gjelder *spesialundervisning*, behandlet Fylkesmannen i 2008 16 klager, og i 2009 hadde antallet sunket til 13 klager.

Når det gjelder *standpunkt karakterer*, behandlet Fylkesmannen 21 klager i 2008, og i 2009 hadde antallet økt til 59, med andre ord en stor økning. "Medhold" i forbindelse med klage på standpunkt karakter betyr at klagen sendes tilbake til skolen for ny vurdering, og at rektor fastsetter den endelige karakteren. Fylkesmannen sendte tilbake 27 saker for ny vurdering.

Når det gjelder *skoleskyss*, behandlet Fylkesmannen i 2008 40 klager, og i 2009 hadde antallet sunket til 35. Det var en økning, fra 14 i 2008 til 17 i 2009, i antall som fikk medhold. Fylkesmannen har ingen forklaring på dette, utover at det sannsynligvis er tilfeldige svingninger.

Klager innenfor videregående skole

Når det gjelder *inntak til særskilt utdanningsprogram*, behandlet Fylkesmannen 22 klager i 2008, og i 2009 hadde antallet sunket til 7 klager, med andre ord en klar nedgang. Fylkesmannen antar at årsaken til nedgangen er

at fylkeskommunen har skrevet bedre individuelle begrunnelser for avslagene.

Fylkesmannen har i tillegg ansvar for at det blir gjennomført klagebehandling av eksamensbesvarelser med sentral sensur i videregående opplæring innenfor fagområdene musikkorientering, morsmål som B/C-språk og andre fremmedspråk hvor det ikke blir gitt opplæring. I 2009 ble det totalt behandlet 39 slike klager.

Klager i forbindelse med spesialpedagogisk hjelp til barn under opplæringspliktig alder

I 2008 behandlet Fylkesmannen i Oppland samme antall (fire) klagesaker vedrørende spesialpedagogisk hjelp til barn i førskolealder.

Lovlighetskontroll

Det er ikke foretatt lovlighetskontroll av kommunale eller fylkeskommunale avgjørelser som er fattet i medhold av opplæringsloven, jf kommuneloven § 59, men vi (OU-avd) har bistått juridisk avdeling i flere saker vedrørende lovlighetskontroll av vedtak vedrørende skolenedleggelse (små skoler).

Måloppnåelse

Fylkesmannen har gjennomført klagesakene på en tilfredsstillende måte, klagene har stort sett blitt behandlet innen en måned etter at de er mottatt. Unntak fra dette gjelder for klagesakene vedrørende gratis skolesyss, hvor det har vært en lengre saksbehandlingstid. Årsaken til dette har vært mangel på kapasitet, men dette er nå rettet opp ved at en ny saksbehandler, i tillegg til den eksisterende, er satt til å behandle disse sakene.

	Type klage	Medhold/Delvis medhold	Avslag	Sum	
FMOP					
FMOP	Klage i grunnskolen	Skoleplassering § 8-1	1	10	11
FMOP	Klage i grunnskolen	Spesialundervisning § 5-1 (og § 4A-2)	4	9	13
FMOP	Klage i grunnskolen	Standpunkt karakter (unntatt orden og oppførsel)	26	30	56
FMOP	Klage i grunnskolen	Standpunkt karakterer i orden og oppførsel	1	2	3
FMOP	Klage i grunnskolen	Skoleskyss § 7-1	17	18	35
FMOP	Klage i grunnskolen	Særskilt språk opplæring for elever fra språklige minoriteter, § 2-8	0	2	2
FMOP	Klage i grunnskolen	Mobbing, § 9a-3	0	4	4
FMOP	Klage i grunnskolen	Annet, dvs. klager etter § 8-2 (gruppe), § 2-1 jf § 14-2 (hjemmeundervisning), § 2-1 jf. § 4A og § 2-10 (voksenopplæring)	0	5	5
FMOP	Klage i videregående opplæring	Klager på inntak til særskilt utdanningsprogram § 3-1 (6)	0	7	7
FMOP	Klage i videregående opplæring	Spesialundervisning, § 5-1	0	1	1
FMOP	Klage i forbindelse med spesialpedagogisk hjelp til barn under opplæringspliktig alder	Spesialpedagogisk hjelp, § 5-7	2	2	4

31.3 Grunnskolens informasjonssystem (GSI)

Fylkesmannen i Oppland deltar på de samlinger som arrangeres av Utdanningsdirektoratet på området. I forkant av datainnsamlingen arrangeres det kurs for skoleeiere i fylket som ønsker en oppdatering i utfylling av skjemaene. Dette har vært gjort årlig, og i 2009 var det ca. 20 deltakere fra kommuner og private skoler. Videre er arbeidet knyttet til veiledning av skoleeiere underveis i rapporteringsperioden. I 2009 var det relativt lite spørsmål knyttet til forståelsen av skjemaene, men noe mer på bruken av programmet. Etter at kommunene har foretatt registreringen, velger Fylkesmannen ut noen viktige områder som revideres grundig. I 2009 ble oppmerksomheten rettet mot spesialpedagogisk hjelp til barn under grunnskolealder, timetallet, gruppestørrelsen, forholdet mellom antall saker meldt ppt og antall elever med enkeltvedtak samt skolepengesatsen i kulturskolen. I gjennomgangen av disse områdene ble det oppdaget betydelige feilregistreringer, som deretter ble drøftet med skoleeiere for å kvalitetssikre og endre tallene før offentliggjøring.

Total ressursbruk på GSI har i 2009 vært sju ukesverk. Måloppnåelsen vurderes som tilfredsstillende, og strategien som er valgt gir et godt grunnlag for å kvalitetssikre registreringen.

31.5 Eksamen og nasjonale prøver

PAS og PGS

Fylkesmannen i Oppland har fulgt opp skolenes, skoleeierne og sensorenes bruk av prøveadministrasjonssystemet PAS og prøvegjennomføringssystemet PGS.

Brukeradministrasjon

Det ble tildelt tilgang og brukerroller til skoleeiere og sensorer ved behov.

Følge opp registreringsarbeidet

Det ble foretatt registrering av fagpersoner når det var nødvendig. For eksempel måtte det registreres mange fagpersoner i forbindelse med nasjonal sensur for morsmål som B/C-språk og andre fremmedspråk hvor det ikke blir gitt opplæring.

Embetet har fulgt opp påmeldinger av kandidater og sørget for å åpne for etterpåmeldinger når skolene har hatt behov for det. Det ble registrert færre etterpåmeldinger i 2009 enn i 2008. Embetet hadde som mål at alle elever og privatister som ønsket det, skulle få avlegge eksamen.

Ved fellessensuren bistod vi sensorene i å legge inn resultatene fra eksamen. I forbindelse med sensuren for morsmål som B/C-språk og andre fremmedspråk hvor det ikke blir gitt opplæring ble det svært mye etterarbeid. Det viste seg at mange av sensorene ikke fikk lagt inn sine karakterer. Fylkesmannen måtte gjøre det i ettertid. Årsaken til dette var først og fremst at skolene ikke hadde gjort en god nok jobb i PAS i forbindelse med gjennomføringen av eksamen.

Brukerstøtte og veiledning

Gjennom hele året var Fylkesmannen brukerstøtte og drev veiledning overfor skoleeiere, sensorer og skolene.

Motta feilmeldinger

Dersom det oppstod problemer, feil etc. ved bruken av PAS og PGS, meldte Fylkesmannen disse videre først og fremst gjennom PAS-hjelp.

Sentralt gitt eksamen i grunnskulen

Fylkesmannen har i 2009 gjennomført fellessensur for skriftleg eksamen i grunnskulen i samarbeid med Fylkesmannen i Hedmark. Ein har oppnemnt sensorar og oppmannskorps og utbetalt sensorhonorar og reisegodtgjersle.

Fylkesmannen har i tillegg arrangert obligatorisk sensorskulering for sensorane, og fagdagar i engelsk, matematikk og norsk for faglærarar på ungdomssteget. Desse fagdagane som vert høgt verdsett, og som vi får gode tilbakemeldingar på, samla i alt 240 faglærarar.

Fylkesmannen har også bistått Fylkesmannen i Hedmark med gjennomføring av klagesensur i matematikk.

Lokalt gitt eksamen i grunnskulen

Fylkesmannen har fastsett prøvedatoar for lokelt gitt eksamen og fordelt sensorar på skuleeigarane.

Fylkesmannen har arrangert kursdag om munnleg eksamen i framandspråk i grunnskulen i samarbeid med ILS, Universitetet i Oslo.

Sentralt gitt eksamen i videregående opplæring

Fylkesmannen har bidratt til at sentralt gitt eksamen ble gjennomført i fylket på en forsvarlig måte. Embetet bistod skolene når de hadde behov for hjelp, og vi strekte oss langt for at elever og privatister skulle få tatt sine eksamener.

Vi hadde ansvar for å bistå Sør-Trøndelag med gjennomføringen av sensuren for sentralt gitt eksamen etter vår og høsteksamen. I tillegg hadde vi nasjonalt eneansvar for sensuren av morsmål som B/C-språk og andre fremmedspråk hvor det ikke blir gitt opplæring ved vår- og høsteksamen. *Dette oppdraget har vi hatt i fem år til tross for at det ikke er nevnt i embetsoppdraget.*

Fylkesmannen har i tillegg ansvar for at det blir gjennomført klagebehandling av eksamensbesvarelser med sentral sensur i videregående opplæring innenfor fagområdene musikkorientering, morsmål som B/C-språk og andre fremmedspråk hvor det ikke blir gitt opplæring. I 2009 ble det totalt behandlet 39 slike klager.

Lokalt gitt eksamen i videregående opplæring

Fylkesmannen hadde god kontakt med eksamenskontoret i Oppland fylkeskommune, og hadde god anledning til å se til at lokalt gitt eksamen ble gjennomført på forsvarlig måte. Fylkesmannen deltar hvert år på deres eksamenskonferanse og bidrar med informasjon.

Gjennomføring av nasjonale prøver

Nasjonale prøver i lesing på norsk og engelsk og i regning ble gjennomført høsten 2009 for 5. og 8. trinn. Fylkesmannen sendte i forkant av gjennomføringen ut brev med viktig informasjon til skoleeiere for å sikre at regelverk knyttet til deltakelse og fritak ble fulgt. Det ble også gjort oppmerksom på enkelte spesielle forhold knyttet til registreringer og tekniske forhold. I gjennomføringsperioden bistod Fylkesmannen med veiledning og brukerstøtte overfor skoleeierne. Erfaringer fra årets gjennomføring har vært drøftet med direktoratet, og avklaringer er formidlet tilbake til skoleeierne i fylket, dette for å heve kvaliteten på gjennomføring og oppfølging neste år.

Oppfølging av resultater fra nasjonale prøver

Resultatene fra nasjonale prøver har vært utgangspunkt for Fylkesmannens dialog med skoleeierne på skoleledersamlinger og andre møter. I 2009 har det vært gjennomført regionsvise fagdager med tema Skoleporten og nasjonale prøver. På disse samlingene har både gjennomføring, fritak, oppfølging og bruk av resultater samt kvalitetsrapporten vært drøftet. Fylkesmannen har deltatt på møter om nasjonale prøver og PAS arrangert av Utdanningsdirektoratet. Resultatene fra de nasjonale prøvene har blitt benyttet i utarbeidelsen av Fylkesmannens kommunebilder i Oppland.

Oppfølging av fritak

Fylkesmannen har gjennomgått statistikken over deltakelse og fritak fra nasjonale prøver i 2009. Enkelte kommuner har lav deltakelsesprosent, men dette kan i all hovedsak forklares med at enkeltelever utgjør en stor andel på små enheter. Fritaksstatistikken er videre sammenstilt med statistikk over elever med enkeltvedtak etter §§ 2-8 og 5-1. På denne bakgrunn har vi ikke funnet grunnlag for ytterligere tilsyn eller iverksetting av tiltak overfor skoleeiere med lav deltakelse på nasjonale prøver.

Bruk av resultater fra eksamen og nasjonale prøver i tilsynsarbeidet

Resultater fra nasjonale prøver og eksamensresultater er en av flere indikatorer som inngår i ROS-analysen som ligger til grunn for utvelgelse av tilsynsobjekter. Arbeidet knyttet til gjennomføring av nasjonale prøver, eksamen og bruk av PAS har vært delvis teamorganisert ved kontoret. Hensikten med en slik organisering har vært å kvalitetssikre tjenesten overfor brukerne og sikre god brukerstøtte i forbindelse med avvikling av prøvene.

Ressursbruk

Den samlede ressursbruken på eksamen og nasjonale prøver var 72 ukeverk i 2009. Ressursbruken knyttet til nasjonale prøver må i 2009 ses i sammenheng med ressursbruken på Skoleporten. Dette på grunn av gjennomføringen av de regionale fagdage, der begge disse områdene var tema. Fagdage krevde relativt mye ressurser, men har etter vår vurdering bidratt til kompetanseheving og kvalitetssikring både hos skoleeierne og

Fylkesmannen. Samlingene har også bidratt til at vårt embete har kunnet samle og videreformidle innspill til Utdanningsdirektoratets utviklingsarbeid.

Særskild Rapportering	JA	NEI	Øvrige kommentarer
1. Benytter embetet informasjonen som fremkommer ved avviking av prøver og eksamener i tilsynsarbeidet?	X		Disse resultatene inngår som en av flere indikatorer i den ROS-analysen som ligger til grunn for valg av skoleeiere det skal føres tilsyn med. Resultatene vil også gi en indikasjon på hvilke lovparagrafer det er mest hensiktsmessig å føre tilsyn med de ulike skoleeierne på.

Særskild Rapportering	Spesifiser dersom avvik fra landsgjennomsnittet totalt eller på enkeltprøver)	Spesifiser dersom stor variasjon mellom skoleeiere innad i fylket	Vurdering av årsak til avvik	Beskrivelse av tiltak over skoleeiere med høy andel elever med fritak
2. Hvor stor andel av elevene har fått fritak fra deltakelse på nasjonale prøver	Høsten 2009 var fritaket på nasjonale prøver som følger: Engelsk 5. trinn: 3,3% (nasj 3,0%) Lesing 5. trinn: 3,9 % (nasj. 3,6%) Regning 5. trinn: 2,9% (nasj. 2,8%) Engelsk 8. trinn: 2,4% (nasj. 1,5%) Lesing 8. trinn: 2,2% (nasj. 1,9%) Regning 8. trinn: 1,3% (nasj. 1.1%)	Det er store variasjoner i fritaksprosenten mellom kommunene, men det varierer på de ulike prøvene og mellom trinnene.	En av årsakene er at fritak av noen få elever med enkeltvedtak etter §§ 2-8 eller 5-1, gir prosentvis stort fritak i små grupper. Antall elever som gir grunnlag for å fritak, er også ulikt fordelt på skoler og trinn. F.eks kan asylmottak og omsorgssenter ha innvirkning.	I Oppland har statistikk over fritak, inkl. variasjonen mellom kommunene vært presentert for skoleeierne. Det har vært noe drøftinger samt en gjennomgang av regelverket.

31.7 Tilskuddsforvaltning

Kap. 225 post 64 – Tilskudd til barn og unge asylsøkere i mottak og omsorgssentre.

Fylkesmannen har gjennomført søknadsbehandling og utbetaling etter reviderte retningslinjer gitt av KD/Utdanningsdirektoratet i brev av 3. april 2009. Antallet asylmottak og omsorgssentre i fylket har økt fra 4 i 2007/2008 til 11 i 2008/2009. I 2009 ble det innført to forskjellige tilskuddssatser for barn som bor i asylmottak og de som bor i omsorgssentre, og ansvaret for barna er delt mellom UDI og Bufetat. Til sammen har dette medført en betydelig økning i ressursbruken på dette resultatområdet hos fylkesmannen. For å gjennomføre kontroll med ordningen er fylkesmannen avhengig av å innhente beleggslister fra Bufetat og UDI regionalt. Dette er også en ny ordning, og det har ikke vært noen automatikk i at disse listene foreligger til rett tidspunkt. Det viste seg også at listen vi mottok fra UDI var så uoversiktlig at den ikke egnet seg til det kontrollarbeidet som skulle utføres. Fylkesmannen har i 2009 ikke hatt ressurser til å gjennomføre tilsyn/kontroll med tilskuddsordningen i kommunene, men kun gjennom formalia og rimelighetskontroll i søknadsbehandlingen, og gjennom stikkprøver med utgangspunkt i beleggslistene.

Kap. 225 post 66 – Tilskudd til leirskoleopplæring

Søknadsbehandling og utbetaling av tilskudd er gjennomført etter reviderte retningslinjer gitt av KD/Utdanningsdirektoratet i brev av 23. mars 2009. Pga. sykdom, skifte av saksbehandler i kommunene og lignende er det vanskelig for enkelte kommuner å overholde fristene som er gitt for søknader, særlig for leirskoleopphold gjennomført i løpet av høsthalvåret. Dette har medført noe etterslep til neste budsjettår.

Fylkesmannen har på dette resultatområdet tilstrekkelig saksbehandlerkompetanse til å forvalte ordningene etter retningslinjene gitt av Utdanningsdirektoratet. Men vi ser at det i enkelte sammenhenger kunne vært ønskelig med mer kompetanse på økonomi og regnskapsrutiner. Som en del av kvalitetsarbeidet i embetet er det utarbeidet rutinebeskrivelser for saksbehandlingen av disse tilskuddsordningene.

Resultatområde 32 Oppgaver for økt kvalitet i grunnpopplæringen

32.2 Kompetanseutvikling

Fylkesmannen har gjennomført oppdraget ihht. ”Kompetanse for kvalitet”. Det ble lagt stor vekt på informasjon til skoleeiere i begynnelsen av året. Fra skoleeierhold ble det uttrykt en god del frustrasjon i forhold til at kompetansemidlene i mye større grad var bundet til sentralt gitte områder, og at de var knyttet opp mot enkeltlæreres videreutdanning. Flere skoleeiere mener dette er en dyr ordning for kommunene, at for få lærere får mulighet til kompetanseheving, og de etterlyste større grad av sjølstyring og ”frie” kompetansemidler.

Midler til kompetanseutvikling ble fordelt til kommunene etter søknad ihht. retningslinjene for midler til vikarutgifter og etterutdanning på prioriterte områder, gitt i brev fra Utdanningsdirektoratet 4. mars 2009. Det kom inn færre søknader til videreutdanning enn det som var budsjettert, mens søknadene om midler til etterutdanning oversteg de rammene Fylkesmannen var gitt i fullmaktsbrevet. Dette ble det delvis tatt høyde for i justerte fullmaktsbrev av 19. juni og 8. september 2009. Fylkesmennene ble også gitt anledning til å omdisponere eventuelle ”restmidler” til etterutdanning, etter at vikarmidlene var endelig disponert. Disse midlene ble gitt som tilleggsbevilgning til skoleeierne i desember, med utgangspunkt i de opprinnelige søknadene om tilskudd til etterutdanning.

For å bidra til koordinering og samarbeid om kompetanseutvikling har Fylkesmannen videreført arbeidet i strategisk gruppe for kompetanseutvikling, der KS, lærerorganisasjonene, høgskolene og representanter fra skoleeierne deltar. Det har vært gjennomført tre møter i denne gruppa i 2009. Fylkesmannen har hatt koordineringsansvaret for å etablere regionalt samarbeid knyttet til ”Gnist”. Dette arbeidet har hatt sitt utgangspunkt i strategisk gruppe.

Fylkesmannen har ressurser og kompetanse ved oppvekst og utdanningsavdelingen til å gjennomføre arbeidet i forhold til resultatmålene på dette området. Ressursbruken totalt på resultatområde 32.2 har vært 19 ukeverk.

Etterutdanning i lesing 2008/2009 - kommuner, skoler, antall lærere

5 kommuner og 21 skoler har deltatt:

Jevnaker kommune - Toso skole, Jevnaker skole, Bergebakken skole. Vestre Toten kommune - Bøverbru skole, Ihle skole, Korta skole, Raufoss skole, Reinsvoll skole, Thune skole, Raufoss ungdomsskole, Reinsvoll ungdomsskole, Skolekontoret/PP-tjenesten.

Nordre Land kommune - Dokka barneskole, Torpa barne- og ungdomsskole.

Vågå kommune - Lalm oppvekstsenter, Sjørdalen oppvekstsenter, Tessand oppvekstsenter, Vågåmo skule.

Skjåk kommune - Norberg skule, Marlo skule, Skjåk ungdomsskule.

Antall lærere i 2008: 100 - Antall lærere som fullførte i 2009: 93

32.3 Skoleporten

Det er opprettet en brukerstøttefunksjon hos Fylkesmannen, og denne er gjort kjent for kommunene, fylkeskommunen og privatskolene. Samtlige skoleeiere har blitt opprettet som brukere, og det er gitt veiledning i brukeradministrasjon. Som en oppfølging av tidligere samlinger med tema ”systematisk oppfølging av resultater”, ble det i 2009 gjennomført regionale samlinger for skoleeiere og skoleledere med tema Skoleporten og nasjonale prøver. På disse samlingene ble det gitt teknisk opplæring og tips til bruk av data fra Skoleporten i lokalt kvalitetsvurderingsarbeid, samt en gjennomgang av kvalitetsrapporten. Fordelt på åtte samlinger deltok totalt 250 skoleeiere og skoleledere/lærere fra 20 av fylkets 26 kommuner. Skoleporten har gjennom året også vært tema på Fylkesmannens møter med skolelederne i fylket.

Fylkesmannen i Oppland har prioritert å bruke relativt mye ressurser på opplæring og bruk av Skoleporten. Dette vurderes å ha gitt god måloppnåelse på resultatområdet, i tillegg til at det har styrket Fylkesmannens og kommunenes oppfølging av nasjonale prøver, eksamensresultater og elevundersøkelsen.

Informasjon hentet fra Skoleporten har vært grunnlag for utarbeidelse av kommunebilder og i forberedelse til tilsyn. Informasjon fra Skoleporten benyttes i ROS-analysen som ligger til grunn for valg av tilsynsobjekt og tema det skal føres tilsyn med.

Totalt har det vært brukt elleve årsverk på arbeid med Skoleporten. Denne ressursbruken må åtte regionale samlingene omfattet begge resultatområdene.

Særskild Rapportering	J	A	NEI	Spesifiser dersom avvik	Øvrige kommentarer
1. Har embetet oppdatert brukerstøtte- og veiledningsfunksjon?	X				
2. Benytter embetet Skoleporten på en formålstjenlig måte i tilsynsarbeidet?	X				
3. Brukes Skoleporten i lokal kvalitetsvurdering?	X				

4. Innspill fra embetet til forbedringer av Skoleporten:

Data må raskt inn i Skoleporten. Visningene ikke gode nok, ikke rom for tilpasninger, f.eks endringer i utvalg. Denne funksjonaliteten er mye bedre i Rapportportalen. Excel-overføringen ikke god nok. Mulighet for å lagre egne visninger på eget omr. Rapportfunksjonen er bedre, men fortsatt få reelle muligheter. Kvalitetsrapporten må også benyttes av skoleledere. Viser til grundigere tilbakemelding til direktoratet i eget notat tidligere.

32.4 Erfarings- og kunnskapsinnhenting

Fylkesmannen har i det daglige arbeidet etablert kontakt med skular, skuleeigarar og andre samarbeidspartar. Gjennom tilsyn, skuleeigarsamlingar, regionale temasamlingar, konferansar, drøftingar av kommunebilete, møte i strategisk gruppe (med representantar for skuleeigarar, KS, kompetansmiljøa, fagorganisasjonar) og ymse spørjeundersøkingar/ kartleggingar har Fylkesmannen skaffa seg informasjon, kunnskap og erfaringar knytt til nasjonale satsingsområde, dokumenterte utfordringar og arbeid med læreplanane.

Nasjonale satsingsområde

Etterutdanning/ kompetanseutvikling

Fylkesmannen har etablert eit samarbeidsforum med deltaking frå kommunar; KS, kompetansmiljøa og fagorganisasjonar for å følge opp den nye lærarutdanninga og rekrutteringsprogrammet GNIST., jf. Resultatområde 32.2

Fråfall

Fylkesmannen har gjennomgåande hatt dette som tema i sin kontakt med kommunane/fylkeskommunen, også sett i lys av erfaringane med bruk av læreplanane på ungdomssteget. Fråfall har også vore tema på samling i samarbeid med Oppland fylkeskommune for skuleeigarar.

Tidleg innsats

Fylkesmannen har kartlagt og drøfta med skuleeigarane omfanget og fordelinga av timar til spesialundervisning i grunnskulen i regionale samlingar skuleåret 2008/09. Dette har og vore eit stort tema i Fylkesmannen sine regionvise møter med den politiske leiinga i kommunane.

Skuleeigarar med dokumenterte utfordringar

Fråfall

Oppland fylkeskommune har utvikla ny statistikk som knytter fråfalls-elevar til avgjevarskular. Desse tala er formidla og drøfta med skuleeigarane som fann denne informasjonen nyttig i høve til vidare arbeid med kvalitetsutvikling ved eigne skular.

Lese- og reknedugleik

Fylkesmannen har, som nemnt før, drøfta resultatata frå dei nasjonale prøvane i rekning og lesing med skuleeigarane og den politiske leiinga i kommunane i diverse samlingar. Fylkesmannen har dessutan gjennomført tilsyn etter § 1-3 andre ledd i opplæringslova i ein kommune. Resultatet av dette tilsynet vart at kommunen fekk pålegg om å følgje betre opp elvevar på 1. til 4. trinn med svak dugleik i lesing og rekning.

Læringsmiljø

Fylkesmannen har i samarbeid med Fylkesmannen i Hedmark arrangert ein todagars-konferanse om læringsmiljø knytt til § 9A i opplæringslova og til regelverksforståing og døme på tverretatleg samhandling.

Fylkesmannen har i tillegg gjennomført tilsyn med to kommunar knytt til læringsmiljøet i skulen.

Erfaringane med læreplanane

Gjennom eksamensrelaterte fagdagar for faglærarar på ungdomssteget har vi skaffa oss informasjon og kunnskap om erfaringane med læreplanane i norsk, engelsk og matematikk.

Fylkesmannen har kartlagt bruken av dei tilgjengelege rettleiingane til læreplanane.

Fylkesmannen har gjennom ei spørjeundersøking kartlagt erfaringane med læreplanane og opplæringa i språkleg fordjuping i norsk og engelsk. Det var ei gjennomgåande tilbakemelding frå skulane/skuleeigarane at opplæring i norsk og engelsk fordjuping er utfordrande, og at det er svært vanskeleg å oppfylle intensjonane og målsetjingane med faga. Det var eit samstemt ønskje frå skulane om eit meir praktisk alternativ til framandspråk og språkleg fordjuping.

Det er etablert tett og god kontakt mellom Fylkesmannen og skular, skuleeigarar og andre samarbeidspartar. Fylkesmannen har såleis tilstrekkeleg informasjon og god kunnskap om situasjonen i Oppland knytt til dette resultatområdet. Fylkesmannen har ressurar og kompetanse til å sikre måloppnåinga innanfor resultatområdet.

Det er nytta fem vekerverk til dette resultatområdet.

Det er Fylkesmannen si vurdering at måloppnåinga på dette resultatområdet er god.

32.5 Tiltak innen tilpasset opplæring og spesialundervisning – kap 230.01

Fylkesmannen har stor oppmerksomhet retta mot tilpasset opplæring og spesialundervisning. Det er gjennomført informasjon og veiledning om regelverket rundt saksbehandling av enkeltvedtak om spesialundersvisning med deltakere fra skoler, pp-tjeneste og skoleeier.

Høsten 2009 ble oppmerksomheten spesielt rettet mot ny veileder til opplæringsloven om spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning, og mot NOU 2009: 18, ”Rett til læring”, både i møte med skole- og barnehageledere og med PP-tjenesten i fylket.

Høsten 2009 ble det også gjennomført tilsyn etter opplæringsloven kap. 5 med to kommuner i fylket. I disse tilsynene ble det lagt mindre vekt på kommunenes system for internkontroll og større vekt på gjennomføring og innhold i spesialundervisningen. Det ble ikke gitt pålegg om retting i disse kommunene.

Fylkesmannen har hatt stort fokus på, og prioritert ressurser til dette området gjennom de siste 2-3 år, og mener at dette arbeidet har vært viktig og vellykket. I forhold til tilsyn med skolene/kommunene når det gjelder spesialundervisning/spesialpedagogisk hjelp, vil det framover være viktig å kunne utvikle kompetansen for å se nærmere på innhold, organisering og gjennomføring av spesialundervisning.

Resultatområde 38 Tilsyn og forvaltning på barnehageområdet

38.1 Tilskuddsforvaltning

Fylkesmannen har forvaltet statlige tilskudd til barnehagene i hht. embetsoppdraget og retningslinjene for tilskuddsordningene. I tillegg til formalia- og rimelighetskontroll ved behandling av søknader er det gjennomført stikkprøvekontroller med disse ordningene:

- Ordinært driftstilskudd til barnehager

- Tilskudd til tiltak for barn med nedsatt funksjonsevne i barnehage
- Tilskudd til tiltak for å bedre språkforståelsen blant minoritetsspråklige barn i førskolealder
- Investeringsstilskudd til nye barnehageplasser

Det vises ellers til egen rapportering for tilskuddsordningene.

Fylkesmannen mener at oppdraget er løst i hht. embetsoppdrag og resultatkrav.

38.2 Klagesaksbehandling

Fylkesmannen i Oppland har mottatt én klage etter forskrift om foreldrebetaling i 2009. Fylkesmannen avviste klagen. Det er behandlet to klager på økonomisk likeverdig behandling, der Fylkesmannen ga én medhold og én avslag. Ellers har det ikke vært noen klager etter barnehageloven i 2009. Det er brukt en del tid på å sette seg inn i og holde seg oppdatert på barnehageloven med forskrifter og regelverket om likeverdig behandling.

Fylkesmannen mener at oppdraget er løst i hht. embetsoppdrag og resultatkrav.

Klagesaksbehandling barnehageloven med forskrifter

		Type klage	Medhold/delvis medhold	Avslag
FMOP	Klage etter barnehageloven med forskrifter	Forskrift om likeverdig behandling av barnehager i forhold til off. tilskudd, § 6	1	1

38.3 Informasjon og veiledning

Fylkesmannen har gjennom året hatt jevnlig kontakt med kommunene via e-mail og telefonhenvendelser og noe kontakt med private aktører. Veiledningen omhandler i hovedsak spørsmål knyttet til nasjonale føringer for sektoren, St. melding nr. 41, fagområder i rammeplanen (dokumentasjon og vurdering), rammefinansiering, tilskudd og barnehagejuss. Fylkesmannen legger vekt på å ha god dialog med kommunene og har i 2009 brukt ulike faste møteplasser med sektoren (dialognettverk, fagdager og samlinger for barnehageansvarlige i kommunene) for å formidle og drøfte nasjonal politikk, barnehagejuss og lokale utfordringer. I tillegg har Fylkesmannen deltatt på regionale og lokale møter og fagsamlinger som har omhandlet sentrale temaer, i år spesielt Kvalitet i barnehagen (St. meld 41) og evalueringsrapporten "Alle teller mer".

Fylkesmannen har i 2009 vært opptatt av å ha et helhetlig perspektiv på barnehage- og skolesektoren. Barnehage- og skoleansvarlige har derfor hatt felles samlinger hvor temaene har vært felles for begge sektorene – i 2009 har temaene vært felles formålsparagraf.

I 2009 har Fylkesmannen arrangert to to-dagers samlinger og to fagdager for de barnehageansvarlige i kommunene. Fagdagene hadde tema forskrift om likeverdig behandling av barnehager i forhold til offentlig tilskudd og kommunenes tilsyn med barnehagene. I tillegg har vi arrangert én studietur og én fagdag for barnehageansvarlige med tema kvalitet i barnehagen. Fylkesmannen har også hatt fire dialognettverksmøter med representanter fra regionene.

Fylkesmannen mener at oppdraget er løst i hht. embetsoppdrag og resultatkrav.

38.4 Tilsyn

Fylkesmannen anser at vi har løst oppgavene i henhold til embetsoppdraget.

Fylkesmannen i Oppland har gjennomført tre stedlige tilsyn i 2009. Systemrevisjon er benyttet som metode i alle tre tilsynene. Temaene har vært kommunenes tilsyn med barnehagene, pedagogisk bemanning og om kommunen oppfylder kravet i kommunelovens § 23 nr. 2- andre punktum vedrørende disse bestemmelsene. Kommunene som fikk avvik, fikk avvik fra alle disse bestemmelsene. Det ble gitt én merknad.

I tillegg til de stedlige tilsynene som ble gjennomført i 2009 fulgte Fylkesmannen opp et tilsyn fra 2008 med

Vang kommune. Temaene for dette tilsynet var godkjenning av barnehager, pedagogisk bemanning og om kommunen oppfyller kravet i kommunelovens § 23 nr. 2- andre punktum vedrørende disse bestemmelsene. Det er brukt mye tid og ressurser på dette.

Fylkesmannen mener det er viktig å bruke resultatene og erfaringene fra tilsynene som grunnlag for ulike drøftinger med kommunene. I 2009 har tilsynsarbeidet og juridiske drøftinger derfor vært fast tema på våre samlinger og møter med kommunene, og grunnlag for valg av juridiske temaer for fagdager.

Ved valg av tilsynsobjekt har Fylkesmannen gjennomført ROS-analyser basert på kunnskap om kommunene, årsmeldinger, KOSTRA med mer. Det er også tatt hensyn til geografisk fordeling og til hvilke kommuner som skulle ha tilsyn fra andre avdelinger hos Fylkesmannen. Det er mottatt plan for retting av avvik innenfor utgangen av fristen.

Kopi av tilsynsrapporter er sendt til Kunnskapsdepartementet.

Fylkesmannen i Oppland har de siste to årene gjennomført flere tilsyn med § 17, og gitt flere avvik. Tilsynene har omfattet kommuner hvor de har omorganisert barnehager og lederressurser. Fylkesmannen opplever det utfordrende å føre tilsyn etter denne bestemmelsen uten en nasjonal minstenorm for lederressurs i barnehager. Styrerfunksjonen sammenfattes i fire hovedoppgaver: å lede pedagogisk virksomhet, utøve personalansvar, utføre administrative oppgaver og samhandle med den kommunale barnehagemyndigheten. Vår vurdering er at der hvor kommuner omorganiserer barnehager og lederressurser, settes mulighetene til å ivareta styreroppgavene under press. Det går særlig ut over de to første oppgavene - oppgaver som kan knyttes til kravet om daglig tilstedeværelse og mulighet for å drive kvalitetsutviklingsarbeid (jf. Stortingsmelding nr. 41).

Samlet ressursbruk i forbindelse med tilsyn etter barnehageloven i 2009 er 36 ukeverk. Avdelingen har innenfor disse ukeverkene brukt tid til intern kompetanseutvikling for å forbedre og kvalitetssikre barnehagetilsynet, blant annet inkluderer dette deltakelse på samlinger i regi av KD.

Tilsynsoversikt barnehageområdet

	Tilsynsobjekt	Tema/Myndighetskrav	Avvik/Funn	Frist for lukking av avvik	Pålegg	Merknad	Ressursbruk	Kommen
FMOP	Lunner kommune	Kommunens lovpålagte oppgaver i forbindelse med krav om tilsyn med barnehagene i kommunen, jf. barnehageloven § 16, jf. barnehageloven § 8, jf. kommuneloven § 23, nr. 2, annet punktum			■	Lunner kommune legger ikke tilstrekkelig vekt på lovlighetskontroll og oppfølging i sitt tilsyn, jf. barnehageloven § 16, jf. § 8	8 uker	
FMOP	Sel kommune	Kommunens lovpålagte oppgaver i forbindelse med krav om tilsyn med barnehagene i kommunen, jf. barnehageloven § 8 og kommuneloven § 23 nr. 2 annet punktum, jf. barnehageloven § 16	Ingen		■		4	
		Håndtering av regelverket om	Avvik nr. 1. Søndre Land kommune har ikke et forsvarlig system som sikrer oppfølging og vurdering av om					

FMOP	Søndre Land kommune	pedagogisk bemanning og godkjenning, jf. barnehageloven §§17 og 10 med forskrifter, og om kommunen har et forsvarlig system for å ivareta dette jf. barnehageloven § 8 , jf. kommuneloven § 23, nr. 2 andre punktum.	barnehagene blir drevet i samsvar med gjeldende lover og regelverk Avvik nr. 2. Søndre Land kommune sikrer ikke at barnehagene i kommunen har en forsvarlig pedagogisk og administrativ ledelse	18.12.2009	■		6 uker	
------	---------------------	--	---	------------	---	--	--------	--

Resultatområde 39 Oppgaver for økt kvalitet i barnehagen

39.1 Tilgjengelig barnehagetilbud

Fylkesmannen har arrangert samlinger for barnehageansvarlige i alle kommuner i Oppland der bl.a. utbygging på kort og lang sikt har vært fokusert. Videre har utbygging/retten til barnehageplass vært tema gjennom løpende veiledning, dialog og møter med kommuner.

I rapporteringer per 15. juni, 14. august og 1. september 2009 rapporterer alle kommunene at de oppfyller den lovfestede retten til barnehageplass.

Fylkesmannen anser at vi har løst oppdraget i hht. embetsoppdraget og resultatkravet.

39.2 Kompetanseutvikling og rekruttering

Fylkesmannen har i 2009 arrangert både enkeltstående fagdager med sentrale temaer og startet opp en langsiktig satsing på kvalitet i barnehagen med utgangspunkt i Stortingsmelding nr. 41, om kvalitet i barnehagen. Vi har samarbeidet med Høgskolen i Hedmark om to fagdager i barnehagejuss. Temaene har vært kommunens tilsyn med barnehager og overgang til rammefinansiering.

Fylkesmannen har brukt en halv dag av samlingene med kommunene til å gjennomgå og drøfte dokumentasjon og vurdering i barnehagen, og en hel dag til å drøfte filosofi og den kommende formålsparagrafen.

Den mer langsiktige satsingen er en to-årig satsing på kvalitet i barnehagen og skjer i tett samarbeid med et sentralt fagmiljø hos Dronning Mauds Minne Høgskole. Fylkesmannen har hatt ulike tiltak gjennom året rettet mot ulike målgrupper, henholdsvis på kommunenivå og ledernivå i barnehagene. En del assistenter har også deltatt på regionale samlinger gjennom året. Alle ansvarlige på kommunenivå har deltatt og satsingen har nådd tilsammen ca. 750 - 800 ansatte i barnehagene i Oppland.

Satsingen startet med en studietur til Stjørdal hvor alle kommunene deltok på den nasjonale barnehagekonferansen hvor Stortingsmelding nr. 41 ble presentert. Vi fulgte opp denne konferansen med en egen fagdag for kommunene med DMMH hvor vi fulgte opp kjerneinnholdet i kvalitetsmeldingen. Etter dette har vi gjennomført fire av sju regionale fagdager ute i regionene med samme tema. De tre siste fagdage ute i regionene ble gjennomført i januar 2010. Satsingen vil fortsette i 2010 med et veiledningsseminar for kommunenivået i samarbeid med DMMH.

Fylkesmannen lyste ut kompetansemidler i 2009. Kriteriene for tildeling av midler var knyttet til hovedområdene i kompetansestrategien (2007-2010) og andre tiltak i hht. rammeplanen. Alle kommunene i Oppland omfattes av tildelingen av midler. Det ble tildelt midler til enkelt-kommuner eller til regioner. Det rapporteres om stor deltakelse fra både kommunale og ikke-kommunale barnehager.

Oversikt over deltakelse fra antall kommuner på de ulike tiltak i hht. strategiplanen/rammeplanen:

Pedagogisk ledelse: 12 kommuner
Barns medvirkning: 9 kommuner
Språkmiljø og spårkstimulering: 2 kommuner
Samarbeid og sammenheng mellom barnehage og skole: 12 kommuner
Andre tiltak i hht. rammeplanen: 15 kommuner

I Oppland har 136 kommunale og 102 ikke-kommunale barnehager deltatt på kompetanseutviklingstiltak. Det har vært totalt ca 970 deltakere fra de kommunale barnehagene og ca 690 fra de ikke-kommunale barnehagene.

Rekruttering har vært tema på samlinger med barnehageansvarlige i kommunene og på dialgnettverksmøter med Fylkesmannen. Kommunene i Oppland har ikke de største utfordringer i forhold til rekruttering, men de varierer fra kommune til kommune. Her kan nevnes små kommuner med liten tilflytting/økt fraflytting, pedagoger som ønsker å jobbe som assistent heller enn å pendle til nabokommunen, og pedagoger som søker seg over til bedre betalt jobb i skole.

Fylkesmannen har i 2009 samarbeidet med Høgskolen i Hedemark om igangsetting av Arbeidsplassrelatert førskolelærerutdanning. Fylkesmannen har deltatt i møter med høgskolen, deltatt i referansegruppa og vært behjelpelig med informasjon ut til barnehagene/kommunene. Fra Oppland deltar 24 studenter.

Samlet ressursbruk knyttet til arbeidet med kvalitet er 29 ukesverk. Ressursbruk knyttet til arbeidet med kompetanseutvikling og rekruttering er 24 ukesverk.

Fylkesmannen mener at oppdraget er løst i hht. embetsoppdrag og resultatkrav.

39.3 Andre satsingsområder

Det er ikke etterspurt spesielle tiltak mot mobbing i 2009, jf. manifest mot mobbing (2009-2012). Fylkesmannen har derfor ikke iverksatt tiltak knyttet til dette området spesielt, men tiltaket er en del av arbeidet med kvalitet i barnehagen, som har vært satsningsområdet i 2009.

Vedrørende tilgjengelighet/universell utforming og oppfølging av rikspolitiske retningslinjer for å styrke barn og unges interesser i planlegging (T-2/08) har dette arbeidet vært ivaretatt gjennom deltakelse i Fylkesmannens interne planteam. Det er ei arbeidsgruppe som samarbeider på tvers av avdelingene om uttalelser og kompetanseutvikling i forhold til planer etter plan- og bygningsloven. Avdelinga har avsatt 20 % av et årsverk til dette arbeidet.

Fylkesmannen i Oppland har i 2009 samarbeidet med NAFO og Høgskolen i Hedemark vedrørende minoritetsspråklige barn. Tretten kommuner i Oppland er med i et prosjekt for å drive kompetanseutvikling innen flerkulturelt arbeid for barnehageansatte. Fylkesmannen har vært aktiv bidragsyter i samarbeidet, deltatt på møter og bistått høgskolen og NAFO med informasjonsutveksling.

Fylkesmannen har i samarbeid med Senter for Livslang Læring ved Høgskolen i Lillehammer laget to videoer med tema Menn i barnhage. Dette er korte videoer som ligger på bl.a. på Fylkesmannens og MIBs hjemmesider til fri bruk. Målet med videoene er å motivere gutter for barnehageyrket.

Fylkesmannen har bidratt med penger til tre lokale prosjekter i tre ulike regioner med overskrift "samarbeid mellom barnehager og gutter i ungdomsskolen". Guttene deltar i barnehagens aktiviteter på ettermiddag eller i ferier. Det har vært svært stor interesse for disse prosjektene, blant annet i lokalaviser og én av barnehagene har hatt besøk av likestillingsminister Lysbakken. I ett av prosjektene meldte 52 gutter sin interesse.

Fylkesmannen samarbeider med Fylkesmann i Hedemark og Høgskolen i Hedemark, som har fått et regionalt ansvar for planen i Hedemark og Oppland.

Fylkesmannen mener at oppdraget er løst i hht. embetsoppdrag og resultatkrav.

Ressursrapportering

Resultatområde	FMOP		Sum	
	1510	Fagdep.	1510	Fagdep.
Resultatområde 31	172	51	172	51
31.1 Tilsyn og opp	81	51	0	0
31.5 Eksamen og na	38		0	0
Resultatområde 32		50	0	50
32.2 Kompetanseutv		19	0	0
32.3 Skoleporten		11	0	0
Resultatområde 38	92		92	0
38.1 Tilskuddsforv	33		0	0
38.2 Klagesaksbeha	5		0	0
38.4 Tilsyn	36		0	0
Resultatområde 39	29		29	0
Landsdekkende oppgaver	25	9	25	9
Sum:	318	110	318	110

Barne- og likestillingsdepartementet

Resultatområde 42 Familierett

42.1 Ekteskapsloven

Fullstendig rapportering skal skje via ephorte. I 2009 ga Fylkesmannen 390 bevillinger til separasjon og 355 bevillinger til skilsmisse. Dette er en nedgang fra 2008 da tilsvarende tall var 453 separasjoner og 399 skilsmisser.

42.5 Veiledning og informasjon

Fylkesmannen driver mye veiledning på telefon om separasjoner og skilsmisser. Mange kommer også innom våre lokaler for å få informasjon.

Resultatområde 44 Familievern

Fylkesmannen har i 2009 gjennomført tilsyn ved samtlige familievernkontor i Oppland. Fylkesmannen ga ingen av familievernkontorene avvik etter tilsynet. Det ble påpekt nødvendigheten av interne kvalitetssikringsrutiner ved kontorene.

Resultatområde 45 Barnevern

45.1 Tilsyn med barneverninstitusjoner og oppfølging av og tilsyn med den kommunale

barneverntjenesten

Det ble i 2009 ført tilsyn med fylkets sju barneverninstitusjoner. Samtlige institusjoner, unntatt 2, tar imot barn etter lov om barneverntjenester §§ 4-24 og 4-26. Samtlige pålagt individtilsyn og systemrevisjoner ble gjennomført ved fylkets barneverninstitusjoner. Fylkesmannen mottok og behandlet i alt 18 klager fra beboere på barneverninstitusjonene. I tillegg ble flere henvendelser fra beboere og pårørende behandlet.

Det ble i 2009 gjennomført tilsyn som systemrevisjon i en kommune.

Fylkesmannen har behandlet 35 tilsynsklager etter barnevernloven § 2-3 fjerde ledd. Mange av sakene dreier seg om mangelfull saksbehandling i kommunene.

Den kommunale barneverntjeneste rapporterer halvårlig om saksmengde m.m og kvartalsvis om overholdelse av frister i saksbehandling. Rapporteringen gjennomgås og følges opp av Fylkesmannen.

45.3 Kompetansetiltak/Informasjonsvirksomhet

Fylkesmannen orienterer og veileder rutinemessig (e-mail/post) om endringer i lov, forskrifter og handlingsplaner. Fylkesmannen følger opp kommunenes etablering av internkontroll og styrking av rutiner og prosedyrer med grunnlag i internkontrollforskriften og veiledere.

Fylkesmannen arrangerer årlig konferanse for barnevernledere i fylket der aktuelle tema og barnevernfaglige saker blir tatt opp.

45.4 Biologisk opphav

Det er ingen rapporteringskrav på dette området.

45.6 Handlingsplan mot kjønnslemlesting

Fylkesmannen har gjennom deltakelse på relevante konferanser hevet kompetansenivået på området innad i avd. Denne er videreformidlet gjennom Fylkesmannens deltakelse i andre fora, og gjennom råd og veiledning direkte til aktuell kommune.

Resultatområde 46 Universell utforming

Det er utarbeidet egen intern strategi for arbeidet med Universell Utforming. Unviersell Utforming er også del av den overordede virksomhetsplanen for Fylkesmannen i Oppland.

I 2009 søkte Fylkesmannen i Oppland, Fylkesmannen i Hedmark, Oppland Fylkeskommune, og Hedmark Fylkeskommune om å få status som pilotfylke for Universell Utforming. Slik status ble innvilget. I forbindelse med dette er det utarbeidet en projektskisse for det fireårige arbeidet. Det er etablert en styringsgruppe, en koordineringsgruppe og flere temagrupper. Deltakere i dette prosjektet er kommuner, statlige institusjoner, fylkeskommuner, organisasjoner og næringsliv. Det er også utlyst stilling som prosjektkoordinator, den som er ansatt tiltrer mars 2010.

Det har vært holdt faste møter hvor etablering av samarbeidsplattform og projektskissen har vært sentral. Det ble arrangert Fagdag for Universell Utforming og IKT i januar 2009, og i april ble det arrangert Idèseminar for ressurspersoner i kommuner, fylkeskommuner og statlige institusjoner og organisasjoner.

I 2010 vil arbeidet med Universell Utforming være forankret i Pilotfylkeprosjektet for Universell Utforming.

Resultatområde 48 Likestilling

Likestilling

Ved sist kommunevalg ble det valgt inn 41 % kvinner i kommunestyrene i Oppland, dette er over

landsgjennomsnittet. I fire kommunestyre er det rent kvinneflertall, mens det er sju kvinnelige ordførere i fylket.

I følge Statistisk sentralbyrå finner vi de mest likestilte kommunene hovedsaklig på det sentrale og indre Østlandsområdet. SSBs ti år gamle likestillingsindeks er nå revidert, og omfatter flere indikatorer enn tidligere. Den dekker dermed flere dimensjoner ved likestillingen mellom kvinner og menn. I tillegg er metoden endret. I likestillingsindeksen er ni av de 26 kommunene i Oppland i gruppen "mest likestilte kommuner", sju i gruppen "middels høy likestilling", ni i gruppen "middels lav likestilling" mens én kommune er i gruppen "minst likestilte kommuner". Likestilling er tema i møter mellom Fylkesmannen og kommunene.

Fylkesmannen tilstreber også å støtte opp under konkrete tiltak som fremmer likestilling. Her nevnes:

- Fylkesmannen støtter opp under arbeidet med å rekruttere menn i barnehagen, og har blant annet fått laget to videoer til dette formålet. Filmene er laget i samarbeid med Høgskolen i Lillehammer ved Senter for livslang læring.
- Fylkesmannen oppfordret i brev form alle kommuner til å bidra til reduksjon av uønsket deltid i kommunal helse- og omsorgssektor. Dette var både ut fra arbeidskraftbehovet i denne sektoren, og ut fra et likestillingsperspektiv. Media tok tak i oppfordringen.

Status i embetet

Menn har høyere gjennomsnittslønn enn kvinner totalt sett i embetet. Dette må ses i sammenheng med at det er store lønnsforskjeller mellom de stillingsgruppene hvor kvinner er overrepresentert; renhold/kantine, kontorstillinger og saksbehandlerstilling I (konsulentstillinger).

Vi ser at kvinner nå ligger høyere enn menn i flere stillingskoder enn forrige gang vi rapporterte. Kvinnene lå per 31.12.09 høyere enn menn i stillingskodene førstekonsulent, seniorrådgiver, overingeniør, assisterende direktør og avdelingsdirektør. Her ser vi altså en positiv utvikling.

Kjønn fordelt på ulike stillingsgrupper

Stillingene ved embetet er fordelt på 5 stillingsgrupper. Nedenfor fremkommer kjønnsfordelingen i de ulike stillingsgruppene ved embetet per 31.12.2009:

- **Drift:** 100 % kvinner
- **Kontorstillinger:** 70% kvinner, 30% menn
- **Saksbehandler gruppe I:** 80 % kvinner, 20 % menn
- **Saksbehandler gruppe II:** 44 % kvinner, 56 % menn
- **Lederstillinger:** 27% kvinner, 73 % menn

Vi ser at kvinner er overrepresentert innen driftstillinger, kontorstillinger og saksbehandler I stillinger - altså lavtlønnede stillinger. Det er en del flere menn i saksbehandlergruppe II, samt at mennene er overrepresentert i lederstillinger (fm, ass.fm, avd.dir og ass.dir). Vi har derfor et stykke igjen til den sentrale målsettingen om at ledergruppa skal bestå av 40% kvinner. Det var kun én kunngjort lederstilling i 2009, og denne ble som tidligere nevnt besatt av en mann.

Graviditet, foreldrefravær og andre omsorgsoppgaver

Embetet har det siste året tilsatt flere gravide kvinner i faste stillinger.

Tiltak for å sikre likestilling for de ovennevnte gruppene:

- tilrettelegge for gravide ved behov
- inkluderer ansatte i foreldrefravær i sosiale arrangementer og lignende
- sikrer ansatte som har hatt foreldrefravær gjennomsnittelig lønnsutvikling
- gir permisjoner for ansatte med omsorgsoppgaver så langt det lar seg gjøre
- bistår de ansatte i forhold til informasjon om plikter/rettigheter i NAV-systemet
- tilbyr betalte ammepauser
- 2 uker betalt permisjon for far ifm. fødsel

Det skal i løpet av 2010 utarbeides livsfasepolitikk ved embetet.

Tiltak for å sikre likestilling ifm. arbeidstid

- embetet bruker fortrinnsretten for deltidsansatte i aktuelle stillinger

- tilbyr hele stillinger så langt som mulig
- tilrettelegger arbeidstid så langt det er mulig
- begrenser overtid

Ressursrapportering

Resultatområde	FMOP	Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	
Resultatområde 42	46	46	0
Resultatområde 44	4	4	0
Resultatområde 45	179	179	0
45.1 Tilsyn med ba	54	0	0
Resultatområde 46 og 48	5	5	0
Sum:	234	0	234 0

Justis- og politidepartementet

Resultatområde 51 Siviladministrasjon

51.2 Vergemålsloven

Som det framgår av tabellen, behandlet vi i 2009 fem klagesaker etter vergemålsloven. Tre klager gjaldt oppnevning av hjelpeverge. Av disse ble overformynderiets og tingrettens vedtak stadfestet i to av sakene, mens ett vedtak ble opphevet.

En sak gjaldt lån til hjelpeverge. Lånet ble ikke innvilget av overformynderiets og Fylkesmannen stadfestet vedtaket.

En sak gjaldt godkjenning av et lån overformynderiets allerede hadde innvilget og utbetalt uten å forelegge saken for Fylkesmannen. Lånet ble ikke godkjent av Fylkesmannen.

I tillegg til klagesakene, skrev Fylkesmannen ti brev til overformynderi, kommune, revisjon og bruker.

Fylkesmannen avviklet i mai et to-dagers kurs for overformynderiene i Hedmark og Oppland. Kurset ble holdt i samarbeid med Fylkesmannen i Hedmark og Oppland KS.

I august gjennomførte vi tilsyn med to av kommunene i fylket. Tilsynet avdekket to avvik i den ene kommunen og tre i den andre.

I april deltok Fylkesmannen på et informasjons-/samarbeidsmøte i Lillehammer kommune og i juni på et informasjonsmøte i Sør-Aurdal holdt for vergene/hjelpevergene i kommunen.

Oppgaver etter vergemålsloven

Embeter	Antall saker	Antall tilsyn
FMOP	5	2
Sum	5	2

Resultatområde 52 Borgerrettigheter

52.1 Fri rettshjelp

Fylkesmannen i Oppland har i 2009 betalt ut kr 864 207 til tolker i forbindelse med fri rettshjelp. Dette er en økning på 510 411 kroner fra 2008 da tallet var 353 796. I 2007 ble det betalt ut kr 302 030 til tolker.

Når det gjelder utbetalinger til advokater i forbindelse med fritt rettsråd er ikke økningen like stor. Fylkesmannen har i 2009 betalt ut kr 5 319 286 til advokater. 2 394 304 kroner av dette gikk til advokater i utlendingssaker. Tilsvarende tall i 2008 var kr 5 144 100 (kr 1436915 i utlendingssaker).

Årsaken til denne økningen i tolkeutgifter og honorar til advokater i utlendingssaker, er at Oppland i løpet av det siste året har fått flere nye asylmottak. Totalt er det nå tolv asylmottak i Oppland.

Det er forutsatt at flere saker skal behandles elektronisk. Fylkesmannen har gjennomført kurs for advokater og har dessuten besøkt enkelte advoktkontorer for å gi opplæring. Det har vært en økning i bruk av elektroniske skjemaer i 2009.

Det er ellers rapportert inn kvartalsvis på eget rapporteringsskjema til Statens sivilrettsforvaltning. I tillegg har vi rapportert til FMSF på antall elektroniske saker.

52.3 Navneloven

Det har i 2009 kommet inn to saker, begge er behandlet dette året. Fylkesmannen har ikke omgjort folkeregisterets vedtak i noen av sakene. Det har heller ikke vært saker av prinsipiell karakter. I tillegg har det kommet inn noen søknader om navneendringer som er blitt videresendt til Skatt Øst.

Resultatområde 53 Forebyggende samfunnsikkerhet

53.1 Oversikt over regionale samfunnsikkerhetsutfordringer

Hovedgrunnlaget for oversikt over regionale samfunnsikkerhetsutfordringer har Fylkesmannen, i samarbeid med fylkeskommunen, dokumentert i Regionplan for samfunnsikkerhet og beredskap for 2010 - 2013. I tillegg har Fylkesmannen innhentet og bearbeidet oversikt over regionale risiko- og sårbarhetsområder gjennom:

- kommunerettet virksomhet - utarbeidelse av "kommunebilder"
- beredskapstilsyn i kommunene
- arealplanmøter
- møter med enkeltkommuner i forbindelse med revisjon av overordnet risiko- og sårbarhetsanalyse og/eller i beredskapsråd

Fylkesmannen har i perioden samarbeidet med NVE på plansaker i forbindelse med arealplanmøter i fylkeskommunal regi. Øvrige samarbeidsaktører innenfor risiko- og sårbarhetsutfordringer utgjøres av medlemmene i fylkesberedskapsrådet.

Det har vært gjennomført to møter i fylkesberedskapsrådet i 2009.

Følgende temaer knyttet til risiko- og sårbarhetsforhold har vært diskutert i fylkesberedskapsrådet:

- Skogbrannovervåkning
- Pandemi, herunder Influenza A (H1N1)
- Innføring av nytt lovverk, dvs ny plan- og bygningslov, og ny lov om kommunal beredskapsplikt
- Rasjonering av elektrisk kraft
- Nytt digitalt nødnett
- Regionplan for samfunnsikkerhet og beredskap 2010 - 2013

53.2 Risiko- og sårbarhetsanalyser

Regionplan for samfunnssikkerhet og beredskap for 2010 - 2013 er et resultat av revisjon av foregående plan. Planen inkluderer fylkesROS som inneholder uønskede hendelser med innspill fra kommunene. Regionplanen ble godkjent av fylkestinget i desember 2009.

Kommunene og statlige etater sender i tillegg sine ROS-analyser til Fylkesmannen for lagring og gjennomgang. Disse benyttes ved tilsyn og øvelser.

Fylkesmannen savner retningslinjer for en helhetlig og systematisk rapportering av geofarer fra kommunenivå til sentrale myndigheter og hvilken rolle regional myndighet skal ha? Likeledes savnes det retningslinjer og ikke minst ressurser for en systematisk kartlegging av geofarer på regionalt og kommunalt nivå.

53.3 Arealplanlegging

Fylkesmannen har deltatt fast på fylkets månedlige arealplanmøter for å ivareta samfunnssikkerhet og beredskap i samfunnsplanleggingen. Dette planfora er i forhold til samfunnssikkerhet i plan - det viktigste møtestedet for Fylkesmannen til å fremme klare forventninger og krav direkte til politikere, tiltakshavere og arealplanleggere i forkant av planprosesser. For inneværende har det vært avholdt flere møter med Statens vegvesen i forbindelse med ny E-6.

Fylkesmannen har i perioden vært aktiv i sin pådriverrolle på området beredskapsmessige hensyn i arealplanlegging. I 2009 ble det gjennomført et seminar om ny plan- og bygningslov for kommunene med blant annet tema om samfunnssikkerhet i arealplanleggingen. I tillegg er det gjennomført to beredskapskontaktmøter for alle kommuner, hvor ett av temane var ROS og BIS med hensyn til utredningskrav kommunene må ta hensyn til i arealplanleggingen. Gjennom beredskapstilsyn formidler Fylkesmannen nasjonale retningslinjer og forventninger til kommunene om økt fokus på ROS i forhold til arealplanlegging.

Fylkesmannen har gjennom sin planbehandling av i alt 57 kommuneplaner/ delplaner og 346 reguleringsplaner fremmet innsigelse til tre reguleringsplaner for manglende risiko- og sårbarhetsvurderinger i beslutningsgrunnlaget.

53.4 Veiledning og systematisk gjennomgang og vurdering av kommunene

Fylkesmannen i Oppland har for virksomhetsåret 2009 økt sin kommunerettede aktivitet på samfunnssikkerhetsområdet. Det er gjennomført to kontaktmøter med de beredskapsansvarlige i kommunene, hvor tema har vært beredskapsplanlegging, øvingsplanlegging, arealplanlegging, risiko- og sårbarhetsanalyser, tilsyn mm. I tillegg er det gjennomført to møter med brannsjefene i Oppland, hvor hovedtemaet har vært skogbrannberedskap.

Tilsyn er et viktig virkemiddel i Fylkesmannens veiledningsrolle overfor kommunene. Tilsyn benyttes som døråpner og virkemiddel for kontinuerlig forbedring av kommunens beredskapsarbeid. Tilsyn bør også brukes som en motivasjon for kommunens arbeid med beredskap. Få kommunene til å innse at tilsyn er "hjelp til selvhjelp".

Videre skal også tilsyn benyttes til å kontrollere om kommunene ivaretar sine beredskapsoppdrag iht lover og forskrifter (planverk mm).

Følgende har vært tema under tilsyn i 2009:

- Samfunnssikkerhet og beredskap i planprosesser (kommuneplanen, reguleringsplanen (BIS))
- Kommunens hendelsesbaserte risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS)
- Krisehåndtering
- Personellsikkerhet

Det ble gjennomført 7 tilsyn i 2009:

- Nord-Fron
- Lunner
- Østre Toten

- Gran
- Skjåk
- Etnedal
- Sør-Fron

Gjennomgående mangler det rutiner og systemer i den daglige planlegging og drift vedrørende temaet samfunnssikkerhet og beredskap. Imidlertid er det en bedring å spore i enkelte kommuner. Bevisstheten rundt samfunnssikkerhet er blitt høyere jfr. de ulike ras og flomulykker som har vært i den senere tid.

Resultatområde 54 Beredskapsforberedelser

54.1 Beredskapsplaner innen samfunnssikkerhet

Alle kommuner i Oppland har beredskapsplaner. Disse er oversendt Fylkesmannen og evalueres i forbindelse med tilsyn og øvelser.

Fylkesmannen vurderer øvelser å være det beste verktøy for vedlikehold og utvikling av kommunale beredskaps-/krisepplaner. Fylkesmannen har gjennomført øvelser i fire kommunetrioer - se 54.2

Helse- og sosialavdelingen har tilsyn på beredskapsplanlegging innen helse- og sosialområdet. Beredskapsstaben er pådriver og påser i samarbeid med helse- og sosialavdelingen at beredskapsmessige hensyn ivaretas - se 77.1

54.2 Kommuneøvelser

Fylkesmannen gjennomfører spilløvelser for den kommunale kriseledelsen etter en øvingsmodell, "trio-modellen", utarbeidet av Fylkesmannen i samarbeid med kommunene. Det er plukket ut "faste" kommunetrioer som utgjør, eller er en del av, etablerte kommuneregioner. Disse øver ved at to av kommunene, i samarbeid med Fylkesmannen, planlegger og gjennomfører øvelse for den tredje kommunen. Det gjennomføres øvelser innen de "faste" kommunetrioene hvert annet år.

I 2009 er det gjennomført øvelse i følgende kommunetrioer (kommunen i fet skrift er den som øves)

- Sel, Dovre, **Lesja**
- Skjåk, Vågå, **Lom**
- Sør-Aurdal, Etnedal, **Nord-Aurdal**
- FM, Nordre Land, **Søndre Land**

I tillegg til kommunale planer (scenarieavhengig), har hovedfokuset på øvelsene vært stabsrutiner, samarbeid med politiet, og informasjonshåndtering. Fylkesmannen utarbeider øvingsvurderinger, med bla. oppfølgingspunkter og krav til tilbakemeldinger, etter hver øvelse.

54.3 Regional samordning – øvelse

Å øve Fylkesmannsembetet har vært prioritert i 2009. Det er gjennomført tre øvelser for embetet. En skrivebordsøvelse, en spilløvelse i egen regi og en spilløvelse i regi av DSB.

54.4 Havneberedskap – øvelse

Ikke aktuelt for Fylkesmannen i Oppland

54.5 Samarbeid med Forsvaret – øvelse

Det har ikke vært gjennomført øvelse i samarbeid med Forsvaret i 2009

54.6 Regional samordning

Fylkesmannen inngår i Gudbrandsdal politidistrikts øvingsutvalg som er etablert etter henstilling fra HRS. Utvalget ledes av politiet med medlemmer fra brannvesenet, Sykehus Innlandet HF, Oppland sivilforsvarsdistrikt, FORE, og Fylkesmannen. Utvalget planlegger og gjennomfører øvelser ut fra tiltak gitt i fylkesROS for Oppland. Fylkesmannen kvalitetssikrer øvelsenes grensesnitt mot kommuner, og tilrettelegger for kommunal deltakelse. Det er planlagt for, og gjennomført to øvelser i 2009.

Det forefinnes en avtale mellom kommunene i Oppland ved brannsjefene og lokale flyklubber om skogbrannovervåkning fra fly. Avtalen beskriver økonomiske forhold og beredskapsordning. Gjøvik brannvesen er bakkestasjon og meldingsmottager av tjenesten.

Fylkesberedskapsrådet i Oppland er sammensatt av alle statlige etatssjefer med fylkesmannen som leder. Rådet har fast to møter i året. For temaer som er diskutert, se pkt 53.1.

Fylkesmannen har arrangert en konferanse om informasjonssikkerhet i 2009. Konferansen er en del av Fylkesmannens satsning på beskyttelse av kritisk infrastruktur. Konferansen ble arrangert i samarbeid med NorSIS, KS og Datatilsynet.

Fritaksordningen med fremmøte i Forsvaret ved mobilisering er en ordning som skal sørge for å ivareta Totalforsvarets beredskap ved mobilisering. Ordningen bunner ut i et register over personer som på bakgrunn av sin stilling, funksjon eller verv er fritatt for eller gitt utsettelse med fremmøte i Forsvaret. Forutsetningen for at personene fritas for tjeneste i Forsvaret er at stillingen har en nøkkelfunksjon i samfunnet, hva angår beredskap og mobilisering.

Fylkesmannen som rapporterende ledd i ordningen, sender hvert år ut søknadsskjema til ulike krigstidsoppsetninger. Oversiktsliste over søknadene blir formidlet til Vernepliktsverket ved kryptering/CD. I fritaksordningen for vårt fylke er ca. 200 personer registrert. Av disse ble 13 personer nyinnmeldt i 2009 for fritaksordningen som gjelder for 2010.

54.8 Felles digitalt nødnett

Det har vært avholdt ett møte med Direktoratet for nødkommunikasjon (DNK) i 2009 for å forberede innføring av digitalt nødnett i Oppland.

Resultatområde 55 Regional og kommunal krisehåndtering

55.1 Organisering for krisehåndtering

Beredskapsansvaret er hos Fylkesmannen i Oppland delegert til fylkesberedskapssjefen. Fylkesberedskapssjefen har en egen stab som er organisert direkte under fylkesmannen, og består av fire årsverk.

Krisestaben hos Fylkesmannen i Oppland ledes av fylkesmannen, støttet av assisterende fylkesmann, fylkesberedskapssjef og informasjonssjef. Ved behov innkalles nødvendig personell fra embetet for øvrig, sammen med representanter fra fylkesberedskapsrådet.

Fylkesmannen i Oppland har en krisehåndteringsplan som ble revidert i 2009.

I forhold til kommunene gjennomfører Fylkesmannen jevnlig øvelser, tilsyn og veiledning. Kommunenes planer og organisering blir gjennomgått og kommentert i forbindelse med denne aktiviteten.

Fylkesmannen ivaretar driften av det graderte sambandet iht. til gjeldende lover og forskrifter.

55.2 Krisehåndtering

Fylkesmannen har videreformidlet varsler fra sentrale myndigheter ut fra risikovurderinger basert på varselets innhold.

Håndtering av Influenza A (H1N1) har hatt fokus siden april 2009. Dette har vært håndtert i tråd med kriseplanen, og det har vært holdt jevnlig møter i krisestaben.

55.3 Evaluering

Fylkesmannen har gjort en evaluering av tiltak og rapportering i forbindelse med influensapandemien i 2009 i samarbeid med kommunene. Evalueringen ble foretatt i løpet av pandemihåndteringen høsten 2009.

Ressursrapportering

Fylkesmannens beredskapsstab har ansvaret for resultatområdene 53, 54 og 55. Beredskapsstaben har fire årsverk.

Beredskapsstaben har i tillegg innhentet ressurser fra informasjonssjef på ti ukeverk og fra landbruksavdelingen på ett ukeverk.

Fylkesmannen har brukt 14 ukeverk til løsning av resultatområde 53.3. Disse er ført under resultatområde 06 i henhold til avtale mellom FAD, KRD og MD.

Beredskapsavdelingen samarbeider med Helse og sosialavdelingen og Helsetilsynet. All beredskapsoppfølging mot helselovgivning er rapportert under resultatområde 77.1.

Resultatområde	FMOP	Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	
Resultatområde 51	16	16	0
51.2 Vergemålslove	12	0	0
Resultatområde 52	76	76	0
52.1 Fri rettshjel	74	0	0
Resultatområde 53	58	58	0
Resultatområde 54	67	67	0
Resultatområde 55	51	51	0
Sum:	268	0	268
			0

Kommunal- og regionaldepartementet

Resultatområde 61 Samordning, omstilling og fornying i kommunene

61.1 Kommunerettet samordning

Det vises til kap 2.1.

61.2 Omstilling og fornying i kommunene

Det vises til beskrivelse under pkt 2.1.

61.3 Samordning av statlig tilsyn

Fylkesmannen i Oppland har etablert et eget Tilsynsforum som møtes fire ganger i året. I Tilsynsforum i Oppland deltar følgende: Mattilsynet, Arbeidstilsynet og Statens Helsetilsyn Oppland. I tillegg har UDI og IMDI

observatørstatus. Fra fylkesmannsembetet møter leder for oppvekst- og utdanningsavdelingen, miljøvern- og utdanningsavdelingen, landbruksavdelingen, fylkesberedskapssjefen og leder for juridisk avdeling i tillegg til embetsledelsen. Rådmennenes arbeidsutvalg er oppnevnt som referansegruppe for arbeidet i Tilsynsforum.

Det utarbeides en samordnet tilsynsplan som oppdateres to ganger i året (1. april og 1. oktober). Tilsynsplanen distribueres via Fylkesmannens- og de øvrige tilsynsetatenes hjemmesider. Det er videre utarbeidet felles rutiner for håndtering av pålegg til kommunene som skal samordnes via Fylkesmannen.

Resultatområde 62 Kommuneøkonomi

62.1 Kontroll og godkjenning etter økonomibestemmelsene i kommuneloven

I løpet av 2009 ble kommunenes vedtak om årsregnskap for 2008, årsbudsjett for 2009 og vedtatte økonomiplaner for perioden 2009-2012 kontrollert i forhold til Register om betinget kontroll (ROBEK). Gjennomgangen i 2009 ga ikke grunnlag for innmeldinger. Ettersom ingen av kommunene i Oppland var registrert her ved inngangen til 2009, var antallet ROBEK-kommuner i fylket 0 gjennom hele året.

Fylkesmannen har i 2009 ikke gjennomført lovlighetskontroll av vedtak om årsbudsjett eller økonomiplan i noen kommuner i fylket på eget initiativ. Dette året er det behandlet en lovlighetsklage etter kommuneloven § 59. Dette var en klage fra et mindretall i et kommunestyre knyttet til årsbudsjettet og vedtak der om flytting av skoleklasser. Fylkesmannen fant ikke feil ved vedtaket, og fant følgelig ikke grunn til å kjenne det ugyldig.

Det er ikke rapportert spesielt til Kommunaldepartementet om oppfølging av ROBEK-kommuner i 2009 fordi Oppland ikke har hatt kommuner i dette registeret i år.

Fylkesmannen har ikke behandlet vedtak om låneopptak fra kommuner i 2009. Tre vedtak om låneopptak fra interkommunale selskaper (organisert etter lov om interkommunale selskaper) er behandlet og godkjent.

Når det gjelder garantivedtak behandlet Fylkesmannen i 2009 fem saker. Alle ble godkjent.

62.2 Økonomiforvaltning – veiledning

Det har ikke vært kommuner i ROBEK-registret i Oppland i 2009. Fylkesmannen har imidlertid gitt en vurdering og analyse av den finansielle stillingen i alle kommunene i fylket. Dette er gjort tilknyttet arbeidet med Kommunebilder som omfatter alle 26 kommuner. Kommunebildene er presentert regionvis for administrativ og politisk ledelse i kommunene. I tillegg er både dokumentene og presentasjonen lagt ut på Fylkesmannens hjemmeside.

Fylkesmannen har veiledet og informert om regelverk og endringer av regelverk på økonomiområdet. På de nevnte regionvise møtene med kommunene er det spesielt blitt orientert om ny forskrift om kommuners finansforvaltning som trer i kraft i 2010 og ROBEK-bestemmelsene. Finansforvaltningen i kommunene er så langt Fylkesmannen kjenner til, forsvarlig ivaretatt av kommunene i fylket.

Fylkesmannen har prioritert ressurser til veiledning tilknyttet KOSTRA i 2009. Dette gjelder både rapportering og bruk av KOSTRA-data. Kommunene har fått kontaktpersoner hos Fylkesmannen tilknyttet de ulike rapporteringsskjemaene. Fylkesmannen har også fulgt opp kommuner med sen rapportering spesielt for å bidra til at KOSTRA-databasen for Opplands del blir mest mulig komplett.

Når det gjelder bruk av KOSTRA-data, vises det til arbeidet med regionvise Kommunebilder. Dette arbeidet ble startet opp i 2005 og har senere blitt videreutviklet. Bruk av KOSTRA-data spiller en sentral rolle i disse bildene. Fra kommunene er det gitt positive tilbakemeldinger på nytteverdien av Kommunebildene.

Fra embetets side har det vært gitt veiledning og blitt informert om kommuneproposisjonen, kommuneopplegget i statsbudsjettet og om inntektssystemet. Fylkesmannen arrangerte selv en samling for kommunene om bl.a. kommuneproposisjonen den 26. mai 2009 med statsråden som en av innlederne. Fylkesmannen i Oppland har brukt hjemmesida aktivt som informasjonskanal på dette området.

Fylkesmannen har fordelt en restpott av skjønnsmidler for 2009, og fordelt mesteparten av skjønnsrammen for

2010. Fylkesmannens ulike fagenheter har vært involvert i arbeidet. Restpotten av 2009-rammen utgjorde 9,05 mill. kroner og ble fordelt til fornyingstiltak. For 2010 har Fylkesmannen holdt igjen 9,85 mill. kroner av skjønnpotten til fornyingsprosjekter.

Utviklings- og omstillingsprosjekter finansiert gjennom skjønnsmidler i 2008 ble rapportert i henhold til bestillingen i elektronisk skjema på fm-nett i 2009.

Fylkesmannen har fulgt opp departementets forespørsler tilknyttet vårt arbeid med kommuneøkonomi innenfor de angitte frister.

Det er innhentet statusrapporter fra kommunene om bruk av vedlikeholdstilskuddet sommeren 2009 i tråd med departementets forespørsel. Dataene er videresendt departementet.

Resultatområde 63 Kommunalrett og valg

63.1 Kommunalrett

Fylkesmannen hadde kontakt med flere kommuner for å sikre at kommunene sørget for å få kontrollutvalgene riktig sammensatt. Det ble imidlertid ikke nødvendig å gjennomføre formell lovlighetskontroll for å sikre lovmessig sammensetning av kontrollutvalgene i noen kommuner, jf. KRDs brev av 4. juli 2008.

Lovlighetskontroll

Embeter	Saker om lovlighetskontroll etter klage som det er truffet vedtak i			Lovlighetskontroll initiert av fylkesmannen			Vedr. habilitet	Vedr. lukking av møter
	Antall saker	Antall opprettholdt	Antall ulovelig	Antall saker	Antall opprettholdt	Antall ulovelig		
FMOP	1	1	0	0			0	0
Sum	1	1	0	0	0	0		

63.2 Valg

Det ble avholdt to veiledningskonferanser i 2009, en på våren og en rett før stortings- og sametingsvalget. Samtlige av de 26 kommunene i fylket var representert på en av, eller begge konferansene.

Fylkesmannen hadde beredskap valgdagen og mottok noen spørsmål fra kommunene.

Resultatområde 64 Forvaltningsloven og offentleglova i forhold til kommunesektoren

I 2009 ble det behandlet fire klager på avslag på krav om innsyn etter offentleglova § 32, og en klagesak om innsyn etter forvaltningsloven § 21 annet ledd (partsinnsyn)

Resultatområde 65 Kommuneinndeling og interkommunalt samarbeid

65.1 Kommuneinndeling

Fylkesmannen har ikke behandlet nye inndelingssaker i 2009. Det er imidlertid gjennomført høring for andre gang i en sak om kommunegrensen i en innsjø, og vi mottok en sak som gjelder overføring av en privat skogteig fra en kommune til en annen.

65.2 Interkommunalt samarbeid

Det er betydelig interkommunalt samarbeid i fylket. Alle tilgjengelige samarbeidsformer er i bruk. Når det gjelder den nye vertskommunemodellen, har Fylkesmannen mottatt orienteringer om ni slike samarbeid, slik kommuneloven § 28e nr. 4 fastsetter. Det antas imidlertid at det kan være noe underrapportering her, og det ble derfor minnet om plikten til å rapportere til Fylkesmannen på regionkonferansene som ble avholdt mot slutten av året.

Resultatområde 66. Bolig- og bygningsrett

66.1 Byggesaker

Rapporteringen er fulgt opp tertialvis på: <http://rapportering.fylkesmannen.no/>.

Det kan likevel nevnes at Fylkesmannen har behandlet 121 klagesaker etter plan- og bygningsloven. I 21 av disse sakene fikk klager medhold i sin klage. Det er en betydelig økning i antall saker som ligger til behandling ved utgangen av 2009 i forhold til ved utgangen av 2008.

66.2 Saker om ekspropriasjon

Fylkesmannen har behandlet to saker der vi har stadfestet kommunens vedtak om samtykke til ekspropriasjon for gjennomføring av reguleringsplan.

Det er også behandlet en sak hvor det er gitt samtykke til forhåndstiltredelse etter areigningsloven § 25 i forbindelse med gjennomføring av reguleringsplan.

Fylkesmannen hadde ingen saker til behandling ved utløpet av 2009.

66.3 Klage etter eierseksjonsloven

Vi har ikke hatt saker til behandling i 2009.

Klage etter eierseksjonsloven - antall

Embeter	Antall klager	Tatt til følge	Ikke tatt til følge	lovbestemmelser er vurdert under klagebehandlingen
FMOP	0	0	0	
Sum	0	0		

66.4 Klage på kommunalt vedtak om forkjøpsrett av leiegård

Klage på kommunalt vedtak om forkjøpsrett av leiegård - antall

Embeter	Antall klager	Tatt til følge	Ikke tatt til følge	lovbestemmelser er vurdert under klagebehandlingen
FMOP	0			
Sum	0	0		

Ressursrapportering

Resultatområde	FMOP	Sum
Resultatområde 61, 63, 64 og 65	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
109	109	0

Resultatområde 62	36	36	0	
Resultatområde 66.	112	112	0	
Sum:	257	0	257	0

Arbeids- og inkluderingsdepartementet

Resultatområde 73 Levekår og sosiale tjenester

73.1 Lov om sosiale tjenester

Det er utfylt fullstendig rapporteringsskjema til Statens helsetilsyn pr. 20. januar, samt at antall saker og saksbehandlingstid er lagt inn i sysam.

Totalt behandlede saker i 2009 var 172. Sakene fordelte seg slik: 28 saker etter kap. fire, 138 saker etter kap. 5, to saker etter kap. 5a og fire saker etter andre bestemmelser i sosialtjenesteloven.

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid er under to måneder. 25 saker hadde lenger saksbehandlingstid enn tre måneder. Dette er noe over 90% som er resultatkravet.

73.2 Arbeids- og velferdsforvaltningen og sosiale tjenester -formidlingstiltak og kompetanseutvikling

Helse- og sosialavdelingen har sekretæransvar i NAV forum Oppland, regional samarbeidsarena mellom KS, Fylkesmannen og NAV Oppland. Det var fire møter i 2009. NAV forum Oppland stod også som arrangør for en vellykket fellessamling for 550 NAV- ansatte i desember. Alle kommunene i Oppland hadde da etablert NAV-kontor.

I forbindelse med opplæring i forkant av etableringen av nye NAV-kontor, frikjøpte helse- og sosialavdelingen tre kommunale veiledere i tilsammen 50% stilling for å bidra med kommunale erfaringer inn i NAVs kompetansepakke.

Sammen med NAV Oppland og Senter for livslang læring på Høgskolen i Lillehammer er det avsluttet et etterutdanningstilbud tilsvarende 30 studiepoeng for 25 veiledere i NAV. Studiet har fått gode tilbakemeldinger blant annet i forhold til endrede arbeidsmåter. Videreføring av dette studiet er ett av ni samarbeidsområder mellom Fylkesmannen og NAV Oppland i 2010.

Helse- og sosialavdelingen besøkte i 2009 fem kommuner/NAV-kontor for å sette fokus på samarbeid mellom tjenester i og utenfor NAV, boligsosialt arbeid, barnefattigdom, tjenester i forhold til rusmisbrukere og psykisk helsearbeid.

Kommunebesøkene nevnt ovenfor viste at kommunene har store utfordringer i forhold til boligtildeling og oppfølging i bolig, at NAV-etableringen flere steder har gått ut over samarbeidet mellom psykisk helsearbeid og tjenester i forhold til rusmiddelmisbrukere, og at det var for lite felles fokus på barn av foreldre som har økonomiske problemer og sosiale og helsemessige plager.

Klagesaksbehandlingen kan tyde på at det har vært en utvikling i retning mangel på individuell vurdering og ulik behandling av søknader om nødhjelp. NAV forum har tilskrevet kommunene i forbindelse med dette.

Juridisk avdeling har arrangert saksbehandlingskurs i en av regionene i samarbeid med NAV fylke, og kurs i forhold til Kvalifiseringsprogrammet (KVP) i en annen region i samarbeid med KVP-prosjektet.

Fylkesmannen har vektlagt samhandling mellom tjenester i løpende rådgivning og ved utforming av kompetansetiltak. Blant annet er det gjennomført to fagdager der både de som arbeider med Kvalifiseringsprogrammet (KVP) og fagpersoner i samarbeidende kommunale tjenester ble invitert. Fagdagene skal følges opp i faglige nettverk lokalt av veilederne i KVP-prosjektet.

73.3 Kvalifiseringsprogrammet

Det er lagt stor vekt på bruk av kompetanseveiledere i opplærings- og oppfølgingsarbeid på de lokale NAV-kontorene, og tilskudd til slike veiledere tilsvarer ressurser godt over to årsverk. Det vises ellers til løpende resultatrapportering på området.

73.4 Økonomisk rådgivning

Det er gitt økonomiske midler til fire faglige fora for økonomisk rådgivning, og alle kommuner i fylket er nå invitert inn i denne typen nettverk.

I samarbeid med Fylkesmannen i Hedmark ble det gjennomført tre kurs i 2009. I mai ble det avviklet et to-dagers kurs for gjeldsrådgiverne i de to fylkene. Fylkesmennene samarbeidet med KS-Oppland.

I oktober arrangerte Fylkesmennene et dagskurs for ansatte ved rusinstitusjonene, sykehusene og fengslene i de to fylkene som i sitt daglige arbeid har behov for kunnskap om gjeldsordningsloven for bedre å kunne yte service overfor sitt klientell. Tilsvarende kurs ble arrangert i november for ansatte på NAV-kontorene i fylkene.

73.5 Boligsosialt arbeid

Sammen med KS ble det i begynnelsen av året arrangert en fagdag for kommunene for å formidle gode erfaringer fra avsluttede prosjekter i boligsosialt arbeid, brukersynspunkter og evalueringer knyttet til resultatmålene i "På vei til egen bolig". Forebygging av bostedsløshet var også tema ved fem kommunebesøk våren 2009, se resultatområde 73.2.

I samarbeid med psykisk helse har boligsosialt arbeid vært ett av flere tema på to møter i kliniske samarbeidsutvalg, dvs. møter mellom DistriktsPsykiatriske Senter og kommunene. Informasjon om samarbeidsavtaler mellom kommunene og fengslene har blitt gitt blant annet via Fylkesmannens hjemmesider.

På vegne av NAV/NDU har Helse- og sosialavdelingen forvaltet tilskudd til boligsosialt arbeid, og det ble i 2009 gitt tilskudd til seks kommuner med tilsammen kr 2.475.000. Kommuner som også fikk tilskudd i 2008 ble invitert til nettverkssamling på Røros i mars sammen med prosjekter på rusområdet, jf. resultatområde 88.2.

NAV-lederne ble orientert om mulighetene for å søke prosjektmidler i forhold til rus og boligsosialt arbeid i 2010 på ledermøter høsten 2009. I etterkant ble det arrangert en bredere søkerkonferanse der både ledere og fagpersoner i kommunene ble invitert inn.

Resultatområde 78 Innvandring og integrering

78.1 Statsborgersaker

Statsborgerseremonier

Embeter	Antall seremonier	Prosent nye statsborgere som har deltatt
FMOP	1	18
Sum	1	

78.2 Bosetting av flyktninger

Fylkesmannen har bidratt i forhold til å få de største kommunene i fylket med i Husbankens 4-årige programarbeid: "Boligsosialt utviklingsprogram". Programmet skal bidra til et bedre tilbud for vanskeligstilte på

boligmarkedet, slik dette blir definert av kommunen. For bosatte flyktninger som har problemer med å komme inn på arbeidsmarkedet, har vi forsøkt å formidle gode erfaringer med Kvalifiseringsprogrammet.

78.3 Introduksjonsordning for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven)

Det har innkommet sju saker i 2009. Fem saker er ferdigbehandlet.

Sak 1: Gjelder en kvinne som ble bosatt i kommunen pga. familiejenforening.

Fylkesmannen opprettholdt kommunens avslag om fortsatt deltakelse etter to år i introduksjonsprogrammet.

Sak 2: Kvinne fikk avslag fra kommunen fordi hun var sekundærbosatt der. Fylkesmannen avviste klagen fordi hun etter introduksjonsloven § 3 verken hadde rett eller plikt til å delta i programmet og lovgiver har begrenset denne gruppens klageadgang, jf. introduksjonsloven § 21.

Sak 3: Gjelder en kvinne som ble permittert fra programmet på grunn av stort fravær. Fylkesmannen opprettholdt kommunens vedtak.

Sak 4: Kommunen vedtok å stanse introduksjonsordningen for en mann fordi permisjons- og fraværsreglementet ikke ble fulgt. Fylkesmannen stadfestet kommunens vedtak.

Sak 5: Kommunen avslo fortsatt deltakelse i programmet for en mann etter to års deltakelse. Fylkesmannen opprettholdt kommunens vedtak.

78.4 Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere og norskopplæring for asylsøkere

Rapporteringskrav på dette resultatområdet er gitt i oppdragsbrev fra IMDi. Særrapportering er foretatt i henhold til retningslinjene i oppdragsbrevet, og oversendt IMDi per e-post.

Ressursrapportering

Resultatområde	FMOP	Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	
Resultatområde 73	205	205	0
73.3 Kvalifisering	49	0	0
Resultatområde 78	19	19	0
Resultatområde 79		0	0
Sum:	224	0	224
			0

Helse- og omsorgsdepartementet

Resultatområde 75 Habilitering og rehabilitering

75.1 Habilitering og rehabilitering – nasjonal strategi

Fylkesmannen i Oppland har i 2009 forespurt alle kommuner i Oppland om deres status og egen vurdering av hvordan de sikrer de pålegg og føringer som gjelder for individuell plan og koordinerende enhet for habiliterings-

og rehabiliteringstilbudet i kommunen .

Alle 26 kommuner i Oppland melder at de har definert systemansvar for individuell plan i kommunene, men at det i varierende grad sikres samhandling på tvers gjennom sektorovergrepene prosedyrer i kommunenes kvalitetssystem.

Når det gjelder koordinerende enhet for habiliterings- og rehabiliteringstjenester er det også variasjoner iht. hvor langt kommunene er kommet i arbeidet. Alle kommuner har definert en slik enhet, men det er store variasjoner i hvordan kommunene har forankret denne, hvor synlig og tilgjengelig den er og hvordan den fungerer i samhandling med samarbeidspartnere, herunder spesialisthelsetjenesten. Fylkesmannen i Oppland bistår kommunene enkeltvis med råd og veiledning i forhold til kvalitetsutvikling og forbedring av dette.

75.3 Unge personer med nedsatt funksjonsevne i alders og sykehjem

Av de kommunene i Oppland som har registrert personer under 50 år i sykehjem, er det i de fleste kommuner gjort en vurdering av boform, og det er utarbeidet Individuell plan. Det forekommer også at sykehjem benyttes som midlertidig tilbud. Dette er da i all hovedsak kortvarige opphold i påvente av at annet egnet botilbud blir gitt.

Gjøvik, Gausdal, Vestre Toten har en person under 50 år. Østre Toten har to personer, Gran oppgir to personer hvorav det vurderes en annen boform for en. Ringebru har fire personer under 50 år.

Fire kommuner oppgir feilregistreringer på en person hver.

Antall innrapporterte personer avviker noe fra foregående år, årsaken kan være ulik tolkning av oppdraget i denne registreringen hos den enkelte kommune. Det er mulig at noen kommuner kun rapporterer på beboere i alders- og sykehjem, og ikke tar med boform med heldøgns omsorg og pleie i innrapporteringen til Fylkesmannen.

Resultatområde 76 Kvalitet og samhandling

76.1 Samarbeid mellom 1. og 2. linjetjenesten

I mai-juni 2008 gjennomførte Helsetilsynet i Oppland et områdeovervåkingsprosjekt, der vi registrerte informasjonsutvekslingen mellom fire avdelinger i Sykehuset Innlandet HF (Gjøvik og Lillehammer) og syv kommuner. Hensikten var å undersøke hvilke informasjonskanaler som ble brukt i forberedelse av utskrivning, samt å se på hvor mye tid til forberedelse kommunene fikk og om nødvendig informasjon (epikrise mm) forelå ved mottak i kommunene.

Endelig rapport ble ferdigstillt i mars 2009. Resultatene fra prosjektet viser at bl.a. at:

- I to av tre tilfeller får kommunen vite om utskrivelse mindre enn 6 timer før pasienten kommer.
- Den informasjonen som følger pasienten, herunder epikriser, journal, instruksjoner m.v., er variabel.
- Sykehuset Innlandet HF Gjøvik sender epikrise i forbindelse med utskrivningen i dobbelt så mange tilfeller som Sykehuset Innlandet HF Lillehammer.

Resultatene fra prosjektet er presentert i egen rapport og gjennomgått på Samhandlingskonferansen som ble arrangert av Fylkesmannen i Oppland i april 2009. Potensialer for samhandling og utvikling av konkrete samarbeidsprosjekter var også tema i konferansen.

Alle kommuner i Oppland har basisavtale med Sykehuset Innlandet HF, og KS Hedmark og Oppland har samarbeidsavtale med Sykehuset Innlandet HF sentralt.

Områdeovervåkingsprosjektet vil bli fulgt opp i 2010.

76.2 Individuell plan

I forbindelse med arbeidet med etablering av NAV-kontor i samarbeid med NAV Oppland og ”prosjekt kvalifiseringsprogrammet” har fylkesprosjektet satt fokus på individuell plan. Det er arbeidet med prosedyrer og

valg av verktøy for brukere som har rett til individuell plan.

Kartlegging viser at alle kommunene har definert systemansvar i sin kommune, men det er i ulik grad implementert. Fylkesmannen vil fortsatt ha fokus på dette området.

76.3 Nasjonal strategi for kvalitetsforbedring i sosial- og helsetjenesten

Det er gitt løpende veiledning til kommunene der kvalitetsforbedring har vært tema. Fylkesmannen har avholdt kurs og konferanser, og har hatt oppfølging med enkeltkommuner i form av møter og/eller oppfølging av saksforbedringsrutiner. Forøvrig jobbes det med disse resultatkravene innenfor andre embetsoppdrag, herunder blant annet pasientrettighetsloven kap. 4A, sosialtjenesteloven kap. 4A og systemrevisjoner.

Kvalitetsarbeidet i NAV ble gjennomført ved at det ble laget eget opplæringstiltak for å styrke bruker og utøver (veileder). Det ble gitt tilbud om opplæringstiltaket til de lokale og regionale NAVkontorene, hvorav de fleste kontorene deltok på samlingene.

76.5 Felles digitalt nødnett

Ingen aktivitet i Oppland 2009 utover overvåkende virksomhet.

Resultatområde 77 Andre oppdrag

77.1 Helsemessig og sosial beredskap

Gjennom pandemisituasjonen i høst har alle kommunene fått oppdatert sine beredskapsplaner samtidig som planene har blitt iverksatt i praksis. Kommunene har løst utfordringene i forhold til pandemisk influensa på en utmerket måte.

77.2 Fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt

Fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMOP	22	1
Sum	22	

77.3 Særfradrag

Særfradrag for utgifter til behandling utenfor den offentlige helsetjenesten. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid.

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMOP	39	10
Sum	39	

77.4 Førerkortsaker

Fylkesmannen i Oppland har behandlet totalt 605 saker i 2009. Av dette utgjør bl.a. 309 søknader om dispensasjon fra førerkortforskriften. Av disse ble 24 søknader avslått. 205 saker har vært oversendt Politiet med anmodning om inndragning av førerkort. Det har vært fremsatt ni klager på vedtak fattet av Fylkesmannen i Oppland. I tre av disse har klager fått medhold og vedtaket har blitt omgjort i Helsedirektoratet.

Det ble i 2009 satt spesielt fokus på legers meldeplikt til Fylkesmannen. Det er bl.a. holdt foredrag for fastleger og leger i sykehus om dette. Det ble i 2009 utført tilsyn som systemrevisjon ved to divisjoner i Sykehuset Innlandet HF med legers meldeplikt som tema.

Førerkort. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMOP	605	20
Sum	605	

77.5 Pasientjournaler

Pasientjournaler. Antall saker.

Embeter	Antall
FMOP	0
Sum	0

77.7 Helse- og omsorgsmelding (tidligere Helse og sosialmelding)

Avdelingen lagde en egen elektronisk Helse- og sosialmelding for året 2008 som ble lagt ut på vår hjemmeside våren 2009.

77.8 Rettssikkerhet ved ytelse av helsehjelp med hjemmel i Pasientrettighetsloven kap. 4A

Det er gjennomført opplæring av helsetjenesten i pasientrettighetsloven kapittel 4A. Opplæringen er gitt gjennom utadrettet virksomhet i kommunene, foredrag, møter, brev og uttalelser, samt gjennom saksbehandlingen av innkomne vedtak. Eksempler på hva som er gjennomført:

Foredrag for Fagforbundet/KS, undervisning og veiledning for ledere og ansatte ved Ringebu sykeheim.

Foredrag om pasientrettighetsloven kapittel 4A på to turnusseminar for medisinstudenter og fysioterapistudenter på Lillehammer. Det er også gitt gjennomgang av regelverket for ansatte innen psykiatritjenesten i flere kommuner.

Det er gitt foredrag for kommuneleger i forbindelse med et dagsseminar hos Fylkesmannen.

Fylkesmannen i Oppland har arrangert konferanse sammen Fylkesmannen i Hedmark og NAKU (Norsk kompetansesenter for utviklingshemmede). Målgruppen var ledere og andre som jobber i tilrettelagte tjenester.

I desember ble det avholdt et halvdagsseminar for ansatte i pleie og omsorgstjenesten i Østre Toten med foredrag og refleksjonsgrupper. Ansatte i Habiliteringstjenesten i Oppland er også gitt veiledning i problemområder som berører grensegangen mellom sostjl. 4A og pasrl. kap. 4A.

Det er avholdt møte mellom undervisningssykehjemmet Haugtun og Fylkesmannen i Oppland for å danne et samarbeidsprosjekt rundt pasientrettighetsloven kapittel 4A. Det er også avholdt møte mellom Fylkestannlegen og Fylkesmannen i Oppland.

Resultatområde 83 Folkehelsearbeid

83.1 Folkehelsearbeid generelt

I Oppland har Fylkesmannen og fylkeskommunen partnerskap i folkehelse.

Totalt fjorten kommuner er folkehelsepartnere, og en region (Valdres). I tillegg er det også etablert partnerskap til flere frivillige organisasjoner og i høst ble det også undertegnet et partnerskap med Sykehuset Innlandet HF.

Satsningsområdene i 2009 har vært; Helse i Plan, Fysiotek og Fysiotek aktiv, Ernæring og fysisk aktivitet, Rusforebyggende arbeid, Tobakksforebyggende arbeid, Psykisk helse, Helsefremmende arbeidsplasser, Helsefremmende videregående skoler.

Folkehelsearbeid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMOP		
Sum	0	

83.2 Miljørettet helsevern

Gjennom deltagelse i planteam og helse i plan inngår miljørettet helsevern som et sentralt folkehelse tema. I forbindelse med planuttalelser fokuseres det på kommunenes forpliktelser, jf. kommunehelsetjenesteloven kap. 4a om miljørettet helsevern. Dette er spesielt knyttet til saker som omhandler bomiljøets betydning for befolkningens helse.

83.3 Ernæring, fysisk aktivitet og tobakk

Drift av ressursgrupper

Fylkesmannen har i samarbeid med fylkeskommunen for året 2009 valgt å nedtone drift av ressursgrupper i og med at folkehelsearbeidet er godt innarbeidet i kommunal virksomhet. I tillegg fungerer samarbeid med relevante organisasjoner og institusjoner på områdene ernæring, fysisk aktivitet og tobakk bra. Det konstateres høy aktivitet i folkehelsearbeidet i fylket, spesielt med tanke på lovfesting av folkehelsearbeidet, samhandlingsreform etc. I denne forbindelse har erfaringer med drift av ressursgrupper vist seg noe varierende.

Ernæring

Bra Mat: I samarbeid med Nasjonalforeningen, kommunale folkehelsekoordinatorer og fysiotek, har det for året 2009 vært gjennomført ni kurs. I tillegg har Nasjonalforeningen gjort en viktig jobb med å følge opp/rekruttere lokale kursledere.

Fiskesprell: Gjennom eksportutvalget for fisk har Fylkesmannen iverksatt to kurs rettet mot barnehageansatte. Det har vært god geografisk spredning og flere barnehager har igangsatt spennende kostholdsendringer med økt fokus på fisk, frukt og grønt i barnehagehverdagen.

Fysisk aktivitet

FYSAK: I Oppland er 25 av 26 kommuner FYSAK-kommuner. Det ble på slutten av året 2009 ansatt en egen koordinator for dette arbeidet som vil følge opp arbeidet rundt om i kommunene.

Idrett i skolen: Prosjektet er flerårig og drives i Lillehammerregionen som omfatter kommunene Øyer, Gausdal og Lillehammer. Fylkesmannen sitter i styringsgruppa. Det er regionrådet som er ansvarlig for driften og midler er blant annet bevilget gjennom idrettsforbundet. Her legges det til rette for enkel, daglig fysisk aktivitet med siktemål å skape mestringfølelse hos alle elevgrupper.

Treningskontakter: Treningskontaktmodellen i Oppland er initiert av folkehelseprogrammet. Målet er å bygge en treningskontaktmodell for å stimulere frivillige lag og foreninger til å kunne bistå med lavterskeltilbud i fysiotekene. Det har i 2009 vært gjennomført syv treningskontaktkurs der Øverby helsesportsenter har hatt hovedansvaret. Valdresregionen har markert seg spesielt aktiv på området, og Valdres videregående skole har gjennom ungt entreprenørskap bygget opp et spennende tilbud som bidrar til likemannsoppfølging.

Tobakk

Verdens Tobakksfrie dag: Tema var en tobakksfri barndom. Det ble samarbeidet med NSF, landsgruppa av helsesøstre i Oppland når det gjaldt lokale markeringer på kommunenes helsestasjoner. Nasjonalforeningen en sentral samarbeidspart og organisator hvert år slik at gerbera ble fraktet rundt til lokale helselag i hele fylket. Lillehammer Sykehus ønsket å markere seg som røykfri arbeidsplass, og hadde en markering på sykehuset. I tillegg fikk Norges Astma- og allergiforbund, v/ Oppland fylkeslag, tildelt et mindre beløp til en lokal markering. Tannhelsetjenesten i fylket bidro aktivt til markeringen på lokale tannklinikker. Flere videregående skoler i fylket arrangerer også markeringer i tilknytning til VTD hvert år.

Røykesluttkurs: Nasjonalforeningen for folkehelsen har ansvar for å annonsere og gjennomføre røykesluttkurs i fylket. Alle planlagte kurs annonseres i fylkets aviser i et fellesoppslag. Totalt er det gjennomført fem kurs i år, derav tre oppdragskurs. Det registreres en økning på sistnevnte kurs i fylket, og innebærer at Nasjonalforeningen avtaler direkte med en virksomhet om å arrangere egne kurs for virksomhetens ansatte.

Røykesluttinstruktører: Det ble arrangert et kurslederkurs for nye røykesluttinstruktører i høst i regi av Nasjonalforeningen for folkehelsen i samarbeid med Fylkesmannen. I tilknytning til dette ble det arrangert en egen fagdag for SLT Gjøvik og omland (Totenkommunene). Målgruppen var fagpersoner som jobber direkte med ungdom, og hensikten var opplæring i endringsfokuseret rådgivning. Gjennom denne metodikken kan man bistå ungdommen i å endre uhenksomme levevaner, spesielt i forhold til rus og tobakk.

FRI: Folkehelserådgiver hos Fylkesmannen samarbeider her med Oppvekst- og utdanningsavdelingen når det gjelder å markedsføre/rekruttere nye ungdomsskoler i programmet. I tillegg samarbeides det med rusrådgiver om å implementere FRI i det generelt rusforebyggende arbeidet. Videre har det vært drøftet et videre samarbeid med Vestoppland politidistrikt i dette arbeidet. Ca. 68 % av ungdomsskolene i Oppland deltar i undervisningsopplegget, dog registreres en fallende påmeldingsprosent fra 8. klassene.

83.4 Forebygging av osteoporose og osteoporotiske brudd

Må ses i sammenheng med innsatsen på det øvrige folkehelsearbeidet.

83.5 Forebygging av uønsket svangerskap og abort

Fylkesmannen har hatt ansvar for å administrere tilskudd på området. Et par av de helsefremmende videregående skolene har fått tilskudd til forebyggende tiltak på området. I tillegg har studenthelsetjenesten i Oppland fått midler. Det har også blitt innvilget midler til Lunner kommune som tilrettela for et eget prosjekt om sex og samliv rettet mot ungdom med funksjonshemming.

83.6 Smittevern

Helsetilsynet/Fylkesmannen holdt i samarbeid med beredskapsavdelingen en halvdagskonferanse med kommuneleger og smittevernansvarlige leger om tema pandemi i forkant av fjorårets utbrudd. Seniorrådgiver Anders Smith fra Helsedirektoratet bisto med viktig informasjon. I tillegg bisto smittevernansvarlig lege fra Sykehuset Innlandet HF med informasjon.

Resultatområde 84 Primærhelsetjeneste

84.1 Allmennlegetjenesten inkludert fastlegeordningen

Fastlegeordningen var i 2009 i Oppland ganske stabil og med akseptabel kapasitet i kommunene.

Retningslinjene for røykeavvenning er godt kjent i kommunene.

Ingen kommuner er i 2009 innvilget midlertidig dispensasjon fra ordningen, jfr. Fastlegeforskriften § 17.

Det ble arrangert seminar med kommuneoverleger og ledere av helsetjenestene i kommunene i Oppland. Tema var Pandemi, smittevern, pasientrettighetsloven kap. 4A, psykisk helsearbeid m.v.

84.2 Turnustjeneste

Fylkesmannen i Oppland administrerer turnusordningen for legekandidater og fysioterapeutkandidater. Herunder inngår 22 plasser for legekandidater i kommunehelsetjenesten og 15 plasser for fysioterapeutkandidater i sykehus og kommunehelsetjenesten.

I 2009 ble det i tillegg til å avholde to elektroniske valg av plasser for legekandidater, arrangert to turnusseminar, fire kurs i akuttmedisin og 12 dagssamlinger med gruppebasert veiledning for legekandidater. I tillegg samarbeidet Fylkesmannen i Oppland og Fylkesmannen i Hedmark om å arrangere to veiledningsseminar for veiledende leger og fysioterapeuter i kommunene.

Det blir stadig mer vanskelig å fremskaffe turnusplasser til legekandidater i kommuner og fysioterapeuter i sykehus og kommuner. Det er primært budsjettssituasjonen som brukes som begrunnelse for slike stillingskutt.

Det forventes at Fylkesmannen i Oppland i 2010 må anmode Statens Autorisasjonskontor om å pålegge Sykehuset Innlandet HF og noen kommuner mottak av kandidater.

84.3 Lov om helsetjenesten i kommunene/ Pasientrettighetsloven, klagesaksbehandling

Lov om helsetjenesten i kommunene med tilhørende forskrifter. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMOP	7	117
Sum	7	

84.4 Helsetjenesten til innsatte i fengsel

Det er gitt løpende veiledning til spesialisthelsetjeneste og fengsler på forespørsel.

84.5 Helsetjenestetilbud til asylsøkere, flyktninger og innvandrere

I påvente av revidering av IS-1022, "Helsetjenestetilbud til asylsøkere og flyktninger", har det ikke vært arrangert samlinger for aktuelt personell i 2009. Det har imidlertid vært mye direkte rådgiving, mest over telefon, til pasienter, pårørende, helsepersonell og virksomheter. Temaet vil bli fulgt mer systematisk opp i 2010 og da med fokus på styring og kontroll av tjenestene.

Et annet tema med mange henvendelser har vært helsehjelp til personer uten lovlig opphold i Norge. Oppland er nå det fylket i landet som har flest mottaksplasser, hvilket betyr at det vil oppholde seg en del personer med endelig avslag på asylsøknader i distriktet over en periode. På landsbasis er mange personer i alle aldre som til enhver tid befinner seg i landet uten lovlig opphold. Det er ingen som helt sikkert vet hvor mange dette dreier seg om, men i følge flere kilder kan det være opptil 20.000 personer. Helsetilsynet i Oppland har valgt å lage en generell orientering gjennom en serie av publikasjoner på Fylkesmannens nettside om dette tema.

Behovet for en oppdatering av veilederen IS-1022 er stort og en slik oppdatering bør komme snart. Behovet for veiledning til kommuner, personer, personell og virksomheter synes å være kontinuerlig. Nye kommuner og virksomheter tilkommer stadig som vertskap for asylsøkere, og særlig gjelder dette enslige barn.

84.6 Helse- og omsorgstjenester i et flerkulturelt samfunn

Alle kommuner i Oppland har bosatte flyktninger, og mellom 10 og 15 kommuner har et eller flere botilbud for asylsøkere i alle aldre (asylmottak eller omsorgssentra). Behovet for veiledning er stort til alle berørte som skal bistå innen de forskjellige velferdstjenester.

Et aktuelt fokus har vært helseskadelige tradisjoner. En kartlegging viser at det er et behov for å spre informasjon om dette, og det må lages en informasjonsplan over flere år for å nå alle. Det er iverksatt et samarbeid med IMDi og politiet om dette som vil fortsette i 2010. Tilsynsvirksomhet innen samhandling rundt utsatte barn, viser at det innenfor barnevernstjenestene er et potensiale for styring av den flerkulturelle dimensjon, noe som egen virksomhetsplanlegging for 2010 og kommende år vil bære preg av.

84.7 Helsetjenestetilbud til personer utsatt for seksuelle overgrep eller vold i nære relasjoner

Det er ennå ikke etablert ett felles overgrepsmottak for kommunene i Oppland. Noen kommuner har hatt prinsipielle innvendinger mot at ovennevnte tjeneste gjøres til et ansvar for kommunehelsetjenesten og mot den foreslåtte finansieringsordningen. Fylkesmannen har tatt initiativ til, og avholdt flere møter med deltakelse fra

foretatte finansieringsordningen. Fylkesmannen har tatt initiativ til, og avholdt flere møter med deltagelse fra Gjøvik kommune, Lillehammer kommune, spesialisthelsetjenesten og Kommunenes sentralforbund. Konklusjonen på disse møtene ble at;

- Det etableres to overgrepsmottak i Oppland, ett i regi av Lillehammer kommune og ett i regi av Gjøvik kommune, der det forutsettes at hver av kommunene etablerer en avtale med Sykehuset Innlandet HF

- Det forutsettes at både Gjøvik kommune og Lillehammer kommune etablerer en avtale med alle kommunene i sitt nedslagsfelt, der det faglige tilbudet og det finansielle er klarlagt.

84.8 Helsestasjons- og skolehelsetjenesten

Det er en god dialog med Helsesøstergruppen i Oppland med fokus på gjensidig oppdatering og informasjon. Tjenesten bærer imidlertid preg av å være noe presset på tid og personell, noe som også fremkommer i tilsyn der tjenesten har vært involvert.

84.9 Svangerskapsomsorgen

Ses i sammenheng med resultatområde 84.8. Ingen spesiell oppfølging for øvrig.

84.10 Kjønnslemlestelse

Tildelte midler ble benyttet til å forsterke en egen tildeling i Oppland, ”tilskudd mot helseskadelig tradisjon”. Midlene ble forsterket med tilskudd fra ulike tiltaksområder. Tilskuddet ble utlyst på fylkesmannens nettsider og rettet seg spesielt til kommuner som bosatte mindreårige asylsøkere og flyktninger. Det var god respons fra kommunene på et slikt tilskudd.

84.11 Tannhelse

Det er innledet et samarbeid med Oppland fylkeskommune, tannhelsetjenesten når det gjelder samarbeidslinjer i folkehelsearbeidet. Her inngår tannhelsen som aktuell samarbeidspart. Tannhelsetjenesten har avsatt en 20 % stilling til folkehelsearbeidet, der det tobakksforebyggende arbeidet har vært i fokus. Det hadde vært ønskelig med en større stillingsressurs som kunne inkorporeres bedre i det øvrige folkehelsearbeidet.

Resultatområde 85 Spesialisthelsetjenesten

Rollefordelingen mellom fylkene Hedmark og Oppland i forhold til tilsynet med Sykehuset Innlandet HF fikk en endelig avklaring i løpet av 2009. Det er nå funnet en samarbeidsform som gagnar tilsynsvirksomheten og fører til likeverdige tjenestetilbud i de to fylkene.

85.3 Lov om transplantasjon

Det har ikke vært noen saker om transplantasjon i Oppland i 2009.

85.4 Tillatelse til å rekvirere sentralstimulerende legemidler

Tillatelser til å rekvirere sentralstimulerende legemidler. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMOP	232	17
Sum	232	

85.5 Kosmetisk plastikkirurgiske inngrep

Kosmetisk plastikkirurgiske inngrep. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMOP	0	
Sum	0	

85.6 Godkjenning av private sykehus, privat medisinsk laboratorie- og røntgenvirksomhet*

Ingen saker

85.7 Funksjonsprogram for nye offentlige sykehusbygg

Ingen saker

Resultatområde 86 Omsorgstjenester**86.1 Omsorgsplan 2015**

Fylkesmannen i Oppland har i 2009 hatt en koordinator for arbeidet med områdene innenfor omsorgsplanen. Det er etablert et team hos Fylkesmannen som ivaretar arbeidet med å gjennomføre Omsorgsplan 2015 i årene framover. Arbeidet er fordelt på fire ansatte ved embetet som har en løpende dialog i det daglige arbeidet med Omsorgsplanens områder. Koordinering av de ulike tiltak har blitt styrket mot slutten av året. Fylkesmannen har en løpende kontakt med kommunene, i tillegg har Fylkesmannen startet opp med kartlegging av kommunenes fremdrift og videre planer i forhold til å nå målsettingene i Omsorgsplan 2015.

Kommunene i Oppland har gjennom en samling for Omsorgsplanen 2015 blitt invitert til dialog rundt de ulike områdene. Det er også gitt støtte til enkeltkommuner, samt foregått dialog rundt kommunenes utfordringer i løpende kontakt med kommunene.

86.2 Demensplan 2015

Kommunene er gitt råd og veiledning i det løpende arbeidet med å øke kapasiteten i tjenestetilbudet. Dette er hovedsaklig gjort gjennom arbeidet med kompetanseløftet. Det er gjennomført samlinger med fokus på kvalitet i arbeidet i kommunene. Det ble i månedsskiftet mars/april arrangert en to dagers samling for kommunene i Oppland. Et av fokusene var på Demensplanen og "Den gode dagen".

Fylkesmannen har til en viss grad lagt til rette for og samarbeidet med forskjellige kompetansemiljø om å iverksette generelle opplæringstiltak, herunder Demensomsorgens ABC, miljøbehandling og alderspsykiatri. Fylkesmannen i Oppland vil i samarbeide med Fylkesmannen i Hedmark og Sykehuset Innlandet HF arrangere en to dagers samling i januar 2010 hvor dette er temaet.

Gjennom 2009 har det vært gitt løpende råd og veiledning til kommuner som har ønsket bistand i dette arbeidet, spesielt i forbindelse med kartlegging og planlegging av bygging av sykehjems plasser og omsorgsboliger med spesiell tilrettelegging for demente.

86.3 Kompetanseløftet 2015

Kompetanseløftet 2015 er hos Fylkesmannen i Oppland organisert med en prosjektgruppe bestående av ansatte fra Oppvekst- og utdanningsavdelingen (prosjektleder) og fra Helse- og sosialavdelingen. Det har vært avholdt fem prosjektgruppemøter i 2009, i tillegg til arbeidsmøter knyttet til spesifikke oppgaver. Prosjektgruppa har også hatt møter med sentrale samarbeidspartnere og deltatt på kontaktmøter med Helsedirektoratet. Prosjektets styringsgruppe består av avdelingsledere ved de to avdelingene og Fylkesmannen. Det ble avholdt tre styringsgruppemøter.

To ganger i løpet av 2009 ble det rapportert til Helsedirektoratet på måloppnåelse og utfordringer i gjennomføringen av Kompetanseløftet 2015 i Oppland. Rapporteringen bygger på data fra kommunene vedrørende planlagte endringer av stillingshjemler, samt planlagte utdanningsløp i perioden 2009 – 2012. I tillegg var opplysninger fra utdanningsinstitusjonene i Oppland og tilgjengelig data i Kostra grunnlag for analyser og planer.

Det ble våren 2009 arrangert en samling for kommunene i Oppland. Hovedtemaet på samlingen var etikk, men flere av våre samarbeidspartnere informerte om sine aktiviteter. Det ble også gitt informasjon om Kompetanseløftets ulike tiltak, måloppnåelse i fylket, søknadsprosess og kriterier for tildeling av midler. 22 av fylkets 26 kommuner søkte midler fra Kompetanseløftet 2015 i 2009. I tillegg mottok vi søknader fra interkommunale samarbeidsorganer som ønsket å etablere desentraliserte opplæringstilbud. Kommunene ble til sammen tildelt kr. 4,2 mill. og ca. 90 % av dette ble gitt som tilskudd til formelle utdannings- og kvalifiseringstiltak. De resterende 10 % av midlene ble tildelt prosjekter med målsetting om å øke andelen som arbeider heltid og etablering av sykehjemsnettverk i Oppland.

Prosjektleder har deltatt i arbeidsgruppemøter vedr. helsefagarbeiderutdanningen og samarbeidet med Høgskolen i Lillehammer og Fagskolen i Gjøvik om videreutvikling av studietilbud. Det er også etablert et samarbeid med Undervisningssykehjemmet i Oppland og Demensomsorgens ABC som har resultert i gjennomføring av felles tiltak. I Lillehammer kommune er det i samarbeid med nav og Opus etablert et arbeidsplassbasert studietilbud for å utdanne nye helsefagarbeidere.

86.4 Investeringstilskudd til sykehjem og omsorgsboliger

Fylkesmannen følger fortløpende utviklingen av utbyggingen av sykehjem og omsorgsboliger i kommunene. Det er ikke gjennomført en kartlegging av kommunenes planer for bygging av omsorgsboliger og sykehjems plasser i 2009. Dette kan det være aktuelt å gjennomføre i forbindelse med de planlagte kommunebesøkene våren 2010.

Fylkesmannen har bidratt i behandlingen av søknader om investeringstilskudd til sykehjem og omsorgsboliger i tråd med oppdrag og føringer. Ved uttalelse og prioritering av løpende søknader fra kommunene om investeringstilskudd fra Husbanken, ser Fylkesmannen på om investeringsprosjektene er i samsvar med kommunenes behov og planer.

Informasjon om investeringstilskuddet, søknadsprosess, retningslinjer for søknad, behandling og prioritering av søknader var et av temaene på konferansen i mars 2009. Videre er det i samarbeid med Husbanken avholdt planleggingsmøter med de kommunene som har fått tilsagn om tilskudd i 2009, for å gi støtte i deres videre arbeid med bygging av sykehjem og omsorgsboliger.

86.5 Kvalitet i helse- og omsorgstjenesten

Kommunene er gitt veiledning i arbeidet med kvalitetsutvikling av pleie og omsorgstjenesten, med fokus på internkontroll og kvalitet i tjenesten. Helse og sosialavdelingen har gjennomført møter med utvalgte kommuner, hvor det spesielt er sett på kvalitetsarbeidet i saksbehandlingen ved tildeling av kommunale helse- og sosialtjenester, og pasientrettighetsloven kap. 4A.

I mars arrangerte Fylkesmannen, sammen med Helsedirektoratet, en konferanse for kommunene i Oppland og Hedmark under Omsorgsplan 2015. Her ble det satt fokus på kvalitetsutfordringer for tjenestene. Det var blant annet fokus på hvordan IPLOS kan kvalitetsforbedres og brukes som indikator for funksjonsvurdering av pasient/bruker.

Antall legeårsverk i sykehjem har i Oppland økt fra 0.228 i 2006 til 0,28 i 2008. Dette er ikke mye. Mange kommuner har fått redusert antall legeårsverk. Tallene er KOSTRA tall.

86.6 Undervisningssykehjem/ Undervisningshjemmetjenester

Undervisningssykehjemmet har utarbeidet en plan for satsningsområder, og planer for å spre, og implementere kunnskap fra undervisningssykehjemmet til de øvrige kommunene i Oppland. Dette ble presentert på samling med kommunene i mars 2009. Undervisningssykehjemmet har jobbet med å etablere et sykehjemsnettverk for sykehjemmene i Oppland. Første samling i dette nettverket vil bli i mars 2010, Fylkesmannen har bevilget midler til dette formålet.

Fylkesmannen i Oppland deltar i styringsrådet for undervisningssykehjemmet i fylket, og bidrar på denne måten i arbeidet og planer med dette å spre, og implementere kunnskap fra undervisningssykehjemmenes satsningsområder til de øvrige kommunene i Oppland.

I forbindelse med etableringen av undervisningshjemmetjenester har Fylkesmannen vurdert søknadene og kommet med innstilling til direktoratet i prosessen med utvelgelsen av de kommuner som skal få mulighet til å etablere seg som undervisningshjemmetjenester.

86.7 Økt forvaltningskompetanse. Saksbehandling i helse- og omsorgstjenesten

Det er gjennomført forskjellige tiltak rettet mot økt forvaltningskompetanse i helse- og omsorgstjenesten:

- Gjennomført kurs i sakbehandling i helse- og sosialsektoren for seks kommuner.
- Gjennomført kurs for seks kommuner om individuell plan.
- Gjennomført systemrevisjon i tre kommuner med saksbehandling i helse- og sosialsektoren som tema.

86.9 Rettssikkerhet ved bruk av tvang og makt overfor enkelte personer med psykisk utviklingshemming

Fylkesmannen godkjente siste år 48 vedtak om bruk av tvang og makt overfor personer med psykisk utviklingshemming i Oppland. Disse vedtakene omfatter 60 forskjellige tiltak med elementer av tvang og makt. Dispensasjon fra utdanningskravet ble innvilget i 46 av vedtakene.

Det ble gjennomført tilsyn med gjennomføring av 21 vedtak.

Fylkesmannen mottok 170 meldinger om bruk av tvang som skadeavvergende tiltak i nødsituasjon. Disse meldingene fordeler seg på 29 personer. Det har vært gjennomført tilsyn med tjenestetilbudet til en av disse personene.

86.10 IPLOS – individbasert pleie- og omsorgsstatistikk

Fylkesmannen har deltatt på Helsedirektoratets to dagers konferanse i IPLOS opplæring, med gjennomgang av revidert IPLOS-veileder.

IPLOS har vært etterspurt når Fylkesmannen har vært i kontakt med kommunene, både i møter og i tilsynssammenheng, og fylkesmannen tilgjengelig for kontaktpersoner i kommunene ift. kvalitetssikring og bruk av IPLOS data

Høsten 2009 gjennomførte Fylkesmannen i Oppland en Kartlegging av status sikkerhetsløsninger i helse- og omsorgstjenesten i kommunene. Av 26 kommuner i Oppland besvarte 24 kommuner denne kartleggingen. Samtlige kommuner rapporterer at de har etablert tilgangsstyring (grensegang). Tre av kommunene har imidlertid ikke sendt melding til datatilsynet om behandling av personopplysninger, Fylkesmannen vil følge opp dette i løpet av 2010. Noen kommuner har sendt inn melding til datatilsynet i forbindelse med kartleggingen.

De fleste kommuner svarer ja på at de er kjent med ”Norm for informasjonssikkerhet i helsesektoren med faktaark”, men kun et fåtall har gjennomført opplæring i organisasjonen.

Resultatområde 87 Psykisk helse

87.1 Tvungen undersøkelse

87.2 Behandling uten eget samtykke

Avdelingen behandlet tilsammen 15 klager fra pasienter på tvangsmedisinering i 2009. To av klagen ble tatt til følge. Dette kan bety at tvangsbehandling ikke er et stort problem innen psykiatrien i Oppland.

87.6 Forpleining, kontroll og tilsyn med pasienter i det psykiske helsevern

87.7 Videre utvikling av det psykiske helsearbeidet i kommunene

Det har fortsatt vært fokus på samordning av tjenester mellom kommuner og helseforetak innen psykisk helsearbeid. 24 av fylkets 26 kommuner kunne ved årets slutt vise til skriftlig samhandlingsavtale med Helseforetaket (DPS/BUP). De øvrige kommuner er i en prosess som vil resultere i avtaler i løpet av 2010. Vedrørende etablering og oppfølging av samarbeidsavtalene har det vært deltagelse i ett møte med DPS/BUP Gjøvik og kommunene i Vestoppland. I forbindelse med etablering av kliniske samarbeidsutvalg har det vært deltagelse på to møter med DPS/BUP Lillehammer og kommunene i Gudbrandsdalen.

Det har vært flere møtepunkter mellom Fylkesmannen og NAPHA (Nasjonalt kompetansesenter for psykisk helsearbeid for voksne i kommunene). Det har i hovedsak vært jobbet med å kartlegge geografiske nettverk i psykisk helsearbeid.

Det har blitt gjennomført kartlegging ift. NAV og kommunale helse- og sosialtjenester fem Opplandskommuner. Psykisk helse var ett av områdene som ble kartlagt med tanke på organisering og samhandling.

Satsningen på barn og unges psykiske helse har først og fremst blitt synliggjort gjennom samarbeidet med Høgskolen i Lillehammer ifm. videreutdanningen *Psykososialt arbeid med barn og unge*. I inneværende år har til sammen 13 kommuner mottatt statlig lønnstilskudd gjennom Fylkesmannen på vegne av 45 studenter.

Det har gjennom året vært deltagelse i to felles rådgiversamlinger i regi av Helsedirektoratet, sammen med rådgivere for fagområdene rus, folkehelse og omsorgsplan 2015.

Til kommunene i Oppland er det i 2009 overført:

- Tilbakeholdte midler fra 2008 pga. ikke oppfylte rapporteringskrav: 854 000 kroner
- Tilskudd til tverrfaglige videreutdanninger: 4 201 000 kroner
- Tilskudd til lokale etter- og videreutdanningstiltak: 154 000 kroner

De viktigste utfordringer i tiden fremover vil være:

- Bidra med veiledning, oppfølging og kartlegging av det kommunale tjenestetilbudet
- Fortsette utviklingen av kartleggingsverktøy for vurdering av kvalitet på tjenesten i kommunene
- Samarbeid med Nasjonalt kompetansesenter for psykisk helsearbeid for voksne i kommunene i å etablere geografiske og tematiske nettverk
- Oppfølging av samarbeidsavtalene mellom kommuner og spesialisthelsetjeneste

Resultatområde 88 Rusområdet

88.1 Alkoholoven

Fylkesmannen behandlet en klagesak i 2009. Klagen gjaldt inndragning av salgsbevilling i seks dager.

Det ble også behandlet to saker etter serveringsloven, som også hadde en side mot alkohollovgivningen. En sak gjaldt klage over avslag på serveringsbevilling og den andre en klage på størrelsen av tillatt serveringsareal.

Fylkesmannen ga også veiledning etter henvendelse fra enkelte kommuner. Spørsmålene kommunene stilte dreide seg hovedsak om skjenkebevilling. Det ble blant annet gitt veiledning om hvem som kan inneha bevilling, hvilke anledninger det kan gis bevilling for (f.eks. ambulerende skjenkeløyve) og eventuelt hvor slik skjenking kan skje. Det har også kommet spørsmål om kunnskapsprøven, skjenkebevilling for utenlandske statsborgere med midlertidig oppholdstillatelse og forholdet mellom skjenkebevilling og planbestemmelser.

Vi har ikke behandlet saker angående statlig skjenkebevilling i 2009.

88.2 Rusmiddelarbeid

Kommunene søkte midler til 12 nye prosjekter på rusområdet i 2009, i tillegg ble åtte prosjekter videreført fra 2008.

Omkring 6 millioner i "friske midler" ble overført til kommunene, i tillegg til overføring av ubrukte midler fra tidligere år. Det er flere interkommunale rusprosjekter, slik at de aller fleste kommunene i fylket nå er involvert. Ett av prosjektene har fått status som nasjonal pilot i forhold til satsing mot ungdom i risikozonen. I forbindelse med prosjektsøknader ble det avholdt to "prosjektverksteder" i januar og desember. Det ble også gitt informasjon om rus og boligsosiale prosjekter på NAV ledermøtet.

- Fylkesmannen delte på oppdrag fra Helsedirektoratet ut 351.000,- i kompetansehevende tiltak i kommunene og Kriminalomsorgen.
- KTP (Koordinerende tillitsperson) pilot i Oppland er Jevnaker, denne kommunen har tradisjonelt slitt med store utfordringer på rusfeltet og får ekstra tett oppfølging.
- Forpliktende samarbeid og samhandling mellom Fylkesmannen i Oppland og KoRus-Øst (Østnorsk kompetansesenter) er videreutviklet i tråd med intensjonene i Opptrappingsplanen. Det er utarbeidet en felles kompetanseplan, det er gjennomført to samlinger for R 26 nettveket som består av Rusmedarbeidere i Oppland og der brukerorganisasjoner og DPS sine rus- avdelinger blir invitert inn. Det er i tillegg gjennomført flere regionale rusfora. Fylkesmannen i Oppland NAV Oppland har gjennomført flere møter for å planlegge en felles kompetansestrategi, KoRus-Øst inviteres inn i dette samarbeidet.
- KoRus- Øst og FM Hedmark og Oppland samarbeider om Rusforum innlandet og i 2009 var det en to dagers samling med fokus på Rus i NAV og Tvang etter sosialtjenesteloven § 6,A og 6,2A.
- Fylkesmannen i Oppland har hatt fokus på å øke bruken av IP (individuell plan) ved å oppfordre til økt bruk, men det er ikke avholdt kurs i bruk av IP i 2009.
- Fylkesmannen i Oppland har deltatt på flere samarbeidsmøter med pasient og brukerorganisasjoner.

I samarbeid Med KoRus-Øst, FM Hedmark og div. brukerorganisasjoner for rus /psykisk helse er det i 2009 startet et samarbeid om opprettelse av et brukerstyrt senter.

- Det jobbes kontinuerlig med å få inn brukerrepresentanter i prosjekter i Oppland.
- Fylkesmannen i Oppland støtter RIO innlandet med midler til å øke brukerrepresentasjonen i prosjekter i Oppland.

73.1 Lov om sosiale tjenester

Ressursrapportering

Resultatområde	FMOP		Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Resultatområde 75 og 86	41	9	41	9
Resultatområde 76 og 77	76	9	76	9
Resultatområde 81	32		32	0
Resultatområde 82	147		147	0

Resultatområde 83	45		45	0
Resultatområde 84 og 85	56	3	56	3
Resultatområde 87 og 88	42	50	42	50
Sum:	439	71	439	71

Statens Helsetilsyn

Resultatområde 81 Tilsyn og klagesaksbehandling etter sosialtjenesteloven

81.1 Planlagte tilsyn

Det ble utført ni systemrevisjoner i 2009 - i samsvar med måltallet i oppdragsbrevet fra Statens helsetilsyn. Alle systemrevisjonene var i kommuner. I syv av ni tilsyn ble det avdekket avvik. Dette er bekymringsfullt, da det indikerer at styringssystem/internkontroll ikke er tilstrekkelig implementert i styringssystemet i virksomhetsområder i kommunene, slik intensjonen er i de lovbestemmelser som pålegger virksomhetene slik styringsplikt.

81.2 Områdeovervåking

Juridisk avdeling gjennomførte en kartlegging av sårbarheten i kommunenes saksbehandling i klagesaker. Materialet vil bli brukt i fremtidige tilsynsplaner på området. Forøvrig hentes risikoinformasjon fra flere kilder, som klage- og tilsynssaker, medieoppslag, direkte henvendelser fra pasienter og helsepersonell.

En viktig kilde er meldinger etter § 3-3 i lov om spesialisthelsetjenesten om uønskede hendelser. Over tid har slike hendelser gitt et omfattende bekymringsbilde mht. selvmord/selvmordsforsøk i enheter tilknyttet Div. Psykisk helsevern i Sykehuset Innlandet HF. Det er derfor fulgt nøye med på utviklingen innen psykisk helsevern, og på bakgrunn av dette har Helsetilsynet i Oppland en løpende dialog med ledelsen i Sykehuset Innlandet HF. Dette vil også danne grunnlaget for et planlagt tilsyn i 2010 med dette tema.

81.3 Klager etter sosialtjenesteloven

Det er utfylt fullstendig rapporteringsskjema til Statens helsetilsyn pr. 20. januar, samt at antall saker og saksbehandlingstid er lagt inn i sysam.

Totalt behandlede saker i 2009 var 172. Sakene fordelte seg slik: 28 saker etter kap. 4, 138 saker etter kap. 5, to saker etter kap. 5a og fire saker etter andre bestemmelser i sosialtjenesteloven.

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid er under to måneder. 25 saker hadde lenger saksbehandlingstid enn tre måneder. Dette er noe over 90% som er resultatkravet.

81.4 Spesielle oppgaver etter sosialtjenesteloven kap. 4A

Fylkesmannen godkjente siste år 48 vedtak om bruk av tvang og makt overfor personer med psykisk utviklingshemming i Oppland. Disse vedtakene omfatter 60 forskjellige tiltak med elementer av tvang og makt. Dispensasjon fra utdanningskravet ble innvilget i 46 av vedtakene.

Det ble gjennomført tilsyn med gjennomføring av 21 vedtak.

Fylkesmannen mottok 170 meldinger om bruk av tvang som skadeavvergende tiltak i nødsituasjon. Disse meldingene fordeler seg på 29 personer. Det har vært gjennomført tilsyn med tjenestetilbudet til en av disse personene.

81.5 Andre oppdrag

Sviktbedømmelser med tanke på målgruppen for eldresatsingen i samhandlingsfeltet/overgangene mellom spesialisthelsetjenesten og kommunale sosial- og helsetjenester, ble dokumentert i prosjektet beskrevet i oppdrag 76.1 Samarbeid mellom 1. og 2. linjetjenesten

81.6 Hendelsesbasert tilsyn

To systemrevisjoner ble tatt inn i tilsynsplanen for 2009 basert på risikoinformasjon knyttet til forsvarlighetsvurderinger i de operative tjenester i to kommuner. Dette var hhv. relatert til tvang og makt overfor psykisk utviklingshemmede, og tilstanden i samhandling og sikring av tjenester til utsatte barn innen barnevern, helse- og sosiale tjenester.

Resultatområde 82 tilsyn og klagesaksbehandling etter helsetjenestelovgivningen

82.1 Hendelsesbasert tilsyn

Antall tilsynssaker: 76 saker ble behandlet i 2009. Av disse ble seks saker avvist og 20 saker avsluttet ved lokal avklaring. 50 saker hadde en med median saksbehandlingstid 267 dager.

Antall henvendelser fra politiet med spørsmål om etterforskning skal iverksettes: To saker. Antall saker hvor Helsetilsynet i Oppand anmoder politiet om etterforskning uten forutgående henvendelse: Ingen saker.

82.2 Planlagt tilsyn

Det ble utført 15 systemrevisjoner i 2009 - i samsvar med måltallet i oppdragsbrevet fra Statens helsetilsyn. Systemrevisjonene fordeler seg med 12 tilsyn i kommunene og tre i spesialisthelsetjenesten (alle i Sykehuset Innlandet HF). I alle tilsyn unntatt to, ble det gitt avvik. Dette er bekymringsfullt, da det indikerer at styringssystem/internkontroll ikke er tilstrekkelig implementert verken i virksomhetsledelsene i kommunene eller spesialisthelsetjenesten, etter intensjonene i de lovbestemmelser som pålegger virksomhetene slik styringsplikt.

82.3 Områdeovervåking

Et områdeovervåkingsprosjekt ble avsluttet i mars 2009. Det vises her til kap. 76.1.

Risikoinformasjon hentes fra flere kilder, som klage- og tilsynssaker, medieoppslag, direkte henvendelser fra pasienter og helsepersonell. En viktig kilde er meldinger etter § 3-3 i Lov om spesialisthelsetjenesten, som har framvist et alvorlig og omfattende bekymringsbilde mht selvmord/selvmordsforsøk i enheter tilknyttet Sykehuset Innlandet HF, og det er derfor fulgt nøye med på utviklingen innen psykisk helsevern.

Resultatet er løpende kontakt og dialog med helseforetaket om utfordringene og også et spesielt tilsyn basert på denne informasjonen er planlagt utført i 2010.

82.4 Klager etter helsetjenestelovgivningen

18 behandlede saker som dreier seg om rettighetsklager. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid: 109 dager. 90-persentil: 268 dager.

Pasientrettighetsloven § 4a: se rapport under punkt 77.8.

Vi har en sterk mistanke om at antallet rettighetsklager i Oppland ligger alt for lavt og ønsker å fokusere på dette i kommende år.

82.5 Andre oppdrag

Satsningsfeltet på tilsyn med tjenester til eldre 2009-2012, kom i gang sent i 2009 og er innarbeidet i tilsynsplanen for 2010 innenfor de tema og føringer som er gitt i oppdragsbrev fra Statens Helsetilsyn.

Sviktverdinger med tanke på målgruppen for eldresatsingen i samhandlingsfeltet/overgangene mellom spesialisthelsetjenesten og kommunale sosial- og helsetjenester, ble dokumentert i prosjektet beskrevet i oppdrag 76.1 Samarbeid mellom 1. og 2. linjetjenesten

Samferdselsdepartementet

Resultatområde 91 Avkjørselssaker etter vegloven

Det er ingen rapporteringskrav.

Resultatområde 92 Konesjon til anlegg og drift av taubaner

Det er ingen rapporteringskrav.

Ressursrapportering

Resultatområde	FMOP		Sum	
	1510 Fagdep.		1510 Fagdep.	
Resultatområde 91 og 92	4		4	0
Sum:	4	0	4	0

Utenriksdepartementet

Resultatområde 93 Apostiller

Fylkesmannen i Oppland behandlet totalt 330 apostiller i 2009. Dette er en nedgang i forhold til året før.

Ressursrapportering

Resultatområde	FMOP		Sum	
	1510 Fagdep.		1510 Fagdep.	
Resultatområde 93 og 94	2		2	0
Sum:	2	0	2	0

Kultur- og kirke departementet

Resultatområde 95 Tros- og livssynssamfunn

I Oppland er det registrert 20 trossamfunn. Fylkesmannen har i 2009 betalt ut 829 125 kroner i tilskudd til disse. Det største trossamfunnet i Oppland er Muslem Cultural Center med 394 medlemmer.

Det er ikke registrert noen nye tros- og livssynssamfunn i 2009, men Den fri evangeliekirken Roa og Filadelfia Grua har slått seg sammen og heter nå Evangeliekirken Filadelfia Grua.

Resultatområde 96 Gravferdsloven

Det kom inn 64 saker i 2009. En sak gjaldt privat gravsted, de andre søknad om askespredning. Syv saker er ubehandlet. Resultatkravet på saksbehandlingstid er oppfylt.

Resultatområde 97 Lov om helligdager og helligdagsfred

Fylkesmannen behandlet i 2009 totalt elleve saker etter lov om helligdager og helligdagsfred. Det ble også gitt noe veiledning til enkelte kommuner og privatpersoner.

Ressursrapportering

Resultatområde	FMOP	Sum
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Resultatområde 95, 96 og 97	11	11 0
Sum:	11 0	11 0

Fornyings- og administrasjonsdepartementet

Resultatområde 98 Oppdrag på det administrative området

98.1 Rekruttere og beholde medarbeidere

98.1 Rekruttere og beholde medarbeidere

REKRUTTERING

Embetets rutiner knyttet til rekruttering følger de krav som er spesifisert i SPH pkt 2.3.2.3 og 2.3.3.

I alle stillingsannonser for Fylkesmannen i Oppland presiseres det at det for statlige virksomheter er et mål å oppnå en balansert sammensetning når det gjelder alder, kjønn og kulturell bakgrunn.

Søkere vurderes ut fra deres reelle kompetanse og ikke ut fra etnisk bakgrunn.

Dersom det finnes kvalifiserte søkere med innvandrerbakgrunn skal minst en av disse innkalles til intervju.

IA-ARBEID

Fylkesmannen i Oppland følger opp sine forpliktelser i henhold til IA-avtalen. Embetet hadde i 2009 jevnlig kontakt med Bedrifthelsetjenesten Innlandet samt NAV. Dette innebærer at embetet bedre kan ivareta HMS-arbeidet og følge opp medarbeidere som har behov for det, samt å iverksette tiltak som forebygger arbeidsrelaterte sykdommer. Som et resultat av dette arbeidet har embetet i løpet av 2009 fått flere langtidssykemeldte tilbake i arbeid.

Etter en runde med ulike HMS leverandører i 2009 ble avtalen med Bedrifthelsetjenesten Innlandet ble sagt opp med virkning fra 31.12.09. Ny avtale er inngått med Oppfølgingsenheten FRISK for 2010.

Det totale sykefraværet er redusert det siste året. I 2007 var det totale sykefraværet på 5,59 %, i 2008 4,78 %, mens det i 2009 er redusert til 4,11%. Det samlede sykefraværet er først og fremst et resultat av medarbeidere som er langtidssykmeldte. Gjennom oppfølgingsplaner m.m, legges det til rette for at sykmeldte kan komme raskere tilbake i arbeid. Dette gjelder blant annet tiltrettelegging av arbeidsoppgaver, innkjøp av særskilt utstyr, samt forebygging gjennom økt bruk av bl.a. heve-/senkbare pulter m.m. Det har videre blitt lagt til rette for at de ansatte skal bli motivert til trening. Dette har blitt gjort fire år på rad ved å gjennomføre ulike frisklivstiltak samt opprusting av trimrom.

I 2009 har vi hatt en "frisklivsskole" der de ansatte har hatt mulighet til å prøve ulike treningsformer på jobben. Aktiviteter som ble gjennomført var yoga, stavgang og swingdans. Andre tiltak er at alle tilsatte har fått utdelt skritteller, samt at alle ansatte har mulighet til å låne pulsmålere over en lengre periode. I kantina tilbyr vi et grønnere alternativ.

To ganger årlig gjennomfører vi en "ergonomidag". Dvs. at alle som ønsker det får besøk av en ergonomiterapeut fra bedrifthelsetjenesten der arbeidsstilling og andre fysiske forhold på kontoret vurderes. Etter tilbakemelding fra terapeuten kjøper vi utstyr som anbefalt så langt det lar seg gjøre. Det ble i 2009 også arrangert et "allmøte" der en representant fra BHT informerte om riktig sittestilling mm.

Når det gjelder målet om å tilsette ansatte med nedsatt funksjonsevne, tilsatte embetet i 2009 én person innen dette målområdet. I tillegg stiller embetet seg positiv til å ta inn medarbeidere på arbeidsmarkedstiltak. Embetet hadde denne type arbeidskraft i deler av 2009, og tilsatte i løpet av året vedkommende i fast stilling.

Når det gjelder måltallet knyttet til å utsette reell pensjonsalder, og tiltak relatert til dette, vises det til embetets seniorpolitikk. Det ble i 2009 nedsatt en partsammensatt gruppe som utarbeidet ny seniorpolitikk for embetet. Dette innebærer bl.a. økte muligheter til fleksibel arbeidstid og arbeidssted, samt muligheter for å tilpasse arbeidsoppgavene til den enkelte senior. Mulighet for én time trening i arbeidstiden kan også nevnes. Disse tiltakene gjelder for ansatte fra fylte 58 år.

Fra 60 år får man i tillegg tilbud om pensjonsforberedende kurs, samt mulighet til å søke om 1 time av kjøretid beregnet inn i arbeidstiden for ansatte med lang arbeidsvei. Det er også fremforhandlet lokal særavtale om de 6 dagene som omtales i HTA, 5.9.1 b.

Det er lagt vekt på åpen dialog rundt arbeidssituasjonen for seniorene, ved at det bl.a. er lagt inn et eget avsnitt i skjema for medarbeidersamtalen knyttet til seniorer. Embetet skal, så langt det er mulig, stille seg positiv til søknader om delpensjon etter HTA 4.2.4. Vi hadde ved årsskiftet 24 ansatte i alderen fra 58 år og oppover.

Gjennomsnittsalderen for ansatte i 2009 var 48,3 år. Ved årsskiftet hadde vi kun tre ansatte under 30 år, og samtlige var midlertidig tilsatt. I tillegg hadde vi i 2009 to lærlinger på under 20 år.

Tilsatte med innvandrerbakgrunn

Embete	Antall 2008	% 2008	Antall 2009	% 2009
FMOP	0	0	1	0,74
Sum	0	0	1	0

98.2 Kompetanseutvikling

Fylkesmannen i Oppland skal ha et kompetansenivå blant sine tilsatte som til enhver tid bidrar til å oppfylle embetets målsetting om et høyt faglig nivå.

Avdelingsledelsen skal planlegge, iverksette og evaluere kompetanseutviklingstiltak både på individ- og gruppenivå. For å oppnå ønsket og nødvendig kompetanse på ulike områder, og for å være forberedt på endringer og nye krav, er kompetanseutvikling et viktig personalpolitisk satsningsområde.

I tillegg til den enkelte leders ansvar for å initiere og gjennomføre kompetanseutviklingstiltak, både når det gjelder planlegging, iverksetting, anskaffelse og evaluering, har embetet også en overordnet kompetansestrategi som for 2009 innebar gjennomføring av kursing i selvledelse for alle ansatte. Kurset var i regi av Høgskolen på Lillehammer, og alle ansatte deltok på tre halve kursdager, samt at avdelingene har jobbet videre med temaet i etterkant.

Planer for kompetanseutvikling utarbeides i samarbeid med de ansattes organisasjoner og må sees i forhold til målsettinger og strategiske planer. Den enkelte medarbeider har også selv ansvar og plikt til å holde seg oppdatert i forhold til egen kompetanseutvikling.

Medarbeidersamtaler kan danne grunnlaget for tiltak innenfor kompetanseutvikling både på individuelt og organisasjonsmessig nivå.

FORDELING AV KOMPETANSEMIDLER

Fylkesmannen i Oppland følgende aldersfordeling blant de ansatte:

- Kvinner under 50 år - 33 %
- Kvinner over 50 år - 22 %
- Menn under 50 år - 20 %
- Menn over 50 år - 25 %

Ikke all kompetanseheving kan måles i kroner og øre. Av det som er målbart har embetet totalt sett brukt kr 673.107 på kompetanseheving i 2009. Fordelingen er lik mellom de over og under 50 år. 56 % av midlene ble brukt på kvinnene, og 44 % på mennene. Fordelt på kjønn og alder ser fordelingen slik ut:

- Kvinner under 50 år - 33,7 %
- Kvinner over 50 år - 22,3 %
- Menn under 50 år - 17 %
- Menn over 50 år - 27 %

I forhold til antall ansatte fordelt på kjønn og alder ser vi at fordelingen av kompetansemidler er rimelig jevnt fordelt.

Fordeling menn/kvinner i lederstillinger

Embete	Kunngjorte lederstillinger	% tilsatte kvinner	% tilsatte menn	Antall kvinnelige ledere	Antall mannlige ledere
FMOP	4	25	75	3	6

Fordeling av kompetansemidler

Embete	% kompetanse kvinner	% kompetanse menn	% under 50 år	% over 50 år
FMOP	44	56	50	50

98.3 Medvirkning

Hos Fylkesmannen i Oppland er medbestemmelsen iht HA ivaretatt gjennom samarbeidsutvalget (SAMU), hvor de fire hovedsammenslutningene er representert med hvert sitt medlem. Fylkesmannen leder SAMU. I tillegg er det valgt avdelingstillitsvalgte ved hver avdeling, som via lokal tilpasningsavtale har rettigheter blant annet i forhold til høringer på stillingsutlysninger, drøfting av avdelingsbudsjett m.m. Den lokale avtalen for medbestemmelse ble oppdatert ihht. endringer i Hovedavtalen i løpet av 2009.

Viktige saker for SAMU siste år var drøftinger av årets budsjett og virksomhetsplanlegging, bemanningsoversikter, fremforhandling av ny seniorpolitikk, revisjon av lokal avtale for medbestemmelse, videreføring av FYSAK-arbeidet, ombygging av hovedresepsjon og ikke minst har det vært lagt ned mye arbeid knyttet til en organisasjonsgjennomgang.

Det er gjennomført åtte møter i SAMU i 2009. Det er videre gjennomført evalueringsmøte mellom arbeidsgiver og alle tillitsvalgte med sikte på en felles forståelse av Hovedavtalens intensjoner. Samarbeid og medbestemmelse Nettverk Innlandet har gjennomført en samling i 2009, hvor åtte av embetets ansatte deltok.

98.4 Likestilling og likeverd

LIK LØNN FOR LIKT ARBEID

Menn har høyere gjennomsnittslønn enn kvinner totalt sett i embetet. Dette må ses i sammenheng med at det er store lønnsforskjeller mellom de stillingsgruppene hvor kvinner er overrepresentert; renhold/kantine, kontorstillinger og saksbehandlerstilling I (konsulentstillinger).

Vi ser at kvinner nå ligger høyere enn menn i flere stillingskoder enn forrige gang vi rapporterte. Kvinnene lå per 31.12.09 høyere enn menn i stillingskodene førstekonsulent, seniorrådgiver, overingeniør, assisterende direktør og avdelingsdirektør. Her ser vi altså en positiv utvikling.

KJØNN FORDELT PÅ ULIKE STILLINGSGRUPPER

Stillingene ved embetet er fordelt på 5 stillingsgrupper. Nedenfor fremkommer kjønnsfordelingen i de ulike stillingsgruppene ved embetet per 31.12.2009:

- **Drift:** 100 % kvinner
- **Kontorstillinger:** 70% kvinner, 30% menn
- **Saksbehandler gruppe I:** 80 % kvinner, 20 % menn
- **Saksbehandler gruppe II:** 44 % kvinner, 56 % menn
- **Lederstillinger:** 27% kvinner, 73 % menn

Vi ser at kvinner er overrepresentert innen driftstillinger, kontorstillinger og saksbehandler I stillinger - altså lavtlønnede stillinger. Det er en del flere menn i saksbehandlergruppe II, samt at mennene er overrepresentert i lederstillinger (fm, ass.fm, avd.dir og ass.dir). Vi har derfor et stykke igjen til den sentrale målsettingen om at ledergruppa skal bestå av 40% kvinner. Det var kun én kunngjort lederstilling i 2009, og denne ble som tidligere nevnt besatt av en mann.

ARBEID FOR Å FREMME DISKRIMINERINGS- OG TILGJENGELIGHETSLOVENS FORMÅL

Universell utforming

Embetet har i 2009 pusset opp resepsjon og inngangsparti. Det er da tatt hensyn til at det skal være tilrettelagt for syns- og funksjonshemmede bl.a. ved automatisk døråpner, trinnfri adkomst, god belysning-, farge- og kontrastbruk samt installering av teleslynge i møterom. Vi har heiser som er store nok for elektriske rullestoler og handikaptalett.

Embetet foretar individuelle tilrettelegginger av arbeidsplass og arbeidsoppgaver for ansatte med funksjonshemninger. Vi er tilknyttet HMS-leverandør som kan bistå i dette arbeidet. Videre kjenner vi til NAVs støtteordninger.

Rekruttering

Vi har en mangfoldserklæring i utlysningsteksten og opplyser om at vi vil legge forholdene til rette for søkere med redusert funksjonsevne.

Vi kaller kvalifiserte søkere fra underrepresenterte grupper inn til intervju.

Vi sikrer likeverdig behandling i intervjusituasjonen ved at intervjulokalet er tilgjengelig, at samme intervju mal brukes overfor alle kandidater og at det ikke blir spurt om familieforhold og omsorgsforpliktelser eller religiøs tilhørighet.

Vi har foretatt moderat kvotering ved én tilsetting i embetet – dvs. at man prioriterer en søker fra en underrepresentert gruppe der to eller flere søkere er tilnærmet like godt kvalifisert.

Vi gjennomfører en nytilsattsamtale der nytilsatte informeres om bl.a. embetets tilretteleggingstilbud, og den nytilsatte kan informere om sine ønsker og behov.

Graviditet, foreldrefravær og andre omsorgsoppgaver

Embetet har det siste året tilsatt flere gravide kvinner i faste stillinger.

Tiltak for å sikre likestilling for de ovennevnte gruppene:

- tilrettelegge for gravide ved behov
- inkluderer ansatte i foreldrefravær i sosiale arrangementer og lignende
- sikrer ansatte som har hatt foreldrefravær gjennomsnittelig lønnsutvikling
- gir permisjoner for ansatte med omsorgsoppgaver så langt det lar seg gjøre
- bistår de ansatte i forhold til informasjon om plikter/rettigheter i NAV-systemet
- tilbyr betalte amme pauser
- 2 uker betalt permisjon for far ifm. fødsel

Det skal i løpet av 2010 utarbeides livsfasepolitikk ved embetet.

Ivaretagelse av seniorer

- vi jobber for å ivareta seniorenas utviklingsmuligheter
- unngår press på seniorer ved nedbemanning/omorganisering
- tilrettelegger arbeidsoppgaver

Det vises videre til pkt 98.1 - IA-arbeid.

Tilretteleggingstiltak mot trakassering/diskriminering

- Embetet har en klar holdning mot trakassering / diskriminering
- det slås ned på diskriminerende språk og oppførsel
- deltakelse på kurs i regi av Likestillings- og diskrimineringsombudet for å bedre kunnskapen om hvordan man fremmer likestilling og hindrer diskriminering

Tiltak for å sikre likestilling ifm. arbeidstid

- embetet bruker fortrinnsretten for deltidsansatte i aktuelle stillinger
- tilbyr hele stillinger så langt som mulig
- tilrettelegger arbeidstid så langt det er mulig
- begrenser overtid

98.5 Føringer på IKT-området

Status på informasjonssikkerhetsarbeidet

Embetet har en oppdatert plan for informasjonssikkerhet. denne er oversendt FAD ihht rapporteringskrav gitt i det elektroniske embetsoppdraget.

Lisenser

Det er gjennomført lisenstilling som angitt i det elektroniske embetsoppdraget.

Kart og geodata

Fylkesmannen i Oppland er representert i alle utvalg knyttet til geodataarbeidet i Oppland og Hedmark, herunder Fylkesgeodatautvalget, Arbeidsutvalg for basis geodata og Arbeidsutvalg for tematiske geodata.

Fylkesmannen i Oppland samarbeider i tillegg tett med Fylkesmannen i Hedmark, Oppland fylkeskommune, Hedmark fylkeskommune, Statens kartverk Hamar og Statens vegvesen Region Øst om en felles webkartløsning, kalt innlandsgis (www.innlandsgis.no). Et fagråd med deltagere fra alle de nevnte partene tar seg av den daglige driften. Innlandsgis gikk over fra å være et prosjekt til ordinær drift i 2008.

Innlandsgis er den primære kartinnsynsløsningen for medarbeidere hos fylkesmenn og fylkeskommuner i begge fylker. I 2010 blir teknologien bak innlandsgis oppgradert for å møte morgendagens krav til et godt saksbehandlingsverktøy.

Lederforum for Gis i Oppland og Hedmark består av deltagere fra begge fylkesmenn (ass. fylkesmenn), begge fylkeskommuner (ass. fylkesrådmenn), Statens kartverk Hamar og Statens vegvesen Region Øst og to rådmenn. Disse diskuterer strategiske valg når det gjelder Gis-satsingen i fylkene. Lederforum for Gis er ikke en del av Norge Digitalt –organiseringen.

I 2009 er det i Oppland og Hedmark igangsatt et plansatsingsprosjekt ("Bedre tilgang til planinformasjon for lokal og regional forvaltning i Hedmark og Oppland"). Overordna målsetting med plansatsningen er: *"Alle relevante arealplaner skal innen år 2012 være på gjeldende digital standard og tilgjengelig på Internett. Ved å utvikle og sette i drift digitale planregistre og utvikle rutiner som gjør det mulig å sikre god elektronisk flyt av dokumenter digitalt i planprosessen og legge til rette for større grad av medvirkning i planprosessen, skal man gjennom prosjektet etablere hensiktsmessige samarbeidsarenaer og forbedre effektiviteten og kvaliteten i planbehandlingen."*

Prosjektet er knyttet tett opp til iverksetting av ny planlov.

Det er de samme partene som deltar i plansatsingsprosjektet som samarbeider om webkartløsningen; i tillegg bidrar plangrupper i de interkommunale Gis-samarbeidene.

I løpet av 2010, når alle pågående Geovekst-prosjekter for produksjon av fotogrammetriske FKB-data (FKB = Felles KartdataBase) er fullført vil både Hedmark og Oppland ha 100% dekning i henhold til de mål som har vært for standardinndeling for FKB i fylkene.

Et godt samarbeid mellom fylkesmannens landbruksavdeling og kommunenes landbrukskontorer har resultert i store laserskanningsprosjekter i Oppland, og det er gjennomført skogtakst i forbindelse med de fleste større laserprosjekter. Dette har gitt både skogbruket og Geovekstpartene tilgang til gode høydedata til en rimelig kostnad.

Store deler av Oppland er tilnærmet heldekket med ortofoto etablert gjennom Geovekstsamarbeidet.

Resultatområde 99 Partistøtteordningen

Disse sakene er behandlet av Fylkesmannen i Sogn- og Fjordane.

Ressursrapportering

Resultatområde	FMOP	Sum
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Resultatområde 99	0	0
Sum:	0	0